

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Alenka Sraka

**DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV IN
KLJUČNE SMERI PROCESA**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2019

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo

Alenka Sraka

**DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV IN
KLJUČNE SMERI PROCESA**

Magistrsko delo

Študijski program: Socialno delo

Mentorica: Doc. dr. Vera Grebenc

Ljubljana, 2019

ZAHVALA

Tisočkrat hvala gre mojim domačim in vsem bližnjim,
ki so me spodbujali in mi stali ob strani.

Zahvaljujem se mentorici Veri Grebenc,
za strokovno usmerjanje, pomoč in podporo.

Prav tako se zahvaljujem strokovnim delavkam Osnovne šole Veržej,
ki so mi pomagale pri načrtovanju in izvedbi raziskave.

PODATKI O MAGISTRSKEM DELU

Ime in priimek: Alenka Sraka

Naslov magistrskega dela: Deinstitutionalizacija vzgojnih zavodov in ključne smeri procesa

Ime in priimek mentorice: Doc. dr. Vera Grebenc

Kraj: Ljubljana

Leto: 2019

Število strani: 138

Število tabel: 5

Število prilog: 4

Ključne besede: deinstitutionalizacija, Vzgojni dom Veržej, stanovanjska skupina, otroci in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi težavami

Povzetek

V magistrskem delu pozornost namenjam procesu deinstitutionalizacije vzgojnih zavodov za otroke in mladostnike s čustvenimi in vedenjskimi težavami/motnjami. Osredotočila sem se na Osnovno šolo Veržej – Enota Dom. V teoretičnem delu predstavim teme, ki se mi zdijo pomembne za razumevanje področja, ki ga raziskujem. V raziskavi sem opravila tri intervjuje z mladostniki, ki bivajo v novonastali stanovanjski skupini v Veržeju, ter s tremi strokovnimi delavkami, ki so zaposlene znotraj Vzgojnega doma Veržej. Zanimalo me je, kako so se mladostniki počutili tekom bivanja v Vzgojnem domu Veržej, kako so doživljali svojo premestitev v stanovanjsko skupino, kakšne spremembe je prineslo bivanje v stanovanjski skupini, kako se sedaj počutijo v skupini, kako dojemajo podporo strokovnih delavcev, ter ali se zaradi bivanja v stanovanjski skupini počutijo bolj ali manj vključeni v lokalno skupnost. Prav tako me je zanimalo, kakšno je mnenje strokovnih delavk glede deinstitutionalizacije ter kakšna je vizija Vzgojnega doma Veržej v povezavi z deinstitutionalizacijo. Zanimalo me je, kakšne razlike vidijo med bivanjem v stanovanjski skupini v primerjavi z vzgojno skupino, kako so mladi po njihovem mnenju doživljali prehod v stanovanjsko skupino ter kakšne spremembe je prineslo bivanje v stanovanjski skupini. Izvedela sem tudi, ali po njihovem mnenju bivanje v stanovanjski skupini prispeva k vključenosti mladostnikov v lokalno skupnost. Na podlagi ugotovljenih rezultatov sem oblikovala možne predloge, ki so usmerjeni predvsem v reorganizacijo vzgojnega doma, v ustanavljanje novih stanovanjskih skupin ter v delo na vključevanju mladostnikov v lokalno skupnost.

DATA ON THE MASTER'S THESIS

Name and surname: Alenka Sraka

Title of the Master's Thesis: Deinstitutionalisation of residential treatment institutions and the key process directions

Name and surname of Mentor: Doc. dr. Vera Grebenc

Location: Ljubljana

Year: 2019

Number of pages: 138

Number of tables: 5

Number of appendices: 4

Keywords: deinstitutionalisation, Educational home Veržej, residential group, children and adolescents with emotional and behavioural difficulties

Summary

In the master's thesis, I focused on the process of deinstitutionalisation of residential treatment institutions for children and adolescents with emotional and behavioural difficulties/disorders. I focused on Veržej Elementary School – Unit Home. In the theoretical part, I outline topics that I find relevant to understanding the area I am exploring. In the research, I conducted three interviews with adolescents who reside in the newly created residential group in Veržej, and with three professional workers employed within the Educational home Veržej. I was interested in how the adolescents felt during their stay in the Educational home Veržej, how they experienced the transition to a residential group, what changes were brought with living in a residential group, how they feel in the group now, how they perceive the support of professional workers, and whether they feel more or less involved in the local community because of living in the residential group. I was also interested in the opinion of the professional workers about deinstitutionalisation and the vision of the Educational home Veržej in relation to deinstitutionalisation. I was curious to see what differences they have seen during their stay in the residential group compared to the educational group, their view on how the adolescents experience the transition to the residential group, and what changes the stay in the residential group has brought. I also found out whether in their opinion living in a residential group contributes to the integration of adolescents in the local community. Based on the results I have found, I formulated possible proposals aimed primarily at reorganisation of educational home, setting up new residential groups and working to integrate adolescents into the local community.

KAZALO VSEBINE

1.	TEORETIČNI UVOD.....	1
1.1.	Otroštvo/mladostništvo	1
1.2.	Otroci in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi težavami.....	2
1.2.1.	Vzroki vedenjskih in čustvenih težav.....	3
1.2.2.	Krepitev moči.....	4
1.3.	Socialno delo z družino v šoli	4
1.3.1.	Pomen dobre komunikacije.....	5
1.4.	Vzgojitelji/socialni pedagogi.....	6
1.5.	Institucije za otroke in mladostnike	8
1.5.1.	Institucije kot prostor izključevanja	9
1.6.	Deinstitucionalizacija	10
1.6.1.	Normalizacija	11
1.6.2.	Decentralizacija.....	12
1.7.	Stanovanjska skupina	12
1.8.	Osnovna šola Veržej – Enota Dom	13
1.8.1.	Povezovanje z družbenim okoljem.....	15
2.	PROBLEM.....	16
2.1.	Raziskovalna vprašanja	17
3.	METODOLOGIJA.....	18
3.1.	Vrsta raziskave	18
3.2.	Raziskovalni instrument.....	18
3.3.	Populacija in vzorčenje	19
3.4.	Zbiranje podatkov	20
3.5.	Obdelava in analiza podatkov	21
4.	REZULTATI.....	23
4.1.	Rezultati intervjujev mladostnikov, ki bivajo v Vzgojnem domu Veržej.....	23
4.2.	Rezultati intervjujev strokovnih delavk, ki so zaposlene v Vzgojnem domu Veržej.....	34
5.	RAZPRAVA	46
6.	SKLEPI	59
7.	PREDLOGI.....	62
8.	OPOMBE	64
9.	VIRI IN LITERATURA	65
10.	PRILOGE.....	69

Priloga 1: Smernice za intervju mladih, ki bivajo v stanovanjski skupini Veržej.....	69
Priloga 2: Smernice za intervju strokovnih delavk, ki delajo v Vzgojnem domu Veržej	70
Priloga 3: Kvalitativna analiza – Intervjuji z mladostniki.....	71
INTERVJU A (Uporabnica, ki biva v stanovanjski skupini Veržej)	71
INTERVJU B (Uporabnica, ki biva v stanovanjski skupini Veržej).....	76
INTERVJU C (Uporabnik, ki biva v stanovanjski skupini Veržej)	81
KODIRANJE POSAMEZNIH TEM	86
Osno kodiranje intervjujev z mladostniki in mladostnicami.....	95
Priloga 4: Kvalitativna analiza – Intervjuji s strokovnimi delavkami.....	102
INTERVJU Č (Psihologinja Maja Seliškar)	102
INTERVJU D (Socialna delavka Vida Šijanec).....	106
INTERVJU E (Socialna pedagoginja Darinka Gerič).....	112
KODIRANJE POSAMEZNIH TEM	119
Osno kodiranje intervjujev s strokovnih delavkami.....	131

KAZALO TABEL

Tabela 1: Osnovni podatki mladostnikov, ki so sodelovali v raziskavi	20
Tabela 2: Osnovni podatki strokovnih delavk, ki so sodelovale v raziskavi.....	20
Tabela 3: Razlike in podobnosti med vzgojno in stanovanjsko skupino po mnenju mladostnikov	27
Tabela 4: Pridobljene spretnosti mladostnikov po mnenju strokovnih delavk.....	37
Tabela 5: Razlike in podobnosti med vzgojno in stanovanjsko skupino po mnenju strokovnih delavk.....	38

PREDGOVOR

Bivanje izven domačega okolja, v stran od ljudi, ki so ti blizu, je težko za vsakega posameznika, toliko bolj pa za otroke in mladostnike s čustvenimi in vedenjskimi težavami, ki so imeli tekom svojega otroštva večkrat slabe izkušnje. Ravno zato je pomembno, da se mladostnikom omogoči, da je njihovo življenje v novem okolju čim bolj podobno domačemu okolju in odnosom, ki spominjajo na družinske odnose. Skalar (1995, str. 37) navaja, da stanovanjska skupina nudi otrokom in mladostnikom, ki nimajo družinske zaščite ali pa so bili izključeni iz družine, nadomestno okolje, v katerem lahko potešijo svoje potrebe in si prizadevajo uresničiti svoje življenjske cilje s pomočjo strokovnih delavcev.

Enota Dom, ali drugače imenovano Vzgojni dom Veržej, spada pod Osnovno šolo Veržej, kar pomeni, da otroci in mladostniki, ki bivajo v domu, obiskujejo osnovno šolo skupaj z mladimi iz okoliških krajev. Vzgojni dom Veržej sledi trendu preseljevanja mladih iz institucije v skupnost, na to pa kaže dejstvo, da v sklopu doma delujeta že dve stanovanjski skupini, in sicer v Dokležovju, prav tako pa je v Veržehu nova stanovanjska skupina od decembra leta 2018. Posebno pozornost sem namenila ravno tej, na novo ustanovljeni stanovanjski skupini v Veržehu. Z raziskavo sem ugotovila, kako proces deinstitutionalizacije, torej v mojem primeru bivanje v stanovanjski skupini, vpliva na življenje mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami in kako proces deinstitutionalizacije prispeva k vključitvi mladih v širšo lokalno skupnost.

V raziskovalnem delu predstavim kvalitativno raziskavo, ki sem jo izvedla z mladostniki, ki bivajo v stanovanjski skupini v Veržehu, ter s tremi strokovnimi delavkami, ki so zaposlene v Vzgojnem domu Veržej. Opravljeni intervjuji zajemajo različna področja, ki se navezujejo na življenje in počutje mladostnikov v stanovanjski skupini.

Magistrsko delo bo v pomoč vsem vzgojnim zavodom, ki so šele začeli s procesom deinstitutionalizacije in z ustanavljanjem stanovanjskih skupin, obenem pa bodo zaposleni v Vzgojnem domu Veržej dobili boljši vpogled v to, kako mladostniki doživljajo bivanje v stanovanjski skupini in kje so možne izboljšave.

V magistrskem delu sem za poimenovanje Vzgojnega doma Veržej uporabljala kratico VD Veržej.

1. TEORETIČNI UVOD

1.1. Otroštvo/mladostništvo

Musek (1997, str. 237) navaja, da je otroštvo pomembno in za vsakogar nepozabno obdobje v življenju. V otroštvu se oblikujejo mnoge smernice našega poznejšega razvoja. A če je otroštvo posebna in dragocena doba, je najstništvo in mladostništvo tisto obdobje, ki posreduje med otroštvom in odraslostjo. Mladostništvo ali adolescenca je življenjsko izhodišče odraslega človeka in je obdobje, ki za vsakega posameznika pomeni prehod med dvema svetovoma – prehod iz enega sveta, otroškega, v drugi svet, svet odraslih.

Grebenc in drugi avtorji (2010, str. 18) pojasnjujejo, da si v obdobju mladostništva oseba oblikuje svoj življenjski slog, si pridobi življenjske navade, prevzema vedenjske vzorce tako od družine kot tudi od družbe. Gre za obdobje, v katerem mladi pridobijo veliko različnih življenjskih izkušenj na različnih področjih, posledično pa to pomeni, da se bodo verjetno srečali tudi s tveganimi situacijami. Odraščanje je obdobje, polno novih izzivov, radovednosti, poguma. Odraščajoča mladina misli, da je neranljiva, kar je glavni razlog, da jih privlači tvegano vedenje, in zato se pogosto ne zavedajo resnosti pretečene nevarnosti, ki jih zaradi tvegane vedenja lahko doleti.

Bajzek (2008, str. 19) meni, da je v obdobju adolescence skupina mladostnikov zelo pomembna, saj predstavlja prvo mesto, kjer se adolescent lahko oddalji od družine in išče svoje prve korake k samostojnosti. Prijateljske vezi so v obdobju adolescence zelo pomembne. Prijatelji in majhne prijateljske skupine predstavljajo pomembno mesto, kjer se izmenjujejo vrednote, norme, komunikacija, simboli, čustva in medsebojna odnosnost. Skupina prijateljev je tako za to obdobje najpomembnejša. Medtem pa avtorja Zupančič in Svetina (2009) pojasnujeta, da imajo interakcije z vrstniki pomembno vlogo v razvoju otroka, saj dajejo priložnosti za učenje učinkovitega socialnega vedenja, razvoj starostno primernih socialnih spretnosti in interesov. Vloga vrstnikov pa se poveča v obdobju mladostništva, ko odnosi z vrstniki postanejo še bolj čustveno intenzivni, vzajemni in psihološko intimni. Ti odnosi igrajo pomembno vlogo pri mladostnikovem osamosvajanju od primarne družine, oblikovanju identitete, spodbujajo moralno presojanje in vedenje, prav tako pa mladi s pomočjo medvrstniških interakcij pridobivajo socialne spretnosti.

Proces ustvarjanja podobe o samem sebi je najbolj intenziven od desetega do petnajstega leta starosti. Mladostniki začnejo sebe dojemati na novo in prav v tem obdobju se začne vzpostavljati

nov način dojemanja odraslih in vrstnikov. Spreminjajoči se odnosi do drugih in do samega sebe, nove potrebe in nova vprašnja lahko povzročajo krizo, s katero se mora mladostnik soočiti (Grebenc idr., 2010, str. 37).

1.2. Otroci in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi težavami

Pravilnik o organizaciji in načinu dela komisij za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami ter o kriterijih za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oz. motenj otrok s posebnimi potrebami (2003) otroke s čustvenimi in vedenjskimi motnjami opisuje tako: »Otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami so otroci z disocialnim vedenjem, ki je intenzivno, ponavljajoče se in trajnejše ter se kaže z neuspešno socialno integracijo. Otrokovo disocialno vedenje je lahko zunanje ali notranje pogojeno in se kaže s simptomi, kot so npr. agresivno vedenje, uživanje alkohola ali mamil, uničevanje tuje lastnine, pobegi od doma, čustvene motnje. Otrok je lahko prepoznan kot otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami le v primerih, ko dosedanje delo šolske svetovalne službe in drugih strokovnih delavcev z otroki, socialno skupino in družino ni vodilo do zmanjšanja opisanih težav. Kljub temu da se nekatera omenjena stanja in vzorci vedenja kažejo že zgodaj v otroštvu, se diagnoza osebnostne motnje ne postavlja, dokler ni zaključen otrokov osebni razvoj.«.

Po zapisu avtorjev Metljak, Kobolt in Potočnik (2010, str. 88) so vedenjske in čustvene težave zelo raznolike. Čustvene težave se lahko kažejo kot anksioznost, socialni umik, emocionalne težave/motnje, psihosocialne težave ali pa vedenjske, kot npr. socializacijske motnje, vzgojne težave, vzgojna nevedljivost, vzgojna zanemarjenost, socialno-integracijske težave, socialna oškodovanost, moteče vedenje, odklonsko vedenje, izstopajoče vedenje, agresivno vedenje, *acting out* ali nekontrolirano vedenje, izguba kontrole, hiperaktivno vedenje, impulzivno vedenje, opozicionalno vedenje in drugo.

Kobolt (2011, str. 163) navaja kriterije, ki morajo biti zadoščeni, da lahko ocenimo, da gre pri otroku ali mladostniku za motnjo. Ti kriteriji so:

- čustvena in vedenjska slika se pojavlja skozi daljše časovno obdobje,
- vedenjski ali čustveni problem je resen,
- ogroža posameznikov razvoj,
- z običajnimi in razpoložljivimi spremembami okolja ali ravnanja ga nismo uspeli ublažiti.

Po mnenju avtorice Zorc Maver (2010, str. 26) se socialnointegracijske težave kažejo kot nesposobnost vključevanja v skupino, upoštevanja pravil, vživljanja v drugo osebo in kot kršenje meja. Otroci s socialno-integracijskimi težavami so zaradi svojega vedenja v šoli najzahtevnejša skupina, za obvladovanje katere se učitelji ne čutijo dovolj usposobljeni.

1.2.1. Vzroki vedenjskih in čustvenih težav

Zorc Maver (2010, str. 24 - 26) razloži, da lahko čustvene, vedenjske in socialne težave razumemo kot nezadovoljivo ujemanje med osebo in okoljem, ki prizadene osebo in/ali njeno okolje. Področje socialno-integracijskih in emocionalnih težav obsega nesposobnost zaznavanja, izražanja in reguliranja emocij ter neustrezno reagiranje na nek dražljaj. Nesposobnost zaznavanja emocij vodi v občutke praznine in odrezanosti od emocij ter v ekstremnih primerih privede do samopoškodb, da mladostnik spet najde pot do lastnih emocij in občutenja telesa. Drugo pomembno področje je nesposobnost zaznavanja emocij drugih ljudi, kar vodi v napačne interpretacije emocionalnih stanj – npr. agresivni mladostnik neko nevtralno situacijo napačno oceni in nanjo agresivno reagira. Tretje področje predstavlja funkcionalna regulacija emocij, ki omogoča emocionalno ustrezno reagiranje.

Ko govorimo o čustvenih in vedenjskih težavah, moramo vedeti, da imamo v mislih obe dimenziji. Lahko se zgodi, da je ena dimenzija izrazitejša, bodisi čustvena bodisi vedenjska, obe pa lahko nastopita skupaj in sta odvisni ena od druge. Emocionalni ter vedenjski odzivi so tako na eni strani posledica dogajanja v posamezniku in na drugi strani posledica dogajanja v socialnem kontekstu (Metljak, Kobolt, Potočnik, 2010, str. 89). Avtor Krajncan (2010, str. 49) pojasnjuje, da vzroki vedenjskih in čustvenih težav pomenijo odvisno spremenljivko. Za vsakega posameznika posebej so lahko drugačno izhodišče, saj v subtilnosti mladega bitja težko postavimo tako natančno diagnozo, da bi lahko pomagali otroku in da bi strokovni delavci lahko začrtali jasno prognostično strategijo in posledično svoje delo. Usmerjenost k potrebam posameznika mora biti vodilo, analiza vzrokov, biografije posameznika in njegove celotne mreže pa bo pomagala v procesu spremljanja otroka in njegovi vključitvi in aktivni udeležbi pri učinkoviti pomoči.

Mikuš Kos (1999, str. 52 - 53) opisuje, da dejavniki tveganja pri otroku povečujejo verjetnost, da bo ta razvil motnje na področju čustvovanja ali vedenja, prav tako pa ogrožajo otrokov psihosocialni razvoj. Lahko gre za enkratno hudo travmatsko doživetje, kot sta npr. huda prometna nesreča ali izguba staršev, lahko pa gre za kronično neugodne okoliščine, kot sta npr. nasilje očeta

ali matere ter težave staršev z alkoholom. Tem travmatskim dogodkom večkrat sledijo neugodne dolgotrajne posledice. Po mnenju avtorice so dejavniki tveganja lahko:

- V otroku: akutno ali kronično obolenje, razvojno pogojene učne težave, drugi razvojni odkloni.
- V družini: duševna bolezen staršev, kriminaliteta staršev, slabo ravnanje z otrokom, konflikti med starši.
- V šoli: preganjanje, šolska neuspešnost.
- V socialnih okoliščinah: prenaseljena stanovanja, brezdomstvo, diskriminacija.
- Težki življenjski dogodki: hude bolezni ali smrt v družini, travmatski dogodki (npr. nesreča, vojna).

1.2.2. Krepitev moči

Gabi Čačinovič Vogrinčič (2000, str. 82) pravi, da je socialna mreža otroka lahko vir moči, prijateljstva, samospoštovanja, lahko pa je tudi vir stresov, pritiskov, izkoriščanja in zlorabe, pomembna ovira za dober razplet. Avtorica v nadaljevanju navaja, da je socialna mreža otroka in mladoletnika možen dragocen udeleženec v projektu pomoči. Vzpostavljeno sodelovanje lahko odločujoče vpliva na učinkovitost rešitev. Rešitev je vedno usmerjena v skupnost, možnost je samo v skupnosti, zato potrebuje njeno sodelovanje.

Avtorici Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019, str. 165 - 166) pojasnita, da je pomembna naloga socialnega dela pri reševanju kompleksnih psihosocialnih problemov otrok in mladostnikov z odklonskim vedenjem tudi mobilizacija ali vzpostavljanje socialne mreže, ki najprej otrokom in potem tudi vsem udeleženi v problemu omogoči novo učenje in nove izkušnje za spoštovanje sebe in drugih.

1.3. Socialno delo z družino v šoli

»Še posebej je pomembna socialnodelovna opora družini in opora družine otroku. Sodelovanje družine v šolski skupnosti je pomembno, a sodelovanje je ustvarjalno le, če družina v procesu dobi dobre izkušnje enakopravnosti in občutek o lastni vrednosti.« (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 153)

Avtorici Čačinovič Vogrinčič in Mešl (2019, str. 165) objasnita, da je želeni izid, da otrok, ki hodi po odklonskih poteh in s svojim vedenjem vznemirja in ogroža, svoje ravnanje spremeni ali osmisli

na novo. Za to mora imeti možnost novega učenja in pridobivanja novih izkušenj. Potrebuje odrasle in vrstnike, ki omogočajo novo učenje znotraj varnih in trdnih meja. Strokovnjak, odrasel soustvarja zaveznitvo z otrokom in mu omogoči, da se na novo uči biti strokovnjak na podlagi osebnih izkušenj. Naloga socialne delavke je v spoštljivem odnosu soustvariti trdne dogovore in jasne meje, ki so varen okvir novega učenja.

Čačinovič Vogrinčič (2008, str. 34) poudari, da učitelj, ki je spoštljiv in odgovoren zaveznik otroku, vidi otroka iz perspektive moči in je z njim v odnosu in pogovorih, ki to omogočajo. Je zaveznik v soustvarjanju novega znanja in zaveznik v krepitvi otrokove moči. Delati iz perspektive moči pomeni spodbujati razvoj kompetenc, sposobnosti, virov, vendar nas koncept perspektive moči usmerja tudi v skrb za razvoj varovalnih mehanizmov pri otroku oz. za razvoj odpornosti učenca, da bo zmožni delati, sprejeti težavo, jo omiliti, živeti z njo in jo spremeniti. Obenem pa Resman (1999, str. 111) pojasni, da svetovalno delo učencem temelji na splošnih razvojnih spoznanjih otrok, hkrati pa mora upoštevati tudi dejstvo, da je vsak otrok tudi takšen, kot nihče drug, da obstajajo med otroki/učenci individualne razlike, posebnosti v sposobnostih in zmožnostih.

1.3.1. Pomen dobre komunikacije

»Dosledna uporaba jezika socialnega dela podpira sodelovanje. Skrbno uporabljene besede omogočajo vzpostavljanje in ohranjanje odnosa, z njimi odpiramo nove možnosti.« (Čačinovič Vogrinčič in Mešl, 2019, str. 166)

Po Kseniji Bregar Golobič (2013, str. 58) je otrokova »dobra izkušnja« slišnosti in aktivne udeležnosti v procesu sodelovanja z odraslimi nenazadnje pomembna tudi za njegov odnos z vrstniki. Ko je v pogovoru z odraslimi deležen aktivnega poslušanja ter spoštljivega odzivanja, to pomembno sposobnost razvija tudi sam pri sebi in jo uporablja naprej, v odnosu z odraslimi ter z vrstniki (Scott-Bauman, 1996, str. 68).

Miklavžin (2010, str. 110) pojasnjuje, da je nezaupanje otrok, ki temelji na številnih negativnih izkušnjah z odraslimi, pogosto močno zakoreninjeno in ga je z intervencijami zelo težko preseči. Otroci s čustvenimi in vedenjskimi težavami odraslih pogosto ne pustijo v svoj intimni svet ali vsaj blizu k sebi. Pristen, zaupen odnos pa je še toliko težje zgraditi, ker so strokovni delavci v ustanovah – predvsem vzgojitelji, ki z otroki preživijo največ časa – pogosto v vlogi nekoga, ki

zahteva, opozarja, prepoveduje in kaznuje. Otroci bivanje v ustanovah pogosto čutijo kot kazen in imajo odpor do vsebin, ki jim jih vsiljuje vzgojitelj s hišnim in dnevnim redom. Vzpostavljanje pristnih odnosov znotraj zidov institucij je zato zelo oteženo.

Miklavžin v nadaljevanju (2010, str. 117 - 118) pravi, da morajo strokovni delavci, ki se ukvarjajo z vzgojo mladostnikov, stremeti k temu, da se zavedajo lastnih komunikacijskih vzorcev, da načrtno izbirajo besede in ton. To je zelo težko, kadar so vpeti v konflikt in pod pritiskom. Tudi v primeru agresivnih reakcij otrok morajo biti sposobni nadzirati odpore in negativna čustva, se jih zavedati in jih zavestno preseči. V nadaljevanju avtor pojasni, da kadar mladostniki izbirajo odklonsko vedenje in ravnanje, s katerim (lahko) prizadenejo ali poškodujejo druge ali sebe, jih je treba opozoriti, ustaviti ter takšno vedenje in ravnanje tudi odločno kritizirati. Poleg pohvale je tako zelo pomemben element vzgoje tudi kritika.

»Za zdrav razvoj je namreč bistveno, da otroci iz okolice dobijo informacijo, da je njihovo določeno vedenje nesprejemljivo in da ga morajo odpraviti oz. prilagoditi, da se bodo lažje vključili v družbeno realnost.« (Miklavžin, 2010, str. 118)

1.4. Vzgojitelji/socialni pedagogi

Na počutje in doživljanje bivanja v stanovanjski skupini in tudi v samem zavodu vplivajo odnosi z vzgojitelji in drugimi zaposlenimi. Gre za pomembne osebe v življenju mladostnikov, ki jih usmerjajo, spodbujajo, hkrati jih tudi opozarjajo, ko storijo kaj nepremišljenega. Med mladostniki in vzgojitelji se razvije posebna vez, zaupanje in odnos, ki mladim predstavlja varno okolje.

V Letnem delovnem načrtu (2018, str. 12) je zapisano, da so socialni pedagogi/vzgojitelji ključni dejavniki v Vzgojnem domu Veržej, saj predlagajo in izvajajo vzgojni program. V vsaki od štirih vzgojnih in eni stanovanjski skupini sestavljajo ožji strokovni tim štirje, v intenzivni stanovanjski skupini pa pet vzgojiteljev, ki so:

- Socialni pedagogi.
- In/ali vzgojitelji z drugo pedagoško izobrazbo ter zahtevano socialno-pedagoško dokvalifikacijo.

V Letnem delovnem načrtu (2018, str. 5) je jasno zapisano, da se bosta neposredni in posredni vzgojni pristop dopolnjevala in delovala istosmerno. Vzgojitelj bo v neposrednem stiku otrokom

svetoval, jih usmerjal, dajal informacije ipd. Vzgojno bo deloval z vzgledom, besednimi in nebesednimi sporočili, z načrtovanimi procesi, z močjo svoje osebnosti in sposobnosti.

Posredno bo deloval tako, da bo:

- organiziral in omogočal vključevanje otrok v dejavnosti, ki omogočajo nova doživetja, znanja, spoznanja, spretnosti, vedenjske vzorce in navade,
- si prizadeval za delovanje skupine kot osnovne življenjske celice in domske skupnosti kot celote,
- si prizadeval za integracijo s širšim okoljem in
- otrokom pomagal doseči napredek na individualni ravni.

Avtor Skalar (1995, str. 38) meni, da so naloge vzgojitelja v stanovanjski skupini naslednje:

- Pomoč otrokom in mladostnikom pri učenju in pri poklicnem usposabljanju, pri vključevanju v izobraževalne programe in v programe poklicnega usposabljanja.
- Pomoč otrokom in mladostnikom pri prilagoditvenih težavah, v duševnih stiskah in v primeru socialnih konfliktov in ovir znotraj stanovanjske skupine ali v širšem socialnem okolju.
- Pomoč otrokom in mladostnikom pri vključevanju v kulturne, športne, socialne, rekreacijske in humanitarne skupine, društva skupine, društva in organizacije, kot tudi pomoč otrokom in mladostnikom pri navezovanju stikov v širšem socialnem okolju.
- Pomoč otrokom in mladostnikom pri navezovanju stikov in pri negovanju odnosov z lastno družino.
- Pomoč otrokom in mladostnikom pri vključevanju v stanovanjsko skupino.

V nadaljevanju avtor poudari, da je naloga vzgojiteljev tudi vzpostavljanje stikov v neposredni in širši okolici s krajanji in institucijami, kot so šole, delovne organizacije, centri za socialno delo, policija, organi občine in cerkev (Skalar, 1995, str. 39).

Kobolt (1993, str. 37) navaja, da se od vzgojitelja pričakuje predvsem:

- da ve, kaj mora storiti z otrokom in zanj;
- to mora želeto storiti;
- imeti mora za to potrebne možnosti in sposobnosti;
- ter priložnost to narediti.

1.5. Institucije za otroke in mladostnike

Otroke in mladostnike, ki imajo čustvene in vedenjske težave in imajo tekom svojega odrasčanja različne težave v domačem okolju ali v šoli, pri nas nameščamo v različne institucije. VD Veržej, ki deluje kot vzgojno-izobraževalna ustanova, spada pod omenjene institucije. Krajncan (2010, str. 34) meni, da je vzgojni zavod ena izmed možnosti v mreži pomoči oz. ukrepov, ki so na voljo otrokom in mladostnikom s težavami v socialni integraciji.

V Sloveniji imamo devet zavodov za otroke in mladostnike:

- Mladinski dom Maribor;
- Mladinski dom Jarše;
- Mladinski dom Malči Belič;
- Vzgojni dom Kranj;
- Zavod za vzgojo in izobraževanje Logatec;
- Vzgojni dom Planina;
- Vzgojno-izobraževalni zavod Frana Milčinskega Smlednik;
- Vzgojno-izobraževalni zavod Višnja Gora;
- Osnovna šola Veržej.

8. člen Pravilnika o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (2010) opisuje institucionalno varstvo kot obliko obravnave v zavodu, drugi družini ali drugi organizirani obliki, ki upravičencem nadomešča, dopolnjuje ali zagotavlja funkcijo doma ali lastne družine. Za otroke in mladostnike, prikrajšane za normalno družinsko življenje, zajema institucionalno varstvo tudi vzgojo in pripravo na življenje.

Avtor Krajncan (2010, str. 35) pojasni, da velja splošno mnenje, da mora ukrep oddaje v vzgojni zavod priti na vrsto šele tedaj, ko ne pomaga nič več drugega oz. ko je teža dejanja ali težavnost vedenja otroka ali mladostnika tolikšna, da se pristojne službe (center za socialno delo ali sodišče) odločijo zanj.

Miklavžin (2010, str. 109) navaja, da je namen vzgojno-izobraževalnih zavodov, da poleg prilagojenega programa, ki sledi potrebam otrok s čustvenimi in vedenjskimi težavami, gojencem zagotavljajo enake pogoje, kot jih uživajo njihovi vrstniki. V nadaljevanju avtor razloži, da je to nemogoča naloga, saj je nemogoče nadomestiti starševski odnos in skrb, tudi fizično varnost in

občutek kontrole nad lastnim življenjem je v instituciji težko zagotavljati. Otroci v zavodih so primorani sobivati s posamezniki, ki lahko ogrožajo njihovo varnost, v okviru hišnega reda, ki ima svojo logiko in zakonitosti, pa je omejena svobodna izbira in posledično kontrola nad lastnim življenjem. Medtem pa Skalar (1995, str. 10) pojasni, da otroci in mladostniki potrebujejo v novem okolju pomoč in oporo: pri prilagajanju na novo družbo, v osebnih stiskah, v stresnih in konfliktnih položajih, pri učenju, komuniciranju s šolo in z delovnimi organizacijami, s starši in z ustanovami, s katerimi imajo stike (centri za socialno delo, mladinska sodišča, policija). Otroci in mladostniki potrebujejo zasebnost pa tudi možnosti za medsebojno druženje v ustanovi in zunaj nje.

1.5.1. Institucije kot prostor izključevanja

»Velike ustanove povečujejo stigmo.« (Flaker, 1998, str. 7) Segregacija ali izločenost varovancev totalnih ustanov iz vsakdanjega življenja naredi te ljudi še bolj tuje, drugačne in nevsakdanje, celo nevarne. Zavodi samo povečujejo videz deviantnosti svojih varovancev (Flaker, 1998, str. 7). Flaker v nadaljevanju poudari, da institucionalni način obravnave zaradi velikega števila varovancev in mehaničnih, posamezniku neprilagojenih postopkov, človeka razosebi, ga spremeni v predmet obdelave.

Življenjske razmere v zavodih – tako trdi kritika institucionalne vzgoje (Simmen, 1988) – preprečujejo pridobivanje kompetenc in učenje spretnosti odnosov, ki naj bi bile ustreznejše za samostojno orientacijo in nepogrešljive za življenje zunaj ustanov (Post, 1997). Videmšek (2013, str. 46) navaja, da so se kritiki institucionalizacije osredotočili predvsem na kritiko konceptov, ki jih prinaša institucionalizacija. Najpogosteje citirano analizo institucionalnega življenja je v delu *Azil* podal ameriški sociolog Ervin Goffman (1961). Goffman je razvil teorijo »totalne institucije«, v kateri ljudje pridobijo položaj pacientov in se jim pripiše odklonilen način obnašanja. V »totalni instituciji« ljudje doživijo obrede degradiranja, izoliranja od običajnega načina življenja, vsiljuje se jim nova identiteta, ki škodi njihovi samopodobi. Goffman je vstop v institucijo opisal kot okrnitev samopodobe, kajti v instituciji posamezniki prevzamejo vlogo stanovalca, pacienta in sostanovalca, izgubijo pa vlogo očeta, matere, moža, žene.

Vzgojni zavodi so v procesu prenove, ki se je začela konec osemdesetih let prejšnjega stoletja, ko so iz bivanjsko neustreznih ustanov (graščine, samostani, kasarne) začeli preseljevati v namensko grajene ustanove. V začetku so to bili vzgojni zavodi z več skupinami v isti stavbi: takrat še Vzgojno-izobraževalni zavod Veržej, Mladinski dom Malči Belič, Vzgojni zavod Slivnica,

Vzgojno-izobraževalni zavod Frana Milčinskega Smlednik, Vzgojni zavod Planina in Vzgojni zavod Logatec. V drugi dekadi prenove so vzgojni zavodi raje izbirali ureditev v večstanovanjskih enotah, tako imenovanih stanovanjskih skupinah: Mladinski dom Maribor, Mladinski dom Jarše, Vzgojni zavod Kranj in Vzgojno-izobraževalni zavod Višnja Gora (Krajncan, 2010, str. 34).

1.6. Deinstitutionalizacija

Flaker (2012a) v kratki zgodovini deinstitutionalizacije v Sloveniji razdeli v pet faz: 1. izvor z eksperimentom v Logatcu, 2. začetek gibanja na rakitniških kolonijah in taborih Črnega Mrava, 3. gibanja norosti, 4. ustanavljanje skupnostnih služb in 5. akademske podlage in selitve iz zavodov.

Strokovno lahko deinstitutionalizacijo v Sloveniji utemeljimo na več kot tridesetletnih uspešnih izkušnjah s preselitvami v skupnost in razvojem oskrbe v skupnosti. Izkušnje, ki jih imamo, so pokazale, da je deinstitutionalizacija mogoča, da je mogoče ljudem zagotoviti tako oskrbo v skupnost, ki je boljša od institucionalne in ki ljudem omogoča več povezanosti z okoljem, v katerem živijo (Rafaelič, 2015, str. 103). Medtem Flaker (1998, str. 157) navaja, da zraz deinstitutionalizacija ponavadi povezujemo z odpravo velikih represivnih ustanov.

Deinstitutionalizacije ne razumemo zgolj kot ukinjanje in zapiranje institucij (psihiatričnih bolnišnic, zavodov), ampak kot proces ustanavljanja služb, ki nadomestijo institucije. Pri procesu ne gre samo za premestitev ljudi v drugo okolje, temveč predvsem za to, da so ljudje s težavami z duševnim zdravjem kar najbolj vključeni v običajno življenje in imajo pri tem zagotovljeno podporo, ki jo potrebujejo (Videmšek, 2013, str. 53).

Ključnega pomena za uspešnost deinstitutionalizacije je, da nikogar več ne vračamo v institucije in da institucije ne sprejemajo novih uporabnikov. Če bomo še vedno dovoljevali sprejeme v ustanove, bomo vedno imeli tudi dovolj ljudi, ki bi lahko živeli v njih. Zelo dobro na to pokažejo izkušnje, ki jih imamo v Sloveniji z deinstitutionalizacijo mladinskih vzgojnih zavodov (Flaker 2012b, Krajncan 2012 kot navedeno v Rafaelič, 2015, str. 69).

Rafaelič (2015, str. 69) poudari, da smo deinstitutionalizacijo mladinskih zavodov izpeljali le do polovice. Večji del mladinskih zavodov se je preoblikoval, še vedno pa jih je nekaj ostalo. To pomeni, da imamo nekaj zavodov, ki jih lahko uporabimo kot odlagališče za otroke, s katerimi skupnostne službe ne znajo ali nočejo delati. Ti zavodi so ostali v vlogi ustanov za tiste otroke in

mladostnike, s katerimi imajo službe največ težav in jim ne znajo prilagoditi svojega dela. Ob najmanjši kršitvi pravil ali drugih težav jih lahko namestijo v ustanovo, namesto da bi delo z njimi drugače organizirali.

1.6.1. Normalizacija

Videmšek (2013, str. 83) navaja, da je normalizacija proces, v katerem skušamo ustvariti enake vzorce in razmere za življenje vsakega posameznika, tako za tiste, ki imajo težave z duševnim zdravjem, kot za tiste, ki jih nimajo. Gre za posameznikovo pravico, da lahko ne glede na stanje telesa ali duševno počutje živi kot vsi državljani.

Skalar (1995, str. 20) razloži, da zaradi internatske organizacije, vnaprejšnje določenosti življenja in dela, zaradi delne zaprtosti vzgojnih zavodov in povečanega nadzorovanja, zaradi večjega števila otrok in mladostnikov na enem mestu, zaradi ne povsem zagotovljene zasebnosti, so otroci in mladostniki prikrajšani ali pa se čutijo prikrajšane pri zadovoljevanju nekaterih potreb, počutijo se ovirani v avtonomiji in v temeljnih pravicah, v okolju pa so večinoma zaznamovani in potisnjeni na obrobni položaj. Avtor v nadaljevanju pojasni, da so prizadevanja za normalizacijo, prizadevanja za zmanjševanje ali odpravljanje navedenih karakteristik vzgojnih zavodov. To so prizadevanja za ustvarjanje razmer v vzgojnih ustanovah, da bi bile kolikor mogoče podobne razmeram, kot tudi kulturnim in civilizacijskim standardom, v katerih živijo mladi v družinah in v avtohtonem socialnem okolju.

Skalar (1993, str. 12) meni, da bi lahko k normalizaciji razmer v zavodu prispevalo tako uveljavljanje avtonomnosti malih skupin, kot tudi uveljavljanje večje avtonomnosti subjektov vzgojnega procesa v zavodu – gojencev. V nadaljevanju avtor poudari, da bi avtonomnost malih (vzgojnih) skupin in gojencev, če bi jo dosledno uveljavljali, lahko zmanjšala potrebo po formalnih mehanizmih klasičnih institucij. Omogočala naj bi več bližine in ustvarjala manj distance med vzgojitelji in gojenci, prispevala naj bi k bogatejši komunikaciji v instituciji, s čimer bi bilo ustvarjenih več možnosti za zadovoljevanje potreb gojencev, za kar jih klasičen vzgojni zavod prikrajšuje. V mislih imamo predvsem potrebo po zasebnosti, potrebo po pristnih človeških stikih in po bolj osebnem, manj odtujenem in manj formalnem obravnavanju. V nadaljevanju Skalar (1993, str. 13) razloži, da je potrebno razumeti, da normalizacije v zavodih morda ne bo mogoče nikoli docela realizirati, saj v zavode še vedno nameščamo otroke in mladostnike (v tem kontekstu imamo v mislih le vedenjsko prizadete otroke in mladostnike, katere nameščamo v vzgojne

zavode), ki ne bi mogli zaradi hujše vedenjske ali osebnostne motenosti živeti v neinstitucionalne okolju oz. v svojih lastnih ali nadomestnih družinah.

1.6.2. Decentralizacija

Decentralizacijo razumemo kot »porazdelitev (prvotno centraliziranih) funkcij, avtoritet, vplivov, stanovanjskih razmerij itd. na več središč.« (Wolf, 1995, str. 14)

Krajnčan (2006, str. 108) pravi, da z decentralizacijo razumemo v zavodski vzgoji tako premik skupin v stavbe zunaj zavodskega zemljišča, včasih kot zgolj razpršitev centralne preskrbe in tvorbo sklenjenih stanovanjskih enot na osrednjem zemljišču ali pa tudi obsežen proces prostorske razselitve in premika kompetenc na delavce v manjših enotah. V nadaljevanju avtor Mitja Krajnčan (2006, str. 108) poudari, da kar se otroci naučijo v ustanovah, nima zunaj njih nobene vloge, kar pa je pomembno zunaj, tega se v ustanovah ne morejo naučiti. Po njegovem mnenju je ustanova svet zase in se v osnovi razlikuje od sveta zunaj sebe.

1.7. Stanovanjska skupina

»Prva stanovanjska skupina je bila vzpostavljena v zavodu Črna na Koroškem leta 1978 (Flaker *et al.* 1992). S tem se proces dezinstitutionalizacije na Slovenskem začne in se nadaljuje v okviru mladinskega dela, na področju dela z mladostniki z »motnjami vedenja« vse do konca osemdesetih let prejšnjega stoletja.« (Videmšek, 2013, str. 54 - 55)

Videmšek (2013, str. 77) navaja, da so bile stanovanjske skupnosti zasnovane kot pomoč družinam, predvsem v skrbi za otroke, stanovanjske skupine, kot jih poznamo danes, pa so se v Sloveniji razvile konec sedemdesetih let prejšnjega stoletja, da ranljivim družbenim skupinam (mladim, hendikepiranim, ljudem s težavami z duševnim zdravjem, žrtvam nasilja) zagotavljajo bivanje in dostojnejše življenje zunaj institucij. Stanovanjska skupina je po mnenju avtorice Petre Videmšek (2013, str. 77) namenjena bivanju, strokovni podpori za samostojno življenje in podpori pri vključevanju v družbo. Program stanovanjske skupine je zamišljen za vse tiste posameznike, ki nimajo možnosti za bivanje ali si ne želijo bivanja doma.

Avtor Erich Kiehn (1997, str. 9) opisuje, da je stanovanjska skupina majhna stanovanjska enota, ki je samostojna ali povezana z drugimi. S psihosocialnega vidika omogoča optimalno dinamiko in vsebinsko razgiban življenjski prostor. Hkrati je stanovanjska skupina prilagodljiva za povezovanje

in vključevanje v širše socialno okolje. V nadaljevanju avtor navaja, da stanovanjska skupina omogoča manj institucionalno obremenjene odnose in večjo bližino med mladostniki in strokovnimi delavci, kar prispeva k pristnosti medosebnih odnosov.

Lamovec (1995) opisuje, da stanovanjske skupine izhajajo iz drugačnega pristopa k posamezniku, vpeljejo alternativne oblike dela in upoštevajo celosten kontekst posameznikovega življenja. Poleg tega je razlika z zavodskim načinom delovanja v tem, da je v stanovanjskih skupinah v skupini manj otrok in mladostnikov, s čimer sta omogočena boljše vključevanje v okolje in razvijanje samostojnosti ter odgovornega soodločanja.

Skalar (1995, str. 40) pravi, da je stanovanjska skupina socialna skupnost, organizirana po družinskem modelu. Stanovanjska skupina po mnenju Skalarja (1995, str. 37) preprečuje izrinjanje mladih na družbeni rob, omogoča normalne življenjske razmere, vzpodbuja posameznikovo samostojnost in prevzemanje odgovornosti za svoje ravnanje. V nadaljevanju avtor pojasni, da stanovanjska skupina omogoča manj institucionalno obremenjene odnose in večjo bližino med mladostniki in strokovnimi delavci, kar prispeva k pristnosti medosebnih odnosov. Prispeva tudi h kvalitetnejšim odnosom, v njej je mogoče brez posebnih težav odpravljati odklone in nepravilnosti, spore in nesoglasja.

1.8. Osnovna šola Veržej – Enota Dom

Osnovno šolo Veržej obiskujejo šoloobvezni otroci in mladostniki iz okoliških krajev, prav tako pa jo obiskujejo tudi otroci in mladostniki, ki so nameščeni v Enoti Dom. Vsi otroci in mladostniki se izobražujejo po osnovnošolskem vzgojno-izobraževalnem programu z enakovrednim izobrazbenim standardom, vendar pa so deležni prilagojenega izvajanja pouka.

»Vzgojni dom v Veržeju je namenjen vzgoji in prevzgoji šoloobveznih otrok s čustvenimi in vedenjskimi težavami in motnjami iz vse Slovenije. Je organizacija posebnega družbenega pomena, saj skrbi za obvezno šolanje in vzgojo otrok s posebnimi potrebami.« (O domu: Delovanje doma)

Otrokom in mladostnikom, ki so nameščeni v Enoto Dom, pomagajo, ko se zaradi najrazličnejših vzrokov (neopravičeno izostajanje od pouka, potepanje, beganje od doma, neprilagojeno vedenje, čustvene težave, konflikti s starši, z učitelji, vrstniki, zaradi učnih težav, neobvladovanja agresivnih

in avtoagresivnih impulzov, psihosomatskih težav, kraj in drugih kaznivih dejanj, prvih izkušenj s prepovedanimi psihoaktivnimi snovmi, suicidalnih teženj, spolnih zlorab ...) znajdejo v stiski, ko so starši ali rejniki vzgojno nemočni in ko ustaljene oblike svetovalnega dela niso več učinkovite. Otroci potrebujejo intenzivnejšo in učinkovitejšo pomoč, zato so v VD Veržej nameščeni z namenom, da premostijo težave, v katerih so se znašli, in katere negativno vplivajo na njihovo sedanje in prihodnje življenje (O domu: Otroci in mladostniki).

Na spletni strani VD Veržej (O domu: Delovanje doma) je jasno zapisano, da je osnovni namen domske vzgoje prekinitev otrokove razvojne stagnacije ali nazadovanja in zagotovitev pogojev za njegov ugodnejši in srečnejši razvoj, končni cilj pa uspešna vključitev v primarno socialno okolje.

Otroci in mladostniki so v VD Veržej nameščeni v štiri fantovske (tri v Domu in ena v intenzivni stanovanjski skupini), eno dekliško vzgojno skupino (v Domu) ter eno mešano skupino v Stanovanjski skupini Veržej.

Stanovanjska skupina Dokležovje

Stanovanjska skupina v Dokležovju deluje že tretje šolsko leto. V skupini so nameščeni samo fantje. Prioritetne naloge in cilji vzgojiteljev v stanovanjski skupini so zapisani v letnem delovnem načrtu (2018, str. 37). Glavni cilji so, da se otroci/mladostniki v novem okolju počutijo varno, sprejeto, da dobijo občutek pripadnosti in povezanosti. Zato bodo vedno znova v ospredje postavljali dobro skupinsko klimo, si prizadevali za dobre medsebojne odnose med otroki/mladostniki samimi ter vsemi ostalimi in organizirali dejavnosti usmerjene k skupinskemu povezovanju.

Stanovanjska skupina Veržej

Druga stanovanjska skupina se nahaja v Veržej. Gre za mešano skupino, saj v njej skupaj bivajo dekleta in fantje. V Letnem delovnem načrtu (2018, str. 38) je navedeno, da bodo v novi Stanovanjski skupini Veržej težili k ustvarjanju prijetne, sproščene, odprte klime, kjer se bo vsak posameznik počutil slišane, razumljene, sprejete in varne. V novi bivalni enoti se bodo aktivno vključili v ožje in širše socialno okolje in tako pridobili še dodatne socialne izkušnje.

Skozi različne dejavnosti se bodo otroci učili prepoznavanja lastnih občutkov, čustev, doživljanj ter tudi primerne izražanja ter umeščanja sebe v odnose z drugimi. Vzgojiteljice bodo

vzpodbujale njihovo samostojnost, odgovornost, delovno naravnost, samoiniciativnost in ustvarjalnost. Skozi vse leto bodo namenili velik poudarek sodelovanju s starši preko pogovorov, obiskov na domu, obiskov staršev v stanovanjski skupini, na sestankih in delavnicah.

1.8.1. Povezovanje z družbenim okoljem

Povezovanje z družbenim okoljem in z lokalno skupnostjo je zelo pomemben vidik odraščanja mladostnikov, ki so nameščeni v različnih vzgojno-izobraževalni ustanovah. Omenjene ustanove se v večini nahajajo na območjih, ki je oddaljeno ali je vsaj na robu nekih vasi, mest. Otroci in mladostniki zato nimajo veliko stikov z drugimi osebami, kar pa vpliva na občutke ne vključenosti. Bivanje v stanovanjskih skupinah predstavlja priložnost, da bi se situacija na tem področju spremenila, saj daje mladim možnost, da vzpostavijo stike s sovaščani.

V Letnem delovnem načrtu (2018, str. 21) je zapisano, da je v VD Veržej sodelovanje s krajem načrtovano s posameznimi akcijami in dejavnostmi in tudi priložnostno ob določenih potrebah kraja (delovne akcije, kulturne in športne prireditve, obisk starejših občanov, domov upokojencev).

2. PROBLEM

Z delom z otroki in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi težavami/motnjami sem se seznanila med opravljanjem prakse v času svojega dodiplomskega študija na Fakulteti za socialno delo. V Sloveniji imamo devet zavodov za otroke in mladostnike, eden izmed njih je tudi Osnovna šola Veržej – Enota Dom, kjer sem osebno, v sklopu upravljanja študijske prakse, imela možnost podrobno spoznati, kako poteka vsakdanje življenje mladih. V VD Veržej so v šolskem letu 2018/19 otroci nameščeni v štiri fantovske vzgojne skupine, v eno dekleško skupino in v eno mešano skupino. VD Veržej sledi procesu deinstitutionalizacije, torej preseljevanju mladih iz institucije v skupnost. Tako je ena izmed fantovskih skupin nameščena v stanovanjski skupini v sosednjem kraju Dokležovje, mešana skupina mladostnikov pa je nameščena v na novo urejeni stanovanjski skupini v Veržeju. Preostale štiri skupine so nameščene v prostorih matičnega doma – VD Veržej. Z raziskavo sem želela izvedeti, kakšne so razlike med vzgojno skupino v VD Veržej in stanovanjsko skupino izven zavoda in kako bivanje v stanovanjski skupini dojemajo mladostniki in strokovni delavci. V svoji magistrski nalogi sem raziskovala, kako poteka proces deinstitutionalizacije v VD Veržej. Izvedela sem, kakšen je pogled zaposlenih in otrok na bivanje v stanovanjskih skupinah in kako sedaj mladi gledajo na predhodno bivanje v vzgojni skupini. Zanimalo me je, kako mladostniki doživljajo bivanje v stanovanjski skupini v primerjavi s predhodnim bivanjem v zavodu. Hkrati pa sem izvedela, ali imajo v stanovanjski skupini več občutka samostojnosti ter ali bivanje v stanovanjski skupini prispeva k njihovi vključenosti v lokalno skupnost. Pozornost sem namenila tudi socialni mreži mladostnikov, saj me je zanimalo, ali so se odnosi med uporabniki zaradi preselitve spremenili, in če so se, na kakšen način. Želela sem izvedeti, kakšna je vizija strokovnih delavk glede deinstitutionalizacije VD Veržej ter ali se nagibajo k ustanavljanju novih stanovanjskih skupin. Ugotavljala sem, kakšne razlike med skupinama opazijo strokovne delavke, kako so po njihovem mnenju mladostniki doživljali prehod iz ene v drugo skupino ter kakšne spremembe pri mladih so opazile, odkar le-ti bivajo v stanovanjski skupini. Prav tako me je zanimalo, kako po mnenju strokovnih delavk bivanje v stanovanjski skupini prispeva k vključenosti mladih v lokalno skupnost.

Raziskava bo služila zaposlenim v VD Veržej, saj bodo dobili vpogled v to, kako mladostniki dojemajo bivanje v stanovanjski skupini in kje so še možnosti za izboljšavo.

2.1. Raziskovalna vprašanja

Raziskovalna vprašanja so naslednja:

- Kako so mladostniki doživljali bivanje v vzgojni skupini v Vzgojnem domu Veržej?
- Kako so mladostniki doživeli prehod v stanovanjsko skupino?
- Kakšne spremembe je prineslo bivanje v stanovanjski skupini in kako mladi doživljajo bivanje v stanovanjski skupini v primerjavi s predhodnim bivanjem v Vzgojnem domu Veržej?
- Kakšne podpore strokovnih delavk in delavcev so deležni mladostniki?
- Kako stanovanjska skupina prispeva k vključitvi mladih v širšo lokalno skupnost?
- Kakšno je mnenje strokovnih delavk, zaposlenih v Vzgojnem domu Veržej, o procesu deinstitutionalizacije vzgojnih zavodov za mladostnike in kakšna je vizija Vzgojnega doma Veržej glede deinstitutionalizacije?
- Kakšne so razlike bivanja v stanovanjski skupini in v vzgojni skupini v zavodu po mnenju strokovnih delavk?
- Kako so po mnenju strokovnih delavk mladostniki doživljali prehod v stanovanjsko skupino in kako so jim bile strokovne delavke pri tem v oporo?
- Kakšne spremembe pri mladih je po mnenju strokovnih delavk prineslo bivanje v stanovanjski skupini?
- Kako po mnenju strokovnih delavk stanovanjska skupina prispeva k vključitvi mladih v širšo lokalno skupnost?

3. METODOLOGIJA

3.1. Vrsta raziskave

Raziskava je kvalitativna in izkustvena. Za kvalitativni način raziskovanja sem se odločila, ker sem zbirala besedne opise. Obenem je tudi izkustvena oz. empirična, saj sem z njo pridobila nove informacije. Raziskava je prav tako tudi primerjalna, saj primerjam odgovore med skupinama intervjuvancev (med mladostniki in strokovnimi delavkami) (Mesec 2009).

3.2. Raziskovalni instrument

Za raziskovanje teme magistrske naloge sem uporabila dva različna vprašalnika, ki sta bila uporabljena zgolj v namen izdelave magistrske naloge. Prvi je namenjen intervjuvanju zaposlenih strokovnih delavk, ki delajo v VD Veržej: socialne delavke, socialne pedagoginje in psihologinje. Uporabila sem strukturirani vprašalnik oz. standardizirani intervju kot merski instrument, saj sem si vprašanja za strokovne delavke do potankosti pripravila že vnaprej, vprašanja pa sem vsem postavila na enak način.

Vprašalnik za strokovne delavke vsebuje 11 vprašanj, ki so zaprtega tipa (ali) in odprtega tipa (kaj, kako, kakšen). Vprašalnik za mladostnike pa vsebuje 16 opornih vprašanj, ki so prav tako zaprtega tipa (ali) in odprtega tipa (kaj, kako, kakšen).

Pri intervjuvanju mladostnikov sem se osredotočila na raziskovanje šestih tem:

- Počutje v vzgojni skupini v VD Veržej.
- Prehod v stanovanjsko skupino.
- Spremembe, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini.
- Počutje v stanovanjski skupini.
- Podpora strokovnih delavcev.
- Vključenost v lokalno skupnost.

Pri intervjuvanju strokovnih delavk pa sem se osredotočila na raziskovanje naslednjih petih tem:

- Deinstitutionalizacija vzgojnih zavodov.
- Bivanje v stanovanjski skupini – primerjava z bivanjem v VD Veržej.
- Prehod v stanovanjsko skupino.
- Spremembe, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini.

- Vključenost v lokalno skupnost.

Vsaka tema je vsebovala eno ali več podvprašanj. Pri intervjuvanju mladostnikov sem za lažje razumevanje postavljala še dodatna podvprašanja, ki sem jih zapisala poševno. Smernice za intervjuje so v prilogi št. 1 in št. 2.

Pri intervjuvanju mladostnikov sem uporabila delno nestandardizirani intervju. Vprašanja za intervjuje sem imela pripravljena vnaprej, sem pa vprašanja tekom izvajanja intervjujev preoblikovala tako, da so bila mladostnikom razumljiva. Mladim sem najprej vsako vprašanje prebrala, nato pa sem jim podala kratko razlago. Vprašalnik vsebuje vprašanja, ki sem jih uporabila kot vodilo za intervjuje. V raziskavi sem intervjuje opravila s tremi mladostniki, ki so pred bivanjem v stanovanjski skupini že bivali v VD Veržej.

3.3. Populacija in vzorčenje

Populacijo predstavljajo zaposleni v VD Veržej in mladostniki, ki bivajo v domu. Izmed njih sem oblikovala vzorec, ki so ga sestavljali: socialna delavka, psihologinja in socialna pedagoginja, ki dela v mešani stanovanjski skupini v Veržēju, ter en mladostnik in dve mladostnici, ki bivajo v stanovanjski skupini v Veržēju. Vzorec je namenski in priročni. Pred izvedbo intervjujev sem se že predhodno dogovorila, s katerimi strokovnimi delavkami bom izvedla intervju. Socialna delavka, s katero sem že v preteklosti dobro sodelovala, mi je predlagala, da intervjuje opravim z vzgojiteljico, ki biva z mladostniki v stanovanjski skupini, ter s psihologinjo, ki spremlja mladostnike. Vse tri strokovne delavke so pokazale interes za sodelovanje v raziskavi. O tem, kateri mladostniki bodo sodelovali v raziskavi, sem izvedela le nekaj minut pred samo izvedbo intervjuja, saj so zaposleni na dan intervjujanja vprašali mladostnike, kdo bi želel sodelovati, in trije mladostniki so pokazali pripravljenost za sodelovanje.

V raziskavi so sodelovali mladostniki, ki so že predhodno bivali v vzgojni skupini v VD Veržej, saj je bil moj namen, da naredim primerjavo med bivanjem v obeh skupinah.

Stvarna opredelitev: Strokovne delavke, zaposlene v Osnovni šoli Veržej (psihologinja, socialna delavka, socialna pedagoginja), ter mladi, ki bivajo v stanovanjski skupini Veržej.

Časovna opredelitev: 15. 5. 2019 in 30. 5. 2019.

Krajevna opredelitev: Osnovna šola Veržej, Stanovanjska skupina Veržej.

	Spol	Starost	Razred, ki ga obiskujejo	Prihod v VD Veržej	Razlog namestitve v VD Veržej	Začetek bivanja v stanovanjski skupini
Sogovornica A	Ž	15	9. c	31. 1. 2018	»Ker nisem hodila v šolo in ker se nisem nikoli učila.«	»Od novembra 2018, ko se je odprla ta stanovanjska skupina.«
Sogovornica B	Ž	14	8. c	6. 9. 2016	»Zapadla sem v slabo družbo. Sploh se nisem učila in potem sploh nisem hodila v šolo.«	»Od novembra 2019.«
Sogovornik C	M	15	8. b	7. 9. 2016	»Doma se nisem želel učiti in zato, ker nisem hodil k pouku.«	»Tu sem od novembra lani.«

Tabela 1: Osnovni podatki mladostnikov, ki so sodelovali v raziskavi

	Čas trajanja zaposlitve	Poklic
Sogovornica Č	18 let	Psihologinja
Sogovornica D	23 let	Socialna delavka
Sogovornica E	36 let	Socialna pedagoginja

Tabela 2: Osnovni podatki strokovnih delavk, ki so sodelovale v raziskavi

3.4. Zbiranje podatkov

Zbiranje podatkov sem izvedla sama, za datum in čas izvajanja intervjujev sem se predhodno dogovorila z vsemi sodelujočimi. Intervju s socialno delavko in psihologinjo sem izvedla v njunih pisarnah v Osnovni šoli Veržej, socialno pedagoginjo pa sem intervjuvala v stanovanjski skupini Veržej. Mladostnike, ki so sodelovali v raziskavi, sem intervjuvala v stanovanjski skupini Veržej, v kateri bivajo. Z vsakim mladostnikom sem intervju izvedla na samem, saj sem s tem omogočila zasebnost. Želela sem, da bi se mladi počutili čim bolj lagodno, zato smo se pogovarjali v jedilnici stanovanjske skupine. Intervjuvala sem samo tiste mlade, ki so bili pripravljeni sodelovati, saj nisem želela, da bi kateri izmed sodelujočih čutil sodelovanje kot obvezo.

Podatke sem zbirala s pomočjo individualnega spraševanja, ročnega beleženja podatkov, hkrati pa sem si pri vseh sogovornikih pomagala z zvočnim zapisom intervjujev. Pogovor sem snemala šele po tem, ko sem za dovoljenje vprašala vsakega sodelujočega v raziskavi. Pred začetkom intervjuja sem mladostnike seznaniila s tem, da bodo intervjuji anonimni. V raziskavi so sodelovali mladostniki, ki so imeli soglasje staršev, da lahko sodelujejo v anonimnih raziskavah. Identiteto strokovnih delavk sem razkrila z njihovim dovoljenjem. Vsem sodelujočim v raziskavi sem pred

začetkom intervjuvanja omenila možnost, da na katero koli izmed zastavljenih vprašanj ne odgovorijo, če ne želijo. Intervjuje z mladostniki sem izvedla v enem popoldnevu, in sicer 15. 5. 2019. Mlade sem intervjuvala enega za drugim. Socialno pedagoginjo, ki dela v stanovanjski skupini, sem intervjuvala potem, ko sem opravila z intervjuji mladostnikov. Intervjuji mladih so trajali približno pol ure, medtem ko so intervjuji zaposlenih strokovnih delavk trajali malo dlje časa, okrog eno uro.

Pri zapisu intervjujev mladostnikov sem spremenila podatke mladostnikov tako, da ni možno razkriti njihove identitete, kljub temu pa sem ohranila bistvene pripovedi, ki opisujejo raziskovalni problem. Pri interpretaciji odgovorov mladih moramo imeti v mislih, da sem intervjuvala mladostnike, ki niso bili nameščeni v vzgojni dom po svoji želji. Prav tako moramo upoštevati njihovo starost in težke življenjske situacije oz. razloge, zaradi katerih so bili nameščeni v vzgojni dom.

Glede na to, da sem intervjuje opravila s tremi mladostniki/mladostnicami in s tremi strokovnimi delavkami, podatkov ni mogoče posplošiti na celotno populacijo. Čeprav sem v predstavitvi rezultatov uporabljala besedo *večina*, se to ne nanaša na vse zaposlene ali na vse uporabnike Vzgojnega doma Veržej, temveč le na 2/3 izprašanih mladostnikov oz. vzgojiteljev, ki so sodelovali v moji raziskavi.

3.5. Obdelava in analiza podatkov

Zbrane podatke sem obdelala kvalitativno, z metodo kodiranja. Posnetke intervjujev sem najprej poslušala in jih nato prepisala v Microsoft Wordov dokument. Pri zapisanih intervjujih mladostnikov sem vsa dodatna vprašanja in odgovore uredila tako, da so zapisani poševno, vprašanja, ki sem jih postavila za vse enaka, pa so zapisana pokončno in ravno. Izjave, ki so se mi zdele pomembne za raziskavo, sem pustila, druge sem prečrtala in jih v nadaljnjo obdelavo nisem vključila. Tistim izjavam, ki so ostale, sem pripisala črko, ki je določala, za katerega intervjuvanca oz. intervjuvanko gre, in jo oštevilčila. Nekatere stavke sem pustila zapisane skupaj in sem jih oštevilčila samo z eno številko. Tako sem skupaj pustila tiste stavke, ki sami zase niso imeli pomena, skupaj pa je bilo zajeto bistvo odgovora. Izjave prvega intervjuja mladostnice imajo pripisano črko A in številke po vrsti, od prve do zadnje izjave, torej od 1 naprej, izjave drugega intervjuja sem označila s črko B in pripisala številke od prve do zadnje izjave, od 1 naprej, in tako

dalje, vse do črke E, saj sem intervjuvala 6 oseb. Vsako skupino intervjuvancev sem kodirala posebej (posebej mladostnike in posebej strokovne delavke). Pri nobenem izmed zapisanih intervjujev nisem oštevilčila uvodnega predstavitvenega dela. Podčrtane stavke sem najprej kodirala odprto, nato pa še osno tako, da sem kode hierarhično uredila in jim pripisala oznake intervjuvancev ter njihove izjave. Kvalitativno analizo najdemo pod poglavjem Priloge.

4. REZULTATI

Pridobljene rezultate prikazujem po vrsti glede na teme, ki sem si jih zastavila. Te teme so: počutje v vzgojni skupini, prehod v stanovanjsko skupino, spremembe, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini, počutje v stanovanjski skupini, podpora strokovnih delavcev ter vključenost v lokalno skupnost. Najprej prikazujem rezultate, ki sem jih pridobila med intervjuvanjem mladostnikov, nato pa se osredotočim še na predstavitev rezultatov, ki sem jih pridobila med intervjuvanjem strokovnih delavk, ki so zaposlene v VD Veržej. Za lažjo predstavo so pridobljeni rezultati podkrepljeni z izjavami sodelujočih v raziskavi. Izjave so zapisane z ležečo pisavo v oklepaju ali brez oklepaja, skupaj z zaporedno številko in črko, ki se navezuje na vsakega intervjuvanca.

4.1. Rezultati intervjujev mladostnikov, ki bivajo v Vzgojnem domu Veržej

Intervjuje sem izvedla z mladostniki, ki od novembra 2018 bivajo v stanovanjski skupini v Veržeju, pred tem pa so bivali v vzgojni skupini v VD Veržej. Eden izmed mladostnikov je pred prihodom v stanovanjsko skupino Veržej že bival v stanovanjski skupini Dokležovje. V raziskavi sta sodelovali dve mladostnici, ki sta stari 14 in 15 let, ter mladostnik, ki je bil v času intervjuvanja star 15 let.

Tema: Počutje v vzgojni skupini

Mladostniki, s katerimi sem se pogovarjala, so v preteklosti bivali v VD Veržej v vzgojni skupini, zato me je najprej zanimalo, kako so se tekom bivanja tam počutili. Vsi intervjuvanci so se nato z odprtjem nove stanovanjske skupine preselili iz zavoda v omenjeno stanovanjsko skupino, zato sem v nadaljevanju raziskave ugotaljala tudi, kako se sedaj počutijo v stanovanjski skupini v primerjavi s predhodnim bivanjem v vzgojnem domu.

Negativna ocena počutja v vzgojni skupini

Mladi so svoje počutje tekom bivanja v vzgojni skupini ocenili kot negativno, na kar je vplivalo več dejavnikov: Zaradi **preveč številčne skupine** (A1. »V prejšnji skupini lani je bilo čisto drugače, kot je zdaj. V skupini nas je bilo vedno neke deset punc, kar je bilo za mene preveč.«) in zaradi občutkov **zadržanosti**, **nevklučenosti** in **nepovezanosti** v vzgojni skupini (A2. »Dve puncici sta vedno izstopali in bili glasni, zato se nisem preveč vključevala in sem bila bolj tiho. Raje sem bila

v ozadju in sama zase.«, A25. »V zavodu se sploh nisem z nikomer spoprijateljila in nobenemu nisem nič povedala. Lani sem se manj pogovarjala z drugimi, na splošno sem bila bolj tiho v skupini.«, B16. »Tam se nisem toliko povezala z drugimi.«). Eden izmed intervjuvancev je svoje počutje ocenil kot slabo zaradi norčevanja s strani drugih uporabnikov Vzgojnega doma Veržej (C2. »V zavodu mi ni bilo všeč, ker so me prvo leto vsi zafirkavali, in se mi je zdelo, da nisem zaželen.«). Omenjeni spraševanec je med intervjujem tudi omenil, da se med mladimi v zavodu **oblikujejo skupine**, kar lahko negativno vpliva na splošno počutje mladih (C11. »V zavodu je polno mladih in se med njimi oblikujejo skupine in lahko začnejo obrekovati.«).

Pozitivna ocena počutja v vzgojni skupini

Mladostniki so svoje počutje v vzgojnem domu ovrednotili tudi kot dobro. Na pozitivno oceno počutja v skupini je vplivala **zasebnost** oz. možnost, da so imeli nekateri mladostniki **svojo sobo** (A4. »Sama sem bila v sobi, kar je bilo dobro, zame bi bilo preveč, če bi bile na primer v sobi po tri skupaj.«), **občutek vključenosti** (B1. »Tam mi je bilo dobro, sem se počutila vključeno. Sem se razumela drugimi puncami, čeprav smo se včasih kregale.«), prav tako pa je mladim bilo všeč, da so pri načrtovanju njihovih vsakodnevnih aktivnosti **upoštevali tudi njihove želje** (B2. »Ja, so upoštevali moje želje.«, C3. »Upoštevali so me večkrat, ko sem predlagal, da bi se šli rolkat.«).

Negativna ocena možnosti osebnega prostora

Vsi mladi, ki so sodelovali v raziskavi, menijo, da so imeli v vzgojni skupini **premalo osebnega prostora** in da niso imeli možnosti umika (A3. »Nisem se mogla kam umakniti, ker tam je vedno nekdo zraven tebe.«, B3. »Ne, nisem ga imela dovolj, ker je bil vedno nekdo ob meni.«, C1. »V zavodu nisem imel toliko osebnega prostora, se nisem mogel kam umakniti.«).

Tema: Prehod v stanovanjsko skupino

Vsaka sprememba prinese s sabo pričakovanja in hkrati tudi dvome, kako bo ta sprememba dejansko vplivala na življenje vsakega posameznika. Ravno iz tega razloga me je zanimalo, kako je dejansko prišlo do same premestitve v stanovanjsko skupino (kdo je dal pobudo za premestitev, ali so se mladi sami odločili ali ne) ter kako bi mladi ocenili svoj začetek bivanja v stanovanjski skupini (kako so doživeli prehod, na kaj so se morali navaditi, ali so se hitro privadili na spremembe ipd).

Začetek bivanja v stanovanjski skupini

O premestitvi v stanovanjsko skupino so mladi izvedeli v samem začetku šolskega leta, ko so jim vzgojitelji predlagali in jim dali možnost, da se preselijo v stanovanjsko skupino. Končno odločitev o tem, ali si želijo premestitve v stanovanjsko skupino ali ne, so sprejeli mladostniki sami skupaj z njihovimi starši (A7. »Z bratom sva bila presenečena, ko sva po počitnicah prišla v zavod, ker sva mislila, da bomo v istih skupinah, potem pa so nama rekli, da lahko greva v stanovanjsko skupino. Sva se oba odločila, da bova šla v stanovanjsko skupino.«, B7. »Vprašali so me, če bi rada šla v stanovanjsko ali bi rada ostala v zavodu, in sem rekla, da bi šla v stanovanjsko skupino.«). Mladostnik, ki je bival prejšnje šolsko leto v stanovanjski skupini v Dokležovju, je navedel, da so se za preselitev odločili vzgojitelji, on pa se je strinjal s tem, kar pomeni, da je kljub odločitvi vzgojiteljev imel vpliv na odločitev o tem, ali se želi preseliti ali ne (C8. »Odločili so se vzgojitelji, jaz pa sem se strinjal s tem. Povedali so mi, da lahko grem živet v stanovanjsko skupino v Veržej, ker sem v Dokležovju napredoval.«).

Pozitivna in negativna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini

Ena izmed intervjuvank je svoje začetke bivanja doživela pozitivno. Na začetno dobro počutje je vplivalo bivanje v skupini z manjšim številom mladostnikov. V nadaljevanju bivanja se je njeno počutje poslabšalo, na kar so vplivali **občutki ne vključenosti in izoliranost od drugih skupin** (A6. »Najprej je bilo fajn, potem pa ni bilo več tako fajn. Najprej se mi je zdelo super, da smo čisto sami. Potem pa mi ni bilo več tako všeč, ker se v stanovanjski nismo mogli z drugimi skupinami družiti in pogovarjati.«).

Pozitivna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini

Začetek bivanja v stanovanjski skupini je prinesel kar nekaj splošnih sprememb, na katere so se morali mladostniki privaditi. Prva intervjuvanka je začetek bivanja doživela dobro, na kar pa je vplivalo dejstvo, da je bil v stanovanjski skupini zraven nje tudi njen brat in ker je že **poznala tudi druge sostanovalke** (A9. »Mi je bilo lažje, ker je bil z mano brat in ker sem poznala že druge punce.«). Mladostnica je hkrati omenila, da se je z drugimi stanujočimi v skupini hitro spoznala in se **privadila na njih** (A10. »V skupini smo se hitro med sabo spoznali in se privadili drug na drugega.«), prav tako pa se je **privadila na okolje** (A11. »Tudi na bolj mirno okolje sem se navadila, čeprav včasih pogrešam neko dogajanje.«).

Tudi drugi dve intervjuvanki sta začetek bivanja ocenili kot pozitiven, sta pa obe omenili, da sta se morali **privaditi na nove stvari** in na **drugo dinamiko v skupini** (B5. »Na začetku sem se morala navaditi na nove stvari. Drugače pa mi ni bilo hudo, sem se hitro privadila.«, B6. »Morala sem se navaditi na primer na to, da moramo sedaj prej vstati, ker še gremo do šole, prej pa smo do šole prišli v eni minuti. Pa na to, da smo sedaj v hiši in da ni drugih zraven.«). Oba mladostnika sta povedala, da sta se na spremembe hitro privadila (C7. »Ni mi bilo hudo, sem se hitro navadil na to, da smo živeli v hiši in da nas je bilo manj v stanovanjski.«).

Negativna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini

Odhod iz vzgojne skupine v VD Veržej, ki je mladim predstavljal **varno okolje**, je bil za nekatere težji, saj so se morali na začetku bivanja privaditi na novo skupino, novo hišo, sobo in na nove vzgojitelje (A8. »Na začetku mi je bilo malo težko, ker sem se morala privaditi na novo skupino, na novo hišo in sobo ter na nove vzgojiteljice.«).

Mladostnik, ki je pred tem tekom pogovora že navedel, da mu v začetku bivanja ni bilo hudo in da se je na spremembe glede življenja v hiši in na manj številčno skupino hitro navadil, je kasneje povedal, da mu je bilo na začetku bivanja težko zaradi **zamenjave vzgojiteljev** (C6. »Bilo je težko na začetku, ker nisem imel vseh enakih vzgojiteljev, kot sem jih imel v zavodu, ampak potem sem dobil enega enakega vzgojitelja, kar mi je bilo fajn.«).

Tema: Spremembe, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini

Bivanje v stanovanjski skupini je prineslo kar nekaj sprememb, zato me je zanimalo, kakšne splošne razlike ter podobnosti opazijo mladostniki, ki so se premestili. Želela sem izvedeti, kako mladi ocenjujejo svoje počutje v sami stanovanjski skupini, ali se jim zdi, da imajo dovolj ali premalo osebnega prostora. Zanimalo me je tudi, če je prišlo do kakšnih sprememb v odnosih z drugimi mladostniki, in če je prišlo do sprememb, ali so bile te pozitivne ali negativne. Prav tako sem želela izvedeti, ali so mladostniki tekom svojega dosedanjega bivanja v stanovanjski skupini pridobili kakšna nova znanja, spretnosti, izkušnje ter ali so se spremenili njihovi pogledi oz. stališča.

Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino

Mladi so najbolj opazili spremembe v načinu organizacije dela ter splošne spremembe bivanja v primerjavi z bivanjem v vzgojnem domu.

Razlike	Podobnosti
- Samostojno hodijo iz šole do stanovanjske skupine (A12, C14). - V stanovanjski skupini imajo živali, za katere skrbijo in večji vrt, za katerega prav tako skrbijo sami; sami poskrbijo za več stvari (A13, C13, C14). - Malico in večerjo si sami pripravljajo, za vikend si sami pripravljajo kosilo (A15, B9). - So sami v hiši (C14). - Spremembe v sobah: mladostnica je bila v zavodu sama v sobi, sedaj pa sta v sobi dve puncici, mladostnik je bil prej vedno skupaj z drugimi v sobi, sedaj je sam v sobi (B11, C16).	- Kosila čez teden in spanje ob istem času (C14, B8). - Generalno čiščenje bivalnih prostorov (B8).

Tabela 3: Razlike in podobnosti med vzgojno in stanovanjsko skupino po mnenju mladostnikov

Pozitivna ocena osebnega počutja v stanovanjski skupini – glede na spremembe

Spremembe, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini so v večini vplivale pozitivno na osebno počutje mladostnikov. Mladi so pozitivno ocenili svoje počutje v stanovanjski skupini, na kar je v veliki meri vplivala **večja zasebnost**, več **miru** in **manj številčna skupina** (A17. *»Včasih mi pa paše, da je mir in da smo samo mi v hiši.«*, A21. *»Mi je boljše to, da smo manjša skupina, ker tam nas je bilo vedno devet ali deset.«*). Prav tako mladi pozitivno gledajo na to, da **bivajo na svojem**, torej izven zavoda in ločeno od drugih skupin (C12. *»Boljše mi je tukaj, da smo na samem.«*). Eden izmed sogovornikov je poudaril, da mu je boljše, da je sedaj **sam v sobi**, saj ga sedaj ne motijo toliko, kot so ga prej (C17. *»V redu mi je, da sem sam, zato ker me je prej vedno nekdo motil in klical. Sedaj tudi boljše spim.«*).

Pozitivna in negativna ocena osebnega počutja v stanovanjski skupini – glede na spremembe

Ena sogovornica se ni morala odločiti, kako se v stanovanjski skupini počuti, saj ji po eni strani bivanje v stanovanjski skupini ustreza zato, ker ima več miru, vendar si včasih vseeno **želi več dogajanja** (A16. *»Tukaj je bolj mirno, ampak meni bi bilo včasih boljše, če bi bilo bolj glasno, ker se potem vedno nekaj dogaja.«*, A22. *»Včasih pa bi vseeno raje imela polno hišo, včasih tako, včasih drugače.«*).

Pozitivna ocena osebnega prostora

Vsi mladostniki so ocenili, da imajo **dovolj osebnega prostora** in celo več le-tega v primerjavi z bivanjem v vzgojni skupini v VD Veržej. Mladi so navedli, da je dejavnik te pozitivne ocene manj številčna stanovanjska skupina in ločeno bivanje od drugih skupin (A18. *»Tu imam več osebnega prostora, tu smo bolj sami zase.«*, B13. *»Tu ga imam več, ker nas ni toliko v skupini. Imam več miru.«*, C15. *»Imam ga več kot v zavodu. Tam nas je bilo vedno veliko in tudi, če sem se umaknil v sobo, sem slišal, da se spodaj nekaj dogaja, in sem bil nemiren.«*).

Pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov

O boljših odnosih s sostanovalci in drugimi mladostniki so govorili vsi mladostniki. Poudarjali so, da so sedaj v veliko boljših odnosih z drugimi mladostniki (A24. *»Tu sem se spoprijateljila s prijateljico v sobi in tudi z drugimi v stanovanjski se dobro razumem.«*, C18. *»Odnosi so se spremenili, zdaj se bolj z drugimi družim. Sem si bolj dober s tistimi, s katerimi živimo skupaj.«*, C21. *»Tam nisem imel nekih prijateljev, sedaj pa jih imam.«* (v vzgojni skupini)), da jim je skupina, v kateri bivajo, boljša (A20. *»Tukaj je boljša skupina.«*, B14. *»Prej se nisem z vsemi pogovarjala, sedaj pa se pogovarjam z vsemi, s katerimi smo v stanovanjski. Mi je zdaj boljše, da imam manj ljudi in lahko tistim zaupam.«*, B15. *»V stanovanjski imam zdaj dobre prijatelje in prijateljice.«*) ter da jim je vseč dejstvo, da so **v skupini tako fantje kot tudi dekleta** (A23. *»Prej sem se bolj družila samo s puncami in ne s fanti, sedaj se z vsemi družim in pogovarjam.«*, B12. *»Mi je fajn, da smo pomešani med sabo.«*).

O pozitivni spremembi je pripovedoval tudi mladostnik, ki je lani bival v stanovanjski skupini v Dokležovju. V pogovoru je omenil, da se je med bivanjem v omenjeni stanovanjski skupini bolj **umiril** ter spremenil svoje obnašanje (C9. *»Spremenil sem moje obnašanje potem, ko sem prišel v Dokležovje, tam sem se bolj umiril in se nisem več toliko kregal z drugimi.«*).

Izboljšanje odnosov z vzgojitelji je posebej poudaril samo eden izmed mladostnikov (C20. *»Ja, z enim fantom in še z učiteljico Darinko.«*).

Negativna sprememba glede na odnos z drugimi mladostniki

Le en mladostnik je povedal negativno spremembo v odnosih z drugimi mladostniki. Povedal mi je, da so po njegovem mnenju drugi mladostniki postali **zavistni** glede tega, da samo oni bivajo v

stanovanjski skupini (C19. *»Edino potem, ko smo prišli v Veržej v stanovanjsko, so nam nekateri postali zavistni, in sedaj ves čas govorijo, kako je tu brez veze. Govorijo grde stvari o živalih in o nas.«*).

Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča

Bivanje v stanovanjski skupini je prineslo tudi spremembe glede opravljanja domačih opravil. Mladostniki so poudarili, da sedaj omenjena **opravila** v večini **opravljajo sami** (A14. *»Sami si pospravljamo, čistimo in urejamo oblačila.«*, C22. *»Naučil sem se prati in ven zlagati perilo, krmiti živali in za njih skrbeti, ampak to bolj za kozi.«*). Razložili so mi, da so pridobili veliko novih znanj in da sedaj delajo stvari, ki so jih zadnje v zavodu počeli drugi zaposleni (A26. *»Naučila sem se za sabo pospravljati in čistiti. V zavodu so čistilke in je bilo manj za delati, tukaj pa delamo sami vse.«*, B10. *»Počistimo in pometemo stopnice in kuhinjo. Včasih pomagamo pri kuhanju, skrbimo za vrt in za živali. Tega v zavodu nismo delali.«*, B18. *»V zavodu nismo imeli nič takega za delati, tu sem se naučila več stvari delati.«*).

Zanimivo se mi je zdelo to, da so mladi imeli pozitiven pogled na to, kako jim bodo pridobljena **znanja koristila v prihodnosti**, ko bodo živeli na svojem (B19. *»Verjetno mi bodo koristile, ko bom živela sama, ker bom vedela že veliko stvari sama narediti.«*, C23. *»Mislim, da mi bo malo koristilo (za prihodnost).«*).

Ena izmed intervjuvank je povedala, da je šele sedaj spoznala, da je šola zelo pomembna in da je obiskovanje le-te za njo pozitivno (B17. *»Naučila sem se, da moram v šolo hoditi. Prej se mi to ni zdelo nujno.«*).

Tema: Počutje v stanovanjski skupini

Z izbrano temo sem želela izvedeti, kako se mladostniki sedaj počutijo v stanovanjski skupini. Zanimalo me je tudi, kakšno je njihovo trenutno stališče glede premestitve, torej ali se jim sedaj zdi, da je bila to za njih pozitivna ali negativna odločitev ter zakaj imajo takšno mnenje. Zanimalo me je tudi, kaj za njih pomeni občutek samostojnosti in kako bi ocenili svojo samostojnost sedaj, ko bivajo v stanovanjski skupini.

Pozitivna ocena osebnega počutja v stanovanjski skupini

Vsi mladi so poudarili, da se v stanovanjski skupini počutijo **dobro** in da **so zadovoljni** (A29. »V redu, mi je fajn. Pridejo pa dnevi, ko se ne počutim dobro, ampak tako sem se že prej v zavodu počutila.«, B23. »V redu, tu mi je lepo.«, C27. »Super, sem zadovoljen.«).

Stališče do odločitve o premestitvi

Mladi večinoma menijo, da je bila premestitev v stanovanjsko skupino zanje **pozitivna odločitev**. Dejavniki, ki vplivajo na njihovo stališče, so **bolj mirno vzdušje in miselnost**, da jim bo bivanje v stanovanjski skupini koristilo v prihodnosti (B24. »Sigurno pozitivna odločitev. Se mi zdi za naprej dobro, ker vidim, kako bo, ko bom živela na svojem, in zdi se mi, da imam boljše možnosti.«, C28. »Definitivno pozitivna. Ker je tukaj bolj mirno in se boljše počutim.«).

Na vprašanje, ali bi se raje vrnili v VD Veržej ali bi raje ostali v stanovanjski skupini, so mladi večinoma mnenja, da bi raje ostali v stanovanjski skupini (B25. »Bi raje ostala tu, ker smo v stanovanjski vseeno bolj sami.«, C10. »Izbral bi stanovanjsko skupino v Veržēju. Tu mi je sedaj boljše.«, C29. »Da bi ostal tu. Tukaj mi je boljše.«).

Prva sogovornica pa je bila med intervjujem neodločena glede tega, ali je bila premestitev v stanovanjsko skupino zanje pozitivna ali negativna odločitev. Navedla je pozitivne strani bivanja v VD Veržej (A30. »Oboje, pozitivna in negativna odločitev. V zavodu mi je bilo fajn, ker smo bili popoldan skupaj še z drugimi skupinami in smo se z njimi lahko pogovarjali.«), ter pozitivne strani bivanja v stanovanjski skupini (A31. »Tu mi je fajn to, da gremo sami peš iz šole do stanovanjske, da smo manjša skupina, da imamo svojo hišo in lahko zato počnemo več stvari.«).

Ocena občutka samostojnosti

Najprej me je zanimalo, kako mladi sploh dojemajo občutek samostojnosti oz. kaj za njih pomeni več samostojnosti. Po njihovem mnenju to pomeni, da so **bolj odgovorni sami zase** (A28. »Pomeni, da več stvari naredim sama, da sama zase skrbim. Pomeni, da si bolj odgovoren zase.«), da lahko gredo kam sami brez vzgojiteljev (B21. »Da bi lahko šli kam brez vzgojiteljev, da bi bili sami.«), ter da več naredijo sami in da niso tako vezani na druge ljudi (C25. »Da več narediš sam, kot pa da ti vzgojitelj pomaga.«, C26. »Da nisi tako na druge vezan.«).

Skoraj vsi sogovorniki se, odkar bivajo v stanovanjski skupini, počutijo **bolj samostojno** (A27. »Se počutim malo bolj samostojno.«). **Večja skrb zase** (samostojno skrbijo za hišna opravila) in dejstvo, da sedaj **sami hodijo domov iz šole**, pa sta dejavnika, ki vplivata na občutek večje samostojnosti (B22. »Zdaj, ko sama bolj skrbim zase, se počutim bolj samostojna, samo še vedno ne morem okrog hoditi sama.«, C24. »Se počutim bolj samostojen, ker zdaj hodimo sami domov iz šole, tega prej nismo mogli.«).

Vendar pa je ena sogovornica navedla, da se počuti enako samostojno kot takrat, ko je bivala v zavodu, saj ima tudi sedaj občutek, da so vzgojitelji vedno z njimi (B20. »To se mi zdi isto kot v zavodu, tudi če smo tu zunaj, so z nami vzgojitelji, razlika je samo ta, da hodimo iz šole sami.«).

Tema: Podpora strokovnih delavcev

Odnos mladih z njihovimi vzgojitelji in vzgojiteljicami je zelo pomemben, saj so ravno vzgojitelji tisti, ki so ves čas z njimi. Ravno iz tega razloga me je zanimalo, kako mladi ocenjujejo odnos z vzgojitelji ter ali se lahko na vzgojitelje oprejo v stiski.

Pozitivno ocenjeni odnosi z vzgojitelji/cami

Vsi mladi so odnos z vzgojiteljicami opisali kot **pozitiven** oz. dober odnos. Dejavniki, ki vplivajo na to, so **zanesljivost** in **opora vzgojiteljic** ter možnost, da se v stiski pogovorijo z njimi (A32. »Na eno učiteljico, ki jo poznam še od prej, se lahko vedno zanesem.«, B26. »Na vse vzgojiteljice, vedno jim lahko povem karkoli.«, C31. »V oporo so mi vse vzgojiteljice. Z njimi se večkrat pogovarjam in jim povem kakšne osebne stvari.«).

Eden izmed intervjuvancev je omenil način, kako ga vzgojiteljice z nenapovedanim spraševanjem snovi spodbujajo k temu, da se sproti učijo (C32. »Ja, ves čas. Tu ti na primer naše učiteljice ne povejo, kdaj te pridejo vprašat, in je nenapovedano. Zato se jaz sam od sebe učim, ker če me zalotijo, da se ne učim ali pa da nič ne vem, se mi podaljšajo učne ure. Zato sem vedno pripravljen.«).

Negativno ocenjeni odnosi z vzgojitelji/cami

Kljub temu pa nekateri mladi negativno ocenjujejo odnose z vzgojiteljicami, saj se med njimi pojavlja **nezaupljivost do novih vzgojiteljic** (A33. *»Tri vzgojiteljice pa so nove in jim ne zaupam toliko.«*).

Opora mladostnikov drug drugemu

Ena izmed intervjuvank je poudarila, da tudi mladi drug drugemu **stojijo ob strani** (B27. *»Tudi mi v skupini si med sabo zaupamo veliko in se veliko pogovarjamo.«*).

Tema: Vključenost v lokalno skupnost

Stanovanjska skupina se v Veržeju nahaja v središču vasi, kar pomeni, da imajo mladi možnost, da navežejo stik s sovaščani. Zanimalo me je, ali dejansko prihaja do kakršnih koli stikov s sosedi in drugimi vaščani ter kakšni so ti morebitni stiki. Prav tako sem želela izvedeti, ali se mladostniki počutijo vključeni ali izključeni v lokalno skupnost in kateri so dejavniki, ki po njihovem mnenju vplivajo na to.

Interakcija z okoljem – sosedi

Mladi so v stiku s sosedi preko **vsakodnevnega pozdravljanja** in **občasnega pogovarjanja** z njimi (A35. *»Se pozdravljamo s sosedi in včasih se kaj na hitro pogovorimo, drugače pa nič.«*). Eden izmed sogovornikov je omenil stike s sosedoma, eden izmed teh jim pomaga pri skrbi za njihove živali (C33. *»Ja, tu s sosedom zadaj, ki ima rdečo hišo. Pa preko ceste ima en gospod žago in potem mu od žaganja žagovina ostaja in smo se zmenili, da lahko mi dobimo to žagovino za zajčke pa za mucke.«*).

Večina mladih je mnenja, da se **dobro razumejo** s sosedi in da so le-ti do njih prijazni (B29. *»V redu, dobro smo se razumeli z njimi. So pohvalili naše izdelke pa prinesli so nam različne sladkarije.«*, C34. *»Do nas so vsi prijazni, nas pozdravljajo in tudi kaj vprašajo.«*). Medtem pa je ena sogovornica rekla, da ima po njenem mnenju **malo stikov** s sosedi, in še ti stiki so bili le ob dnevu odprtih vrat, ki so ga organizirali v začetku bivanja v stanovanjski skupini (B28. *»Nisem imela nekih stikov s sosedi, edino ko smo imeli dan odprtih vrat, smo jih povabili.«*, B31. *»Ampak vseeno nismo veliko v stiku z drugimi.«*). Ista sogovornica je tudi v nadaljevanju pogovora **izrazila željo** po tem, da bi imela s sosedi **več stikov** (B32. *»Bilo bi fajn, da bi se kdaj pogovarjali.«*).

Pozitivna ocena vključenosti v lokalno skupnost

Večina sogovornikov je pozitivno ocenila vključenost v lokalno skupnost, na kar je vplivalo dejstvo, da sedaj **bivajo znotraj vasi** in ne v vzgojnem domu (B30. *»Ja, se počutim malo bolj vključena, ker ne živimo tako na samem.«*, C35. *»Se počutim bolj vključen, ker zdaj nisem samo notri v zavodu.«*).

Negativna ocena vključenosti v lokalno skupnost

Le ena izmed sogovornic je omenila, da se ne počuti vključeno v lokalno skupnost, saj je imela malo stikov s sosedi (A34. *»Ne, jaz nimam nekih stikov. Nimam občutka, da bi bila bolj vključena.«*).

4.2. Rezultati intervjujev strokovnih delavk, ki so zaposlene v Vzgojnem domu Veržej

Podatke, ki sem jih pridobila s pomočjo intervjuvanja strokovnih delavk, ki so zaposlene v VD Veržej, bom prikazala glede na teme, ki sem si jih zastavila. Te teme so: deinstitutionalizacija vzgojnih zavodov, bivanje v stanovanjski skupini – primerjava, prehod v stanovanjsko skupino, spremembe, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini ter vključenost v lokalno skupnost.

Strokovne delavke, ki so zaposlene v Vzgojnem domu Veržej

Strokovne delavke, s katerimi sem se pogovarjala, so zaposlene v okviru Osnovne šole Veržej – Enote Dom. Socialna delavka in psihologinja imata delovno mesto locirano v Osnovni šoli Veržej, medtem ko je socialna pedagoginja ena izmed vzgojiteljic v stanovanjski skupini v Veržeju. Strokovne delavke, s katerimi sem opravila intervjuje, imajo različno stopnjo in smer izobrazbe, vendar bom zaradi lažje predstavitve rezultatov za vse uporabljala poimenovanje strokovne delavke. Obenem pa bom za poimenovanje Enote Dom uporabljala poimenovanje VD Veržej ali zavod.

Tema: Deinstitutionalizacija vzgojnih zavodov

Ustanavljanje stanovanjskih skupin in preseljevanje mladostnikov izven zavodov je del procesa deinstitutionalizacije, zato me je zanimalo, kakšno je dejansko mnenje strokovnih delavk glede procesa deinstitutionalizacije ter kakšna je vizija VD Veržej glede omenjenega procesa.

Mnenje o deinstitutionalizaciji

Mnenje večine strokovnih delavk glede deinstitutionalizacije je, da je le-ta **potrebna in smotrna** za mladostnike, ki so **zmožni funkcionirati v rednih šolah**, ob dodatni strokovni pomoči (D1, Č1. *»Moje mnenje glede deinstitutionalizacije je, da je ta potrebna in smotrna za določen del populacije, ki je zmožen funkcionirati v rednih šolah ob dodatni učni pomoči ter izdatni pomoči CSD-ja družini, kjer ni prisotnih večjih kaznivih dejanj.«*, Č2. *»Vsekakor bi nekateri naši mladostniki bili zmožni obiskovanja rednih šol, če bi imeli ves čas na voljo pomoč, usmerjanje, svetovanje. Za to pa je potreben nabor posameznih strokovnjakov, ki se na terenu ukvarjajo s konkretnimi družinami in celostno problematiko družine, ožjega, širšega okolja in šole.«*). Po mnenju večine strokovnih delavk pa nekateri mladostniki potrebujejo več pravil, dosleden nadzor,

obravnavo ter usmerjanje (D2. »Še vedno pa določen del mladostnikov potrebuje visoko formalizirana pravila, dosleden nadzor in usmerjanje s strani vzgojiteljev v bolj zaprtih ustanovah (vzgojnih zavodih). Nekateri otroci/mladostniki imajo toliko različnih motenj, da niso zmožni samostojnega uvida svojih težav, ne zmorejo shajati s svojo okolico in potrebujejo poglobljeno obravnavo.«, Č5. »Določen del otrok in mladostnikov pa vsaj na začetku potrebuje dosleden nadzor in usmerjanje, saj se v nasprotnem primeru lahko povsem izgubijo, so povzročitelji kaznivih dejanj ipd. Nekateri imajo toliko različnih motenj in težav, da niti niso zmožni samostojnega upravljanja sami s seboj in svojo okolico. V teh primerih pa je večji nadzor in usmerjanje verjetno nujno potrebno.«).

Ena izmed strokovnih delavk je razložila, da bi po njenem mnenju morali **reorganizirati vzgojne skupine**. Meni, da je skrajni čas, da se morajo zavodi, v kolikor bodo še vedno delovali, korenito spremeniti. Po njenem mnenju bi bilo najbolj pomembno, da bi imeli **zavodi manj skupin**, v **skupinah** pa bi morale biti **manjše število mladostnikov**. Vzpostaviti bi se moral nek limit glede tega, koliko otrok bi bilo v zavodu. Torej, če bi bili popolnoma drugi pogoji, potem bi zavodi po njenem mnenju lahko delovali. Svoje misli je povzela takole: E4. »Jaz, ko sem delala v zavodu, nisem imela slabega občutka, ker sem mladim ogromno dala, naredila, in vse skupaj je delovalo. Ampak so bili drugi pogoji in letos še drugi pogoji, ker je več otrok, ker je prenatrpano in je nevzdržno. Ne, to ne gre. Zavodi ja, če že bodo manj številčni, z manj skupinami, z drugačnimi pogoji.« V nadaljevanju pogovora je ista strokovna delavka spregovorila o tem, da bi bilo potrebno ustanoviti **alternativne oblike skupin po odhodu iz osnovnošolskega izobraževanja** za lažji prehod v odraslost (E27. »Mislim, da če je že zavod kot ustanova, bi mogli imeti vsaj tisto eno leto stanovanjske skupine, kot prehod, pred izstopom iz osnovne šole. Seveda pa bi bilo fajn, če bi bila možnost, da bi imeli še stanovanjske skupine tudi po osnovni šoli za tiste mlade, ki doma nimajo dobrih pogojev, da bi lahko ostali še naprej. Lahko bi imeli še v srednjih šolah za tiste posameznike, ki zelo napredujejo in doma nimajo pogojev in zato mogoče ne bodo uspeli, ker bodo prišli nazaj v isto situacijo, v kateri so bili, preden so prišli v zavod. Tudi znotraj našega zavoda bi to bilo potrebno.«).

Vizija Vzgojnega doma Veržej glede deinstitutionalizacije

Vse strokovne delavke imajo podobno vizijo VD Veržej glede procesa deinstitutionalizacije in ta je, da se mladostnike vedno bolj **usmerja v stanovanjske skupine**, **zavod** pa bi predstavljal **le**

alternativo za tiste otroke, ki potrebujejo bolj poglobljeno obravnavo in več podpore (E5, Č3. *»Vsekakor je zaželeno, da se čim več mladostnikov usmerja v stanovanjske skupine in šele, če res ne bi bilo drugih alternativ, se usmeri v zavod.«*, D3. *Vsekakor je smiselno, da se čim več otrok/mladostnikov usmerja v stanovanjske skupine in da je vključitev v zavode alternativa le za tiste otroke, ki potrebujejo bolj poglobljeno obravnavo in večjo kontrolo.«*).

Tema: Bivanje v stanovanjski skupini – primerjava

V raziskavi sem želela izvedeti, kakšne so prednosti bivanja v stanovanjski skupini ter kakšne podobnosti in razlike opazijo strokovne delavke med bivanjem v vzgojni skupini v primerjavi s stanovanjsko skupino.

Prednosti stanovanjske skupine

Ena izmed pomembnih prednosti stanovanjske skupine je po mnenju mojih sogovornic ta, da gre za **približek družinskemu načinu življenja** (Č4. *»Stanovanjska skupina je lahko odlično nadomestilo vzgojni instituciji za določen del populacije, ki pa ima v matični družini zelo slabe možnosti osnovne oskrbe. Prednost je torej vsekakor ta, da oponaša način življenja v družini, socialne interakcije so prav tako bolj družinskemu življenju podobne, saj se mladostniki samostojno vključujejo v vsakodnevne obveznosti in niso ves čas pod nadzorom in nimajo občutka, da so utesnjeni, zaprti.«*, E25. *»Celostno, na vseh področjih gre za čisto družinski vzorec, družinski stil pristopa. V zavodu smo vzgojitelji na primer obuti v čevljih, tu smo v copatih, po domače. Tu res delamo z njimi. Vzgojitelj ni nadzornik, ampak vzgojitelj z njimi živi.«*). Pomembna prednost se jim zdi tudi ta, da daje **več možnosti delovanja** mladim in vzgojiteljem (E7. *»Prednost stanovanjske skupine je ta, da da veliko več možnosti delovanja vzgojiteljem in otrokom, ker je življenje v eni stanovanjski skupini, v hiši, kot rutina, nov način življenja.«*).

Intervjuvanke so poudarile, da so se mladostniki v stanovanjski skupini navadili na mir in na večjo zasebnost (E2. *»Zdaj vidimo, da če je v stanovanjski malo več nemira, jim ni fajn, ker so vajeni miru, vajeni so zasebnosti. Vajeni so utečenosti, ker živimo na svoj način. To se mi zdi taki pristop na naravni način. To je hiša, to je okolica, to je nešteto drobnih stvari, ki daje dodatno vrednost samemu pristopu in sami vzgoji.«*).

Ena izmed intervjuvank je poudarila, da je ena izmed najpomembnejših prednosti stanovanjske skupine ta, da lahko zaposleni zaradi manj številčne skupine bolje sledijo potrebam mladostnikov

(D4. »Ena izmed najpomembnejših prednosti je sigurno ta, da v stanovanjski skupini vzgojitelji lažje sledijo potrebam mladostnika, konkretne vzgojne cilje je lažje definirati in izvajati.«). V nadaljevanju pogovora je ista strokovna delavka poudarila, da imajo v stanovanjski skupini priložnost, da se več posvetijo individualnim pogovorom, da se lažje pogovarjajo in rešujejo konflikte, medtem ko je to veliko težje v zavodu, kjer jih je v skupini tudi po deset. V tem primeru, ko pride do konflikta, vzgojitelj nima časa za **individualni pristop**, ki je za mladostnike zelo pomemben in potreben (D30). O **pomembnosti prilagojenega pristopa** je spregovorila tudi zadnja sogovornica, ki je poudarila, da je le-ta pomemben predvsem zaradi različnih psihosomatskih težav mladostnikov (E6. »Stanovanjske skupine so definitivno boljše. Otroci prihajajo tudi z zelo različnim spektrom težav, kombiniranih motenj, psihosomatskih težav, in če bi bilo možno, bi se lahko skupine tako specializirane. To pomeni, da bi bili skupaj mladi, ki imajo podobne težave, moral bi biti prilagojeni pristop.«).

Pridobivanje novih spretnosti mladostnika.

Pridobljene spretnosti
- Večji vpliv na oblikovanje skupnih pravil (D7) - Samostojno vključevanje v vsakodnevne obveznosti (D8) - Poskrbijo za manjša hišna opravila (D8) - Samostojno pripravljajo obroke (D8) - Postajajo bolj samostojni (D9) - Pridobijo si spretnosti, ki so pomembne za življenje v prihodnosti (D9) - Niso pod strogim nadzorom – krepi se njihova samopodoba in občutek lastne vrednosti (D10) - Naučijo se vseh veščin (E8, E9) - Opazi se, kako mladi obvladajo procese socializacije, prilagajanja, sprejemanja, potrpežljivosti (E9)

Tabela 4: Pridobljene spretnosti mladostnikov po mnenju strokovnih delavk

O prednostih bivanja v stanovanjski skupini je lahko iz lastnih izkušenj največ povedala sogovornica, ki dela kot vzgojiteljica v omenjeni stanovanjski skupini. Poudarila je pozitivne vidike bivanja v stanovanjski skupini (E1. »Dokler sem bila v zavodu, sem mislila vedno, da itak zavod je, kot je, in dobro funkcionira in je super, zdaj ko pa sem doživela to razliko, se mi zdi, da je nekaj svetlobnih let razlike med tistim načinom dela in tisto obremenitvijo otrok, s tisto maso drugih otrok. Se mi zdi, da se otroci tu niti ne zavedajo tega in da če bi jih dali nazaj, več ne bi zdržali.«).

Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.

Razlike	Podobnosti
- Potreba po nadzoru je v stanovanjski skupini zmanjšana – mlade se spodbuja k večji samostojnosti (Č8) - Prilagojene učne ure in ureditev prostih popoldnevov (E16)	- Otrok je med tednom zdoma, v stiku so s svojimi skrbniki preko telefona (Č6, D13) - Funkcijo začasnega skrbnika prevzamejo vzgojitelji, ki mladostnikom svetujejo, jih usmerjajo, jim nudijo pomoč na različnih področjih, jih nadzorujejo in njihova neprimerna vedenja sankcionirajo (Č7, D14) - Enaka osnovna načela in pravila (E15)

Tabela 5: Razlike in podobnosti med vzgojno in stanovanjsko skupino po mnenju strokovnih delavk

Tako v vzgojnem domu kakor tudi v stanovanjski skupini veljajo določena načela in pravila, katerim sledijo zaposleni in uporabniki (E15. »*Osnovna shema je ista kot v zavodu, osnovna načela in pravila so ista. Ta načela in pravila jaz zelo zagovarjam in se jih držim. Doslednost mora biti, moramo biti enako strogi ali pa še bolj, ker včasih, ko pride do konfliktov, mlade spomnim, da je stanovanjska skupina za nas darilo in da je to priložnost za njih, da več naredijo na sebi. Spomnim jih, da nikar ne smejo tega vzeti kot samoumevno. Morajo biti odgovorni do sebe, da naredijo nekaj več iz sebe, tukaj imajo možnost za to.*«).

Ena izmed strokovnih delavk je kot pomanjkljivost bivanja v vzgojnem domu navedla **izoliranost** in **potisnjenost na obrobje** (Č9. »*Stanovanjska skupina je nastanjena znotraj nekega urbanega okolja, kjer je del skupnosti, zavodi so po navadi na obrobju oziroma podeželju, niso tako zelo povezani z okoljem.*«). Omenila je tudi, da je **v zavodu povečan nadzor nad mladimi**, prav tako pa mladi zaradi potisnjenosti na obrobje nimajo možnosti opazovati ali biti v stiku z drugimi mladostniki, ki nimajo težav (Č10. »*Otroci v zavodu nimajo veliko zgledov pričakovanega vedenja, ker se družijo večinoma med seboj in nimajo možnosti opazovati otrok, ki nimajo težav ipd. Zaradi potisnjenosti na obrobje in povečanega nadzora je znotraj zavoda težje zagotoviti vključenost otrok v različne interesne dejavnosti, ki so lažje dostopne otrokom v stanovanjskih skupinah.*«).

V zavodu je potreba po enotnih pravilih večja, prav tako pa se je **težje prilagoditi posamezniku** (Č11. »*Znotraj zavoda je potreba po enotnih pravilih večja in je težje povsem prilagajati se posamezniku.*«, D11. »*V vzgojnem zavodu je potreba po enotnih pravilih velika in se je težje prilagajati posamezniku. Zavodom se očita, da niso dovolj prilagodljivi, da težko uvajajo inovacije, da se držijo uveljavljenih pravil, da so svet zase in da se razlikujejo od sveta zunaj.*«). Poglavitni dejavnik, ki vpliva na to, so preveč številčne skupine, zaradi česar pride do pomanjkanja časa za

delo z vsakim posameznikom (D5. *»V vzgojnem zavodu vzgojitelj pogosto nima časa in možnosti za individualno delo z mladostnikom. V zavodu je tudi deset mladih v eni skupini, kar je bistveno preveč. Mladi imajo občutek, da so en na drugem, zato so večkrat napeti.«*). V nasprotnem primeru pa je v stanovanjski skupini zaradi manj številčne skupine veliko lažje (D6. *»Težko je iti kamor koli s celotno skupino, saj morajo vedno iti vsi skupaj nekam. Ker pa je v skupini samo en vzgojitelj, se morajo prilagajati ves čas. Če torej devet mladih želi iti na sprehod, deseti pa se počuti slabo, ne bodo šli na sprehod. V stanovanjski skupini pa je to lažje, ker je manj mladih.«*).

Zaradi jasnih razlik med vzgojno in stanovanjsko skupino in zaradi vidnih razlik, ki jih prinaša bivanje v stanovanjski skupini, se miselnost vzgojiteljev v vzgojnem domu spreminja, iščejo se različne možnosti in novi pristopi za delo z mladostniki, zavodi sledijo procesu deinstitucionalizacije (D12).

Tema: Prehod v stanovanjsko skupino

Prehod iz vzgojne skupine v stanovanjsko skupino je tako za mladostnike kakor tudi za zaposlene predstavljal veliko spremembo, saj so se iz varnega okolja preselili v neznano okolje. Na novo se je oblikovala skupina mladostnikov, skupino so prevzeli novi vzgojitelji, vsi skupaj pa so bili postavljeni v neznano okolje. V raziskavi sem želela izvedeti, kako so mladostniki in zaposleni doživljali prehod v stanovanjsko skupino ter kakšno podporo so strokovnjaki nudili mladostnikom na začetku bivanja v stanovanjski skupini.

Ocena mladostnikovega doživljanja prehoda v stanovanjsko skupino

Po mnenju intervjuvanih strokovnih delavk so mladostniki prehod v stanovanjsko skupino na začetku doživljali z mešanimi občutki, po eni strani so se veselili nove hiše in skupine, po drugi strani pa jih je bilo strah, saj niso vedeli, kaj vse se bo spremenilo (Č12. *»Prehod v stanovanjsko skupino so mladi doživeli vsak po svoje, nekateri z navdušenjem, večina tudi s strahom in pričakovanjem novih pravil.«*, D15. *»Mladi so prehod v stanovanjsko skupino doživeli z mešanimi občutki in z velikimi pričakovanji. Veselili so se tega, da bodo imeli lepe prostore, sobe za enega ali največ dva, da jih bo v stanovanjski skupini manj, predvsem pa tega, da ne bo "gužve".«*).

Mladostniki so se morali privaditi na vse spremembe, ki jih je prinesla preselitev (E12. *»Na začetku so se morali nekateri kar privaditi na mir, ker so včasih pogrešali akcijo, predvsem takrat, ko so drugi pripovedovali, kaj se je v zavodu vse dogajalo. Tu pa se jim je zdelo, da se nič ne dogaja,*

dve deklici, štirje dečki, brez veze. Ampak zdaj pa si ne predstavljajo, da bi šli nazaj.»). Po mnenju ene izmed strokovnih delavk so mladi kmalu spoznali, da so prišli »na boljše«, čeprav so se soočali tudi z neprijetnimi stranmi bivanja na samem – soočanje s samim seboj, s samoto (Č13).

O tem, da je bil prehod iz vzgojnega doma težak za vse, za mladostnike in za vzgojitelje ter druge zaposlene, je spregovorila sogovornica, ki se je v stanovanjsko skupino vselila skupaj z mladostniki (E17. *»Za vsakega je bilo malo stresno. Prišli so iz počitnic, zamenjali so se vzgojitelji, prišle so tri čisto nove vzgojiteljice, jaz sem imela samo enega uporabnika iz moje skupine in seveda je bilo težko. Bili smo zgubljeni vsi, oni in mi. Nismo vedeli, kaj je smisel vsega, smisel stanovanjske skupine.»*).

Nekateri mladostniki so na začetku bivanja v stanovanjski skupini pokazali, da so zadovoljni z bivanjem v skupini, proti koncu šolskega leta pa se je njihovo počutje in stališče glede bivanja izven zavoda spremenilo (D19. *»Na začetku so bili vsi zelo veseli, da so tam; govorili so, da jim je lepo, kako se hodijo kopat in v kino, zelo so bili navdušeni. Zato me je zdaj na koncu presenetilo, ko so govorili o tem, da niso zadovoljni. Ne vem, mogoče je vplivalo na njihovo počutje tudi to, da je konec šole in so imeli še veliko testov, ali pa to, da odhajajo domov na počitnice.»*). Strokovna delavka se je spraševala, kateri so dejavniki, ki so vplivali na spremembo njihovega počutja in zakaj so bili proti koncu bolj nezadovoljni (D20. *»Na koncu smo dobili občutek, da so pokazali nezadovoljstvo z vsem, kar se je dogajalo okoli njih. Govorili so, da si oni nič ne kuhajo, nikamor ne grejo, vzgojitelji vse odločajo ... To nas je presenetilo.»*).

Nekateri mladostniki so ob prihodu v stanovanjsko skupino pokazali razočaranje zaradi prepovedi uporabe telefonov, saj so mislili, da bodo v stanovanjski skupini imeli dostop do svojih telefonov (D16. *»So pa bili razočarani, ker so pričakovali, da bodo lahko imeli na razpolago mobitele, in so pričakovali, da ne bodo imeli toliko nadzora. Glede telefonov smo se veliko pogovarjali. Odločili smo se, da je boljše, če imajo vsi enaka pravila, tako v zavodu kot tudi v stanovanjski skupini.»*).

Ocena doživljanja prehoda s strani zaposlenih

Prehod iz vzgojne v stanovanjsko skupino je prinesel **mešane občutke** in je bil težak tudi za vzgojitelje, ki so vsa leta svoje zaposlenosti delali v vzgojnem domu. O mešanih občutkih na začetku bivanja v stanovanjski skupini je govorila sogovornica, ki dela kot vzgojiteljica v skupini (E11. *»Na začetku je bilo to težko za vse, tudi za nas. Meni, ki toliko časa delam, je bilo na začetku*

težko, ker sem bila izgubljena. Najprej je bilo težko, potem pa so se kar naenkrat vsi čisto odprli, in ko so se odprli, so se začeli tudi zdraviti.«).

Tudi vzgojitelji so potrebovali nekaj časa, da so se privadili na spremembe, na **ново okolje** in na **ново dinamiko** v skupini (E18. *»Vsaka sprememba terja čas, prišlo je do čisto novih situacij in čisto sem jih razumela, ker sem tudi jaz prišla iz enega varnega okolja v hišo. Zdaj pa si jaz sama sebe ne predstavljam, da bi šla nazaj v zavod, in isto si njih mlade ne predstavljam, da bi šli nazaj. Jaz nikoli več ne bi izbrala tistega načina.«).*

Opora zaposlenih

Glede na to, da so mladostniki preselitev doživljali z mešanimi občutki, ki so bili tako pozitivni kot tudi negativni, me je zanimalo, kako so jim v tistih trenutkih zaposleni stali ob strani.

Dve strokovni delavki sta med intervjujem razložili, da sta mladim pokazali odprtost in voljo za pogovor glede dogajanja v stanovanjski skupini ali glede česar koli drugega (D17. *»K meni so lahko prihajali kadarkoli, če so želeli pogovarjati glede bivanja v stanovanjski skupini ali glede šole in interesnih dejavnosti.«, D21. »Na mene se v začetku leta niso obračali zaradi kakršnih koli težav. Edino eni punči ni bilo najbolj všeč na koncu, zato sem se z njo kasneje pogovarjala o tem. So pa vsakdanje stvari reševali sproti v skupini.«).*

Ena izmed sogovornic se je na poti do krožka, ki ga je skupaj obiskovala z dvema mladostnicama, večkrat pogovarjala o tem, kako se počutita v stanovanjski skupini (D18).

Vzgojiteljica, ki je od sodelujočih sogovornic v raziskavi največ v stiku z mladostniki, je poudarila, da je bila mladim ves čas na voljo in da **so tudi njej koristili pogovori z mladimi** o njihovih občutkih, saj je **tudi zanjo bil prehod iz zavoda pomemben korak** (E19. *»Seveda sem jim bila v oporo, z njimi smo se pogovarjali o tem. Govorili smo o tem, da smo v tem skupaj, da imamo možnost ustvariti nekaj dobrega in da je od nas odvisno, kako bomo to izkoristili.«).* Pogovori z mladostniki so prispevali k boljši skupinski dinamiki ter k razvijanju občutka povezanosti in medsebojnemu zaupanju (E20. *»Smo se spodbujali med sabo, da delamo, ustvarjamo in si naredimo vizijo. Skupaj smo šli skozi začetni del in mladi so videli, da smo si na istem in skupaj v tem, zato ni bil taki problem.«).*

Tema: Spremembe, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini

Bivanje v novi stanovanjski skupini je prineslo veliko splošnih sprememb, ki so se navezovala na organizacijo življenja v sami stanovanjski skupini, hkrati pa je prišlo tudi do sprememb na osebni ravni mladostnikov. V sklopu te teme sem izvedela, katere spremembe so pri mladostnikih opazile strokovne delavke. Hkrati pa me je zanimalo tudi, ali so se po mnenju strokovnih delavk mladi naučili česa novega, ter ali bivanje v stanovanjski skupini pripomore k morebitnim pozitivnim spremembam v vedenju mladih.

Pozitivne spremembe pri mladih

Vse strokovne delavke so mnenja, da je bivanje v stanovanjski skupini prineslo pozitivne spremembe pri mladih. Po mnenju ene izmed strokovnih delavk so mladostniki s svojim bivanjem vsekakor bolj zadovoljni, počutijo se svobodnejši in bolj samostojni, imajo občutek, da se jim bolj zaupa, hkrati pa se jim zdi, da imajo več časa za različne popoldanske aktivnosti kot tudi več interakcije z vzgojitelji (Č14). Obenem pa strokovna delavka navaja tudi pozitivne spremembe na čustveni ravni (Č15. *»So mirnejši, lažje se čustveno nadzorujejo, lažje sproti predelujejo težave in lažje poiščejo pomoč.«*).

Tudi druga strokovna delavka je tekom intervjuvanja govorila o na pozitivno spremenjenem vedenju mladih (D22. *»Mladi, ki so bili vključeni v stanovanjsko skupino, so bolj samozavestni, sproščeni, samostojni.«*, D23. *»Prav tako so se naučili sprejemati večjo odgovornost zase in za svoja dejanja.«*).

Vzgojiteljica, zaposlena v stanovanjski skupini, je pozitivne spremembe mladih opisala tako: E21. *»Otroci so končno lahko zaživel z vsem, kar nosijo v sebi. Neizražena močna področja, ki se v zavodu niso pokazala, so zdaj prišla na plano. Recimo, delo z živalmi, gospodinjska opravila, veliko takih stvari. Prepričana sem, da so vsi celostno pridobili. Ne predstavljam si, koliko časa bi rabili v zavodu, da bi prišli do tega stanja, kot so sedaj.«*, E22. *»Na primer punca, ki je v stanovanjski skupini, je pridobila na samozavesti, odkar je prišla iz zavoda. Prej je sploh nisem poznala, je bila vedno tiho, zdaj pa se je odprla in zažarela.«*

Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča

Po mnenju strokovnih delavk so mladi tekom bivanja v stanovanjski skupini pridobili dobre **socialne veščine** (D24. *»Mladi si tekom bivanja pridobijo širše znanje, več praktičnih veščin, naučijo se biti bolj odgovorni, so bolj samozavestni in samostojni.«*, E26. *»Mladi obvladajo vse, vsa gospodinjska opravila, vse odnosne zadeve. Razvili so dobre socialne veščine. Na vseh področjih pridobijo.«*), od mladih se pričakuje **večja samostojnost** (Č16. *»Kot že omenjeno se pričakuje večja samostojnost, zato se tudi bolj trudijo to samostojnost doseči – bolj se morajo potruditi pri stikih z bližnjim okoljem, navezovati stike z različnimi ljudmi, ki jih obkrožajo.«*) in **samoiniciativnost** (Č17. *»Več morajo sodelovati pri načrtovanju prostega časa kot tudi pri drugih aktivnostih – pričakuje se več samostojnega učenja, več pomoči drugim – vse omenjeno imajo možnost vaditi in tudi doseči.«*). Mladi po mnenju strokovnih delavk pridobivajo veščine, ki jim bodo koristile v prihodnosti po odhodu iz stanovanjske skupine (D25. *»Bolj intenzivno poteka proces osamosvajanja in priprava na življenje izven stanovanjske skupine, na vrnitev v domače okolje.«*).

O pridobljenih socialnih veščinah ter o razbijanju tabujev med mladimi je spregovorila vzgojiteljica stanovanjske skupine (E23. *»Tu živijo življenje, kot ga živi vsaka družina, čeprav je to umetna družina. V zavodu bivajo in imajo svoje naloge in pravila in obveznosti, tu pa z vsemi temi obveznostmi živimo. Živimo drug z drugim, drug ob drugem; fantje, ko so zadolženi, ko operejo perila, perejo od vseh. Tega v zavodu ni, da bi nekdo umazano perilo zlagal od drugega. To pri naših mladih ni več noben tabu.«*, E24. *»Tudi odnos, ker je mešana skupina po spolih, heterogena, tabuja ni. Gre že za večje fante in dekleta, ki so ustvarili bratske in sestrške vezi. Mešana skupina bi lahko bila problem, pa ni. V začetku smo se seveda o tem pogovorili, da se ne smemo igrati s čustvi drugih niti pod razno.«*).

Spremembe pri mladih

Vendar pa je ena izmed strokovnih delavk opazila, da so nekateri mladostniki na začetku bivanja v stanovanjski skupini dobili občutek večvrednosti zaradi bivanja izven zavoda (D29. *»Nekatere je tudi malo zaneslo in so dobili občutek, da so malo več vredni od drugih v zavodu zato, ker so v stanovanjski skupini.«*).

Mladostniki so bili tekom bivanja v stanovanjski skupini deležni bolj individualnega pristopa, kar pomeni, da so se z vzgojitelji veliko več pogovarjali o sebi, svojih občutkih in težavah. Nekateri so se šele sedaj **soočili s svojo občutki**, ki jih do tedaj niso prepoznali (E10. *»Tu so tudi vse težave mladih prišle bolj do izraza. Tam so bili, kot so bili, ampak niso imeli možnosti niti priložnosti, da bi udarila na dan vsa njihova občutja, pozitivna in vse tisto, kaj jih bremeni.«*).

Priprava mladih na samostojno življenje po izhodu iz stanovanjske skupine

Ena izmed pomembnih sprememb, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini, je tudi ta, da so mladi po mnenju strokovnih delavk pridobili veliko **novih spretnosti**, ki so pomembe za **samostojno življenje** v prihodnosti:

- Od mladih se pričakuje večja samostojnost kot po odpustu iz zavoda (Č18).
- Mladostniki so pridobili delovne navade, poudarek je bil na izboljšanju komunikacije, delo na odnosih, pridobivanje stikov s skupnostjo; dobijo vpogled v to, kako je v skupnosti (D26).
- Ker je bivanje v stanovanjski skupini bolj podobno domačemu, naravnemu okolju življenja, mladi dobijo občutek, kako bo v prihodnosti po izhodu iz stanovanjske skupine (D27).
- Mladi pridobijo več samozavesti, delajo na samostojnosti (D28).

Tema: Vključenost v lokalno skupnost

Vključenost v lokalno skupnost in občutek sprejetosti je zelo pomemben za mladostnike in hkrati tudi za zaposlene, ki živijo v stanovanjski skupini. Dobri stiki s sosedi in vaščani dajejo mladim in zaposlenim občutek, da so sprejeti in dobrodošli. Zanimalo me je, kako zaposlene dojemajo pomen vključenosti v lokalno skupnost ter kakšni so bili dosedanji stiki s sosedi.

Pozitivni učinek bivanja v stanovanjski skupini na vključenost v lokalno skupnost

Vse strokovne delavke se strinjajo, da bivanje v stanovanjski skupini **prispeva k vključenosti** mladih v lokalno skupnost (Č19. *»Bivanje v stanovanjski skupnosti sigurno prispeva k vključenosti mladih v lokalno skupnost, saj se tudi nehote srečujejo s sosedi in mimoidočimi, ko gredo na sprehod, ali že ko delajo okrog hiše, ali kako drugače preživljajo svoj prosti čas.«*, D31. *»Bivanje v stanovanjski skupini vsekakor prispeva k vključenosti mladostnikov v lokalno skupnost. Mladostniki se aktivno vključujejo v sosedsko pomoč (obiščejo starejše občane, kaj postorijo po hiši, prinesejo živila iz trgovine, pripravijo drva, jim delajo družbo ...), organizirajo skupna*

srečanja z vaščani, jim odprejo svoja vrata, zanje pripravijo prigrizke, jim povedo, kako živijo, kaj počnejo, lahko organizirajo športne aktivnosti ali skupne izlete.«).

Zaradi bivanja znotraj vasi so mladi veliko bolj vpeti v lokalno dogajanje, kot otroci, ki so nekoliko »oddaljeni« v vzgojnem domu (Č20). Zaposleni so se na začetku bivanja v stanovanjski skupini trudili približati sosedom in vaščanom, zato so skupaj z mladostniki organizirali **dan odprtih vrat** (E29. *»Ko smo prišli, smo v novembru takoj naredili dan odprtih vrat, z izdelki za novo leto smo pripravili bazar. So pa šli mladi skupaj z učiteljico osebno na dom vabit sosedo na dan odprtih vrat. Prišla je večina sosedov in tudi drugi, ki ne živijo tako blizu naše stanovanjske skupine. To je bila odlična ideja. Otroci so bili zelo presenečeni nad udeležbo in nad vsem, kar so dobili.«).* Vzgojiteljica je že dobila občutek, da jih drugi sprejemajo in da so dobrodošli (E30. *»Imam občutek, da smo se dobro vključili, občutek, da nas zelo sprejemajo. En sosed nam je prinesel lučke, dobili smo med, domače marmelade, sosedo nam je prinesla gajbo jabolk (za pol leta so imeli sladkarij). Jaz to dojemam kot dokaz dobre dobrodošlice.«).*

Interakcija z okoljem – sosedi

Vzgojiteljica v stanovanjski skupini je navedla, da je bilo pred samo vselitvijo v stanovanjsko skupino slišati o **začetni negotovosti sosedov** (E28. *»Mislim, da so nas sosedje na začetku težko sprejeli, ker so slišali, da nekdo pride iz zavoda. Slišalo se je, da ljudje niso ravno navdušeni, ker so mislili, da bodo prišli mladi sem razbijat in podobno.«).*

V nadaljevanju pogovora je omenjena strokovna delavka izrazila **željo po več stikih** s sosedi in sovaščani, saj si želi, da bi se vsi skupaj počutili bolj vključeno v lokalno skupnost (E31. *»Bi pa si jaz osebno želela še več stika. Imam idejo za naslednje šolsko leto, da bi poiskali posamezne starostnike, ki bi potrebovali kakšno pomoč pri opravilih, pri nabavi osnovnih stvari ali pa da gremo samo na obisk. To smo imeli tudi letos v načrtu, ampak nam ni uspelo realizirati tega. Bi rada, da bi se še bolj počutili vključeno.«).*

5. RAZPRAVA

V razpravi prepletam odgovore na raziskovalna vprašanja v povezavi s svojim mnenjem in teoretičnim ozadjem. Izpostavim tudi pomembne teme, ki so se pojavile tekom raziskovanja. Najprej se osredotočim na rezultate, ki sem jih pridobila med intervjuvanjem mladostnikov, nato pa prikažem rezultate intervjujev s strokovnimi delavkami v povezavi s teoretičnim delom in lastnim mišljenjem.

1. raziskovalno vprašanje: Kako so mladostniki doživljali bivanje v vzgojni skupini v Vzgojnem domu Veržej?

Otroci in mladostniki, ki sedaj bivajo v stanovanjski skupini v Veržej, so pred tem bivali v VD Veržej, v vzgojni skupini. Nekateri so svoje počutje bivanja v zavodu ocenili kot negativno, predvsem zaradi preveč številčnih skupin, v katerih so bivali, zaradi občutkov nevključenosti, zadržanosti in nepovezanosti v sami skupini. Eden izmed sogovornikov je opozoril tudi na negativni vpliv oblikovanja skupin med mladimi. Največ negativnih ocen pa se je nanašalo na osebni prostor, saj so vsi mladi povedali, da so imeli v vzgojni skupini premalo osebnega prostora in nezmožnost umika na samo. Možnost umika v osebni prostor je pri mladih nadvse pomemben, saj morajo le-ti imeti možnost, da se ob stresnih situacijah umaknejo na svoje, kjer se počutijo varno in kjer lahko najdejo svoj mir, katerega ravno otroci in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi težavami v domačem okolju velikokrat nimajo. Osebni prostor ima prav tako pomembno vlogo pri razvijanju mladostnikovega individuuma, saj daje mladim možnost, da se sami soočijo s svojimi mislimi, občutki in na tak način razvijejo svoje strategije soočanja s stiskami. Z raziskavo sem izvedela, da so se mladostniki v vzgojnem domu počutili tudi dobro, na kar je vplivalo dejstvo, da so imeli nekateri mladostniki svojo sobo ter da so zaposleni upoštevali njihove želje glede vsakodnevnih aktivnosti. Upoštevanje želja mladostnikov je pomemben dejavnik za razvoj dobre skupinske dinamike in medsebojnega spoštovanja, saj mladi posledično dobijo na tak način občutek, da so upoštevani, da je njihovo mnenje pomembno in da lahko vplivajo na potek lastnega življenja.

2. raziskovalno vprašanje: Kako so mladostniki doživljali prehod v stanovanjsko skupino?

Ugotovila sem, da so se o tem, kateri izmed mladostnikov bodo šli bivat v stanovanjsko skupino v Veržetu, odločili vzgojitelji. Ti so izbrali mladostnike, ki so se jim na podlagi njihovega dosedanjega vedenja zdeli primerni za bivanje v samostojni stanovanjski skupini, kar pomeni, da so mlade izbrali po načelu smetane. Po eni strani se mi zdi smiselno, da se v stanovanjsko skupino vselijo tisti mladi, ki že v zavodu pokažejo, da so zmožni bolj samostojnega življenja, po drugi strani pa menim, da ravno stanovanjske oblike bivanja dajejo priložnost vsem mladim, da pokažejo in razvijejo dobre vedenjske vzorce, ne glede na njihovo dosedanje ne/vzorno vedenje. Andreja Rafaelič opozori na potrebo po spremembi načina izbiranja in novačenja uporabnikov. Rafaelič (2015, str. 198–199) navaja, da izbor stanovalcev, ki bi začeli z bivanjem v bivalnih enotah, namreč poteka po načelu snemanja smetane. To pomeni, da za preselitev vedno izberejo tiste stanovalce, ki so najsposobnejši, in tiste, za katere ocenjujejo, da bi lahko najboljše izkoristili svobodo življenja v bivalni enoti. Tak način izbora zahteva od uporabnikov, da dokažejo svojo samostojnost in sposobnost, zaposlenim pa omogoči, da uporabnikom, ki ne pristanejo na taka pravila, ne zagotovijo preselitve. Tako v bivalnih enotah še vedno vztraja institucionalna logika prilagajanja uporabnika instituciji oz. bivalni enoti. Tistim, ki se delovanju bivalne enote ne prilagodijo, lahko kadarkoli odvzamejo privilegij življenja v njej in ga vrnejo v ustanovo.

O tem je pisal tudi Skalar (1993, str. 13), ki pojasnjuje, da ko dandanes v zavodih razmišljajo, katere otroke bi lahko namestili v stanovanjske skupine, izhajajo pri tem iz posebnih kriterijev. Prednost imajo tisti otroci in mladostniki, ki vedenjsko niso posebej problematični in ki doslej niso niti v zavodu niti v soseski povzročali ekscesov. Čeprav so se na koncu mladostniki in njihovi starši odločili glede tega, ali bodo bivali v stanovanjski skupini, je bila pobuda s strani strokovnjakov dana samo nekaterim mladim. O tem, zakaj se pri izbiri daje prednost nekaterim mladostnikom, je razmišljal Skalar (1993, str. 13), ki je menil, da ni vsakdo primeren, da bi ga lahko namestili v stanovanjsko skupino, saj zavod, kakršen je, namenja izbrani populaciji, za katero domnevajo, da ji bo prav zavod nudil ustrezno zavetje in ustrezne vzgojne in prevzgojne možnosti.

Prehod iz vzgojnega doma v stanovanjsko skupino je pomenil veliko sprememb na ravni organizacije in odnosov ter mnogih drugih novih stvari, na katere so se mladi morali privaditi. Povedali so, da so se kljub menjavi okolja (življenje v hiši ter v manj številčni skupini) in kljub

veliko spremembam na začetku bivanja v stanovanjski skupini počutili dobro, vendar z mešanimi občutki. Na dobro začetno počutje je pri eni izmed sogovornic vplivala prisotnost brata ter dejstvo, da se je z drugimi sostanovalci hitro spoznala in se z njimi spoprijateljila. O tem, kako pomembni so občutki sprejetosti v skupini, govori Bajzek (2008, str. 22), ki navaja, da vsak mladostnik išče skupino sovrstnikov, ki zadovoljuje njegove potrebe po prijateljstvu in dobrem počutju med enakimi. Odnosi med posameznimi člani skupine se usklajujejo po značilnostih osebe in ne po tem, kakšen status ali vlogo ima nekdo v družbi. Ena izmed sogovornic je začetek bivanja v stanovanjski skupini najprej ocenila kot pozitiven, saj ji je v začetku ustrezalo bivanje v manj številčni skupini, vendar so se ti občutki kmalu spremenili, saj se je postopoma vedno bolj počutila izolirana od drugih skupin in hkrati tudi ne vključena.

Prehod iz vzgojne skupine so nekateri doživljali težje, saj so bili navajeni živeti v svoji skupini, sobi, hiši. Nekaterim je bil začetek bivanja v stanovanjski skupini težak tudi zato, ker so se morali privaditi na druge vzgojitelje. O tem, kako pomembno je, da imajo mladi stabilne odnose s pomembnimi odraslimi, je govorila Alenka Kobolt (1993, str. 37), ki pravi, da se nam ob oblikovanju identitete razkrije pomemben vidik stabilnosti odnosov, preko katerih otrok realizira svoje potrebe po pripadnosti in ljubezni. V mislih ima stabilnost, ki otroku mogoča, da to, kar čuti, ni le bežno, pač pa mu daje trdno oporo, da obstaja nekaj, kamor se lahko vrača in "spočije", kjer je zasidran. Pri otrocih in mladostnikih, ki so imeli tekom odraščanja večkrat slabe izkušnje v odnosih z odraslimi, je pomembno, da ohranimo in negujemo tiste odnose, ki so za njih pozitivni in jim dajejo občutek varnosti in stabilnosti. Mladi se z vzgojitelji v skupinah dobro spoznajo, se na njih navežejo in vzpostavijo zaupanja vredne odnose. Ravno zaradi tega se mi zdi smiselno, da bi imeli pri načrtovanju kadra v skupinah v mislih, da bi skupine oblikovali tako, da bi mladi obdržali vsaj enega izmed vzgojiteljev. S tem bi mladim olajšali začetek bivanja v stanovanjskih skupinah, saj bi kljub vsem novim neznanim stvarem imeli nekaj, kar bi bilo za njih stabilno.

3. raziskovalno vprašanje: Kakšne spremembe je prineslo bivanje v stanovanjski skupini in kako mladi doživljajo bivanje v stanovanjski skupini v primerjavi s predhodnim bivanjem v Vzgojnem domu Veržej?

Ugotovila sem, da je bivanje v stanovanjski skupini prineslo kar nekaj sprememb. Le-te se nanašajo na način organizacije dela in bivanja. Spodbujajo mladostnike, da postajajo bolj samostojni in da

razvijejo občutek samoodgovornosti. Bivanje v samostojni hiši, znotraj vasi, je ena izmed najvidnejših sprememb, ki so jo tudi mladostniki največkrat omenili. Mladi imajo tako več svobode, obenem pa imajo več možnosti, da se umaknejo na svoje, saj imajo sedaj vsi svoje sobe, razen dve punči, ki imata skupno sobo. Mladostniki sedaj samostojno hodijo iz šole do stanovanjske skupine, sami si pripravljajo nekaj obrokov, sami čistijo hišo, okolico ter poskrbijo za svoja oblačila. V stanovanjski skupini imajo vrt in živali, za katere skrbijo. Otrok v odnosu do živali in do ostalih članov skupine pridobiva občutek pripadnosti, je spet v središču pozornosti, na novo pridobiva sposobnosti socialnega funkcioniranja, večje samozaupanje, pozitivne izkušnje z lastnim telesom, dejanji in čustvi, dobi nove prijatelje (Letni delovni načrt, 2018, str. 44).

Kljub temu da je bivanje v stanovanjski skupini prineslo veliko sprememb, so mladi po večini svoje počutje ocenili kot pozitivno, na kar je vplivalo dejstvo, da sedaj bivajo v hiši, da imajo skoraj vsi svoje sobe, da so manjša skupina ter da je posledično v skupini več miru. Kljub temu da mladim ustreza več miru, se pri nekaterih pojavlja želja po tem, da bi občasno še imeli več dogajanja. Stanovanjska skupina je pozitivno vplivala tudi na oceno osebnega prostora. Mladostniki so mnenja, da imajo dovolj osebnega prostora, hkrati pa so mnenja, da imajo le-tega definitivno več, kot so ga imeli v vzgojnem domu. Na to je vplivala manj številčna skupina in ločeno bivanje od drugih skupin.

Ena izmed najpomembnejših sprememb, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini, so pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov. Vsi mladostniki so povedali, da so se njihovi odnosi s sostanovalci in z drugimi mladimi, ki bivajo v zavodu, izboljšali. Poudarjali so, da se sedaj veliko bolj razumejo s sostanovalci in da jim je skupina, v kateri bivajo, boljša. Sogovornikom je všeč tudi dejstvo, da so mešana skupina, saj se sedaj vsi družijo med sabo. Skalar (1995, str. 19) pojasni, da skupno življenje fantov in deklet pomeni za vzgojno ustanovo prispevek k normalni življenjski klimi in številne možnosti za pedagoške intervencije, ki jih terjajo pedagoški cilji in naloge. Skupno življenje fantov in deklet temelji na sodelovanju, na korektnih odnosih in na medsebojnem spoštovanju. Ugotovila sem, da so se med mladostniki razvili dobri odnosi, saj si mladi zaupajo osebne stvari in drug drugemu stojijo ob strani.

Odkrila sem, da so mladostniki pridobili veliko novih znanj ter izkušenj glede opravljanja domačih opravil, ki jih sedaj, za razliko od bivanja v zavodu (tam dela opravljajo čistilke), opravljajo sami. Tako so se naučili pospravljati, čistiti celotno hišo, prati in zlagati perilo. Prav tako samo skrbijo

za vrt in za živali. Skalar (1995, str. 18–19) pojasni, da imajo otroci in mladostniki v vzgojni ustanovi aktivno vlogo. Odgovorni so za osebno lastnino, za zasebni prostor in so soodgovorni za skupni prostor. Soustvarjajo življenjski prostor, razmere za življenje in delo, prispevajo tudi k oblikovanju pravil življenja in dela v vzgojni ustanovi. Spremembe so opazne tudi pri razvijanju stališč do določenih stvari in pri razmišljanju glede prihodnosti. Nekateri mladi so pokazali, da razmišljajo odraslo in da gledajo, kako jim bo v prihodnosti, saj so nekateri že uvideli, kako jim bodo nova znanja koristila nekoč, ko bodo samostojno živeli na svojem.

Z raziskavo sem ugotovila, da se vsi mladostniki, s katerimi sem izvedla intervju, v stanovanjski skupini počutijo dobro in da so z bivanjem zadovoljni. Večina izmed njih je mnenja, da je bila premestitev v stanovanjsko skupino zanje pozitivna odločitev, na kar je vplivalo bolj mirno vzdušje v hiši in uvidenje v to, da jim bo bivanje v stanovanjski skupini pomagalo pri osamosvajanju. Skalar (1995, str. 40) navaja, da naj bi za otroke in mladostnike namestitev v stanovanjsko skupino prispevala k procesu osamosvajanja oz. k usposabljanju otrok in mladostnikov za samostojno življenje, k pospešenim procesom socializacije, k pridobivanju socialnih navad in strategij. Izvedela sem, da bi večina mladih raje ostala v stanovanjski skupini, kot pa da bi se vrnila nazaj v vzgojni dom, razen ena sogovornica je bila glede te odločitve neodločena. Kot pozitivno stran bivanja v vzgojnem domu je navedla popoldansko druženje z drugimi skupinami, medtem ko zanj pozitivno stran bivanja v stanovanjski skupini predstavlja manjša skupina, bivanje v hiši in možnost, da sami hodijo do šole.

Za mladostnike je pomembno, da imajo neko mero samostojnosti, saj si le tako lahko razvijajo identiteto, dobijo občutek odgovornosti in predstavo o posledicah, ki jih lahko to prinese. Glede na izjave sogovornikov sklepam, da se mladostniki, odkar bivajo v stanovanjski skupini, počutijo bolj samostojno, na kar vpliva večja skrb zase in možnost, da sami hodijo v šolo. Zaradi nenehne prisotnosti vzgojiteljev pa se nekateri mladostniki ne počutijo nič bolj samostojni, saj imajo občutek, da je vedno nekdo zraven njih.

4. raziskovalno vprašanje: Kakšne podpore strokovnih delavk in delavcev so deležni mladostniki?

Vsi mladostniki so odnos z vzgojiteljicami v stanovanjski skupini opisali kot pozitiven. Na to vplivajo zanesljivost in opora vzgojiteljic ter pripravljenost za pogovor v stiski. Mladi so z vzgojiteljicami vzpostavili odnos, ki temelji na zaupljivosti. O pomembnosti dobrih odnosov z

vzgojitelji govorita tudi Krajncan in Grum (2013, str. 309), ki poudarita, da je pri delu z otroki in mladostniki v vzgojnih zavodih strokovni delavec, vzgojitelj za mladostnika, velikokrat edina referenčna odrasla oseba, s katero ta preživi veliko skupnega časa in lahko z njim vzpostavi zaupen odnos. Mladim lahko na podlagi trenutnih možnosti strokovni delavci ponudijo informacije, znanja, navade in spretnosti, s katerimi se bodo po odpustu iz zavoda lažje znašli v samostojnem življenju. Kot že omenjeno, se med mladimi pojavlja nezaupljivost do novih vzgojiteljic, s katerimi še niso imeli stikov tekom dosedanjega bivanja v zavodu.

5. raziskovalno vprašanje: Kako stanovanjska skupina prispeva k vključitvi mladih v širšo lokalno skupnost?

V raziskavi sem ugotovila, da stiki med mladostniki in sosedi niso pogosti, mladi so v stiku z drugimi le preko pozdravljanja in občasnega pogovora. Eden izmed sogovornikov je sicer navedel, da ima nekaj več stikov z dvema sosedoma. Skalar (1995, str. 20) navaja, da interakcija z okoljem pomeni za vzgojno ustanovo nenehne pobude in možnosti, bogatejšo vsebino in bistveno razširitev ponudbe za otroke in mladostnike, še posebej v zvezi z njihovimi interesi in preživljanjem prostega časa. Otroku in mladostniku omogoča vključevanje v družbeno aktualen življenjski ritem in s tem preizkušanje socialnih vlog, izpopolnjevanje procesa socializacije in pospeševanje osebne in socialne integracije.

Po besedah mladostnikov so sosedi do njih prijazni, menijo, da se z njimi dobro razumejo, saj jih pozdravljajo in večkrat tudi kaj vprašajo. Vendar pa vsi mladi nimajo pogostih stikov s sosedi, o čemer je spregovorila ena izmed sogovornic, ki je povedala: *B28. »Nisem imela nekih stikov s sosedi, edino ko smo imeli dan odprtih vrat, smo jih povabili.«*

Večina sogovornikov je pozitivno ocenila vključenost v lokalno skupnost, na to oceno je vplivalo bivanje znotraj vasi, vendar pa je ena izmed treh sogovornikov omenila, da odkar biva v stanovanjski skupini, nima občutka večje vključenosti v lokalno skupnost. Skalar (1995, str. 42) navaja, da je stanovanjska skupina praviloma umeščena v urbano socialno okolje, otroci in mladostniki lahko brez omejitev vzpostavijo stike z vrstniki v soseski in tudi z drugimi ljudmi v neposredni in daljni okolici. V nadaljevanju avtor pojasni, da vzgojitelji stikov otrok in mladostnikov v širšem socialnem okolju ne preprečujejo, pač pa jih vzpodbujajo in jim pomagajo z nasveti, pa tudi z osebnimi intervencijami. Med mladimi se pojavlja želja po tem, da bi imeli s

sosedi več stikov, kar se tudi meni zdi potrebno. Občasno pozdravljanje in le redki stiki kažejo na to, da je to področje, na katerem bi bilo potrebno še delati, saj bivanje znotraj vasi daje veliko možnosti, ki pa jih na podlagi izjav mladostnikov niso izkoristili.

6. raziskovalno vprašanje: Kakšno je mnenje strokovnih delavk, zaposlenih v Vzgojnem domu Veržej, o procesu deinstitutionalizacije vzgojnih zavodov za mladostnike in kakšna je vizija Vzgojnega doma Veržej glede deinstitutionalizacije?

Ugotovila sem, da je glavni kriterij, ki ga strokovne delavke upoštevajo pri oceni, ali je proces deinstitutionalizacije v vzgojnih zavodih možen, ocena zmožnosti obiskovanja rednih šol ob dodatni pomoči (usmerjanje, svetovanje strokovnjakov). Po njihovem mnenju je proces deinstitutionalizacije potreben in smotrno le za tiste mladostnike, ki so zmožni funkcionirati v rednih šolah ob dodatni strokovni pomoči. Ob tem pa navajajo, da je pri nekaterih večja potreba po poglobljeni obravnavi, nadzoru in da takšni posamezniki potrebujejo več usmerjanja s strani strokovnjakov.

Andreja Rafaelič (2015, str. 69) pojasni, da je vizija zavoda hkrati tudi nekakšna osebna izkaznica zavoda. Vsebuje njegove osnovne značilnosti in podatke, predvsem pa datum, ko se bo zavod zaprl, in to, kakšne službe ga bodo nadomestile. Vizija kot del načrta preobrazbe ne sme biti zgolj papirnata deklaracija, kot pogosto velja za vizije, in je zato ni treba upoštevati, ampak mora biti glavno vodilo pri prehodu v skupnost. Zavod, ki se bo dezinstitutioniral, potrebuje odločno, a demokratično vodstvo, zato ni dovolj, da direktor sam napiše vizijo in jo predstavi zaposlenim, ampak mora zagotoviti tudi dovolj prostora (in časa), da jo zaposleni dopolnijo, sooblikujejo in da postane njihova last.

O nujnosti reorganizacije vzgojnih skupin v vzgojnih zavodih je jasno spregovorila ena izmed intervjuvank. Strokovna delavka predlaga, da v kolikor morajo obstajati vzgojni zavodi, se morajo pogoji spremeniti, po njenem mnenju je nujno potrebno zmanjšati število skupin, le-te pa bi morale biti manj številčne. Obenem poudarja nujnost oblikovanja alternativnih oblik stanovanjskih skupin oz. prehodnih skupin, ki bi mladostnikom nudile lažji prehod iz osnovnošolskega izobraževanja. Vizija strokovnih delavk in samega VD Veržej je usmerjena v ustanavljanje novih stanovanjskih skupin, zavod bi bil zgolj alternativa za tiste mladostnike, ki potrebujejo poglobljeno obravnavo.

7. raziskovalno vprašanje: Kakšne so razlike bivanja v stanovanjski skupini in v vzgojni skupini v zavodu po mnenju strokovnih delavk?

Primerjavo med bivanjem v vzgojni in stanovanjski skupini je vzgojiteljica v stanovanjski skupini opisala tako: *E1. »Dokler sem bila v zavodu, sem mislila vedno, da itak zavod je, kot je, in dobro funkcionira in je super, zdaj ko pa sem doživela to razliko, se mi zdi, da je nekaj svetlobnih let razlike med tistim načinom dela in tisto obremenitvijo otrok, s tisto maso drugih otrok. Se mi zdi, da se otroci tu niti ne zavedajo tega in da če bi jih dali nazaj, več ne bi zdržali.«*

Ugotovila sem, da je po mnenju strokovnih delavk ena izmed najpomembnejših prednosti stanovanjske skupine ta, da gre za približek družinskemu načinu življenja. Po njihovem mnenju imajo mladi občutek neutesnjenosti, in da niso ves čas pod nadzorom. V stanovanjski skupini se lažje sledi potrebam mladostnika, saj dajejo poudarek individualnemu pristopu.

Na podlagi dosedanjih izkušenj s stanovanjskimi skupinami lahko strokovne delavke z zagotovostjo trdijo, da mladi tekom bivanja v stanovanjski skupini pridobijo veliko novih spretnosti. Mladi se vključujejo v vsakodnevne obveznosti, samostojno opravljajo vsa hišna in gospodinjska opravila, sami skrbijo za okolico hiše in za živali. Vzgojitelji, drugi zaposleni in mladostniki skupaj soustvarjajo pravila, ki jih morajo upoštevati. Mladostniki na tak način dobijo občutek, da se jih upošteva ter da so njihove želje in potrebe pomembne. Skalar (1995, str. 44) navaja, da razmere v stanovanjski skupini poskušajo približati razmeram, v katerih živi mladina, ki ni vključena v stanovanjsko skupino, kar pomeni, da upoštevajo načelo normalizacije. Avtor govori o tem, da je treba omogočiti in delovati tako, da je način življenja v stanovanjskih skupinah čim bolj odprt, da so odnosi med vrstniki in vzgojitelji čim pristnejši. Prav tako mora režim življenja v skupini temeljiti na demokratičnih načelih, dogovarjanju in soglasnosti; mladostnikom mora biti omogočeno, da vplivajo na življenjski prostor, v katerem so, ter da nimajo odpora do bivanja v stanovanjski skupini.

Z raziskavo sem izvedela, da je med stanovanjsko in vzgojno skupino veliko razlik. Ena izmed bistvenih razlik po mnenju ene izmed strokovnih delavk je zmanjšana potreba po nadzoru v stanovanjski skupini. Od mladih se zato pričakuje in se jih spodbuja, da so bolj samostojni in da več stvari opravljajo sami. Medtem pa se podobnosti med skupinama navezujejo na stike s starši in na vlogo vzgojiteljev.

Med intervjujem me je presenetila ena izmed izjav vzgojiteljice, saj se ta izjava ni povsem skladala z njenimi ostalimi izjavami. Izjava je sledeča in jo lahko razumemo na različne načine: E15. *»Osnovna shema je ista kot v zavodu, osnovna načela in pravila so ista. Ta načela in pravila jaz zelo zagovarjam in se jih držim. Doslednost mora biti, moramo biti enako strogi ali pa še bolj, ker včasih, ko pride do konfliktov, mlade spomnim, da je stanovanjska skupina za nas darilo in da je to priložnost za njih, da več naredijo na sebi. Spomnim jih, da nikar ne smejo tega vzeti kot samoumevno. Morajo biti odgovorni do sebe, da naredijo nekaj več iz sebe, tukaj imajo možnost za to.«* Izjava strokovne delavke bi lahko bila razumljena v negativnem smislu zato, ker se pretirano poudarjajo pravila, strogost, hkrati pa se omenja možnost vrnitve v zavod, v kolikor se pravila ne bi upoštevala. To lahko razumemo kot sredstvo upravljanja z mladimi oz. kot manipulacijo: če mladi ne bodo pridni in se ne bodo ravnali po pravilih zaposlenih, bodo šli nazaj v zavod. Tak pristop ne deluje v korist mladostnikom in ne krepi njihove moči. Perspektiva krepitve mladih je na tak način spregledana. Stanovanjska skupina ne bi smela biti razumljena kot darilo, ampak kot ena izmed možnosti, ki jih imajo mladi na voljo. Obenem pa bi lahko izjavo razumeli tudi v dobrem smislu, če si razlagamo, da je strokovna delavka zgolj želela povedati, da mlade opozarjajo na pravila, ki so jih soustvarili, in da od njih pričakujejo, da bodo bolj samoodgovorni in da morajo namestitev v vzgojno skupino razumeti kot priložnost za lastni napredek. O pomembnosti strogosti je pisal tudi Miklavžin (2010, str. 118), ki meni, da je za vzdrževanje ustrezne dinamike treba včasih nastopiti tudi ostro in odločno. Še posebej, kadar posredujemo pri agresivnih fizičnih obračunih med mladimi in pri drugih bolj grobih vedenjskih odklonih. Paziti pa je treba, da naša sporočila ostanejo korektna, da so razumljiva in usmerjena v kritiko vedenja in ne na osebno raven. Strokovne delavke so kot razliko med skupinama, ki negativno vpliva na mladostnike, navedle večjo izoliranost vzgojne skupine v zavodu zaradi potisnjenosti na obrobje. Za razliko od tega sta obe stanovanjski skupini znotraj vasi Veržej in Dokležovje, torej so mladi tam že v osnovi znotraj skupnosti. Večina strokovnih delavk je poudarila, da je v zavodu večja potreba po enotnih pravilih ter po prilagajanju celotni skupini. Omenjeno težavo je ena izmed intervjuvank ubesedila tako: D5. *»V vzgojnem zavodu vzgojitelj pogosto nima časa in možnosti za individualno delo z mladostnikom. V zavodu je tudi deset mladih v eni skupini, kar je bistveno preveč. Mladi imajo občutek, da so en na drugem, zato so večkrat napeti.«* Lahko bi rekli, da bivanje v zavodu poteka na popolnoma drugačen način, ki mladostnikom ne koristi in jih še dodatno stigmatizira in omejuje.

Prišla sem tudi do spoznanja, da mladostniki vplivajo na organizacijo dela in bivanja v stanovanjski skupini ter posledično tudi na skupinsko dinamiko. Skupaj z vzgojitelji prispevajo k boljši kvaliteti skupnega bivanja. Gre za pomemben vidik, saj je mladostnik v aktivnem položaju v različnih življenjskih situacijah. Na tak način mladostnik uvidi, da je pomemben in upoštevan.

8. raziskovalno vprašanje: Kako so po mnenju strokovnih delavk mladostniki doživljali prehod v stanovanjsko skupino in kako so jim bile strokovne delavke pri tem v oporo?

V raziskavi sem ugotovila, da so po mnenju vseh strokovnih delavk mladostniki prehod doživljali z mešanimi občutki in z velikimi pričakovanji. Po eni strani so se veselili bivanja v novem okolju, po drugi strani pa so bili tudi prisotni občutki strahu. Strokovne delavke so navedle, da so se morali mladostniki na začetku navaditi na samoto in mir, kar je bilo za nekatere težko, saj so pogrešali dogajanje, ki so ga bili deležni v zavodu. Prehod so po mnenju ene izmed strokovnih delavk doživljali težko tudi zato, ker so prišli iz počitnic v šolo in ker so se zamenjali vzgojitelji, na katere so bili mladostniki navezani. Predvidevam, da so mladostniki prehod doživljali z mešanimi občutki tudi zato, ker vsaka sprememba prinese nove situacije, ob tem pa ne smemo pozabiti, da gre tukaj za otroke in mladostnike s čustvenimi in vedenjskimi težavami, ki so imeli v večini negativne dosedanje življenjske izkušnje, in zato vsakršno spremembo doživljajo z še večjo negotovostjo.

O tem, kako so prehod iz vzgojne skupine v stanovanjsko skupino doživljali zaposleni, mi je pojasnila vzgojiteljica. Tudi ona je na začetku imela mešane občutke, saj je prišla iz varnega okolja v neznano hišo, z novo skupino in novimi vzgojitelji. Tudi zaposleni so bili izgubljeni in niso vedeli kaj pričakovati, saj so se prvič znašli v tej situaciji. Začetek je bil težak, vendar so kmalu vsi uvideli, kako dobra odločitev je bila stanovanjska skupina in koliko dobrega jim je sprememba prinesla. Značilnosti dobrega odnosa med zaposlenimi in mladimi sem opazila, ko je vzgojiteljica povedala, da so tudi njej koristili pogovori z mladimi o njihovih občutkih, saj je bil tudi zadnji prehod iz zavoda težak in zelo pomemben korak. Gre za pomembno dejstvo, ki pokaže, kako pomembna je skupnost in zaupen odnos med zaposlenimi in mladimi.

Gabi Čačinovič Vogrinčič (2008b, str. 36) poudari, da učenec potrebuje v šoli tako spoštovanje kot tudi skrb odraslega za njegov blagor in živo zanimanje za to, kdo je, kaj zmore in kaj želi.

V raziskavi sem ugotovila, da je za otroke in mladostnike pomembno, da imajo v stanovanjski skupini/vzgojni skupini na razpolago usposobljenega strokovnjaka, na katerega se lahko obrnejo

kadarkoli potrebujejo pomoč. Strokovni delavci morajo z mladimi vzpostaviti zaupanja vredne odnose, mladim se morajo približati, jih podpirati, jim svetovati, skratka, morajo delati tako, da bodo krepili moč mladih. O tem, kakšne so naloge strokovnih delavcev, je zapisano v Letnem delovnem načrtu (2018, str. 34), kjer je navedeno, da strokovni delavci pri svojem delu največjo pozornost dajejo individualnim značilnostim, potrebam, interesom in sposobnostim otrok na eni strani, po drugi pa uspešnemu življenju v različnih življenjskih skupnostih, tudi vzgojnih skupinah. Skupne prednostne naloge so:

- čim boljše prepoznavanje in razvijanje sposobnosti otrok, tako na področju šolanja, medčloveških odnosov, dobre komunikacije kot tudi prostočasnih dejavnosti,
- pomoč pri vzpostavljanju dobrih odnosov, predvsem z družinskimi člani,
- pomoč pri reševanju konfliktov na primeren način, konstruktivno,
- pomoč pri iskanju pozitivnih življenjskih ciljev,
- pozitivno doživljanje zavodskega življenja tako otrok kot staršev, pa tudi strokovnih delavcev – in še mnogo drugih nalog, ki so razvidne iz našega celotnega delovnega načrta.

Odkrila sem, da je večina zaposlenih pokazala odprtost za pogovor z mladimi ob prehodu v stanovanjsko skupino ter tekom bivanja v stanovanjski skupini. Strokovne delavke so bile mladim v oporo ves čas, o sprotih dvomih/konfliktih/negativnih občutkih pa so se največ pogovarjali v sami stanovanjski skupini, kjer so te situacije reševali sproti, kar se mi zdi zelo dobro. Vzgojiteljica je v intervjuju poudarila, da so mladim pokazali, da gredo skozi težke situacije, tudi skozi prehod, skupaj in da se morajo zato med sabo spodbujati ter si stati ob strani. Tak način dela z mladostniki je potreben in nujen, saj morajo mladi dobiti izkušnjo slišnosti. Čačinovič Vogrinčič (2013, str. 15), poudarja, da ne gre samo za to, da otroku govorimo, da ga spoštujemo; otrok potrebuje izkušnjo o našem spoštovanju. Zato potrebujemo pogovore, ki se nikoli ne končajo, neskončne možnosti, da se otrok preizkusi in da se preizkusimo skupaj. Potrebujemo čas za sedanjost z otrokom.

9. raziskovalno vprašanje: Kakšne spremembe pri mladih je po mnenju strokovnih delavk prineslo bivanje v stanovanjski skupini?

Vse strokovne delavke so med intervjujem najprej poudarile pozitivne spremembe, ki so jih opazile v vedenju mladih. Po njihovem mnenju so pri mladih opazne naslednje spremembe: so bolj samostojni, lažje se čustveno nadzorujejo, lažje sproti rešujejo težave, so samozavestni,

svobodnejši, naučili so se sprejemati večjo odgovornost zase in za svoja dejanja, hkrati pa so na plano prišla njihova močna področja, ki so bila prej neopažena. Mladi so tako pridobili nova znanja, izkušnje, poglede in stališča. Bivanje v stanovanjski skupini pripomore k pripravi mladih na samostojno življenje po izhodu iz stanovanjske skupine, saj gre za bolj naravno okolje, kjer mladostniki lahko veliko bolj delajo na svoji samostojnosti, kot pa v primeru, če bi bivali v zavodu. Od mladih se pričakuje, da razvijejo delovne navade, izboljšajo komunikacijo, delajo na odnosih z drugimi in na sebi.

Z raziskavo sem izvedela, da v stanovanjski skupini vsi mladostniki opravljajo enaka opravila, ki so povezana s hišnimi opravili, saj želijo poudariti dejstvo, da so vsi enakopravni, da sodelujejo in da drug drugemu pomagajo. Čeprav gre za mešano skupino, bi lahko prišlo do določenih sporov oz. tabujev glede razdelitve dela, vendar tega ni. Vzgojiteljica je poudarila, da so se z mladostniki že v začetku pogovorili o tem, kako pomembni so medsebojni odnosi, ki temeljijo na spoštovanju. Skalar (1995, str. 43) poudarja, da je mešana oblika dejansko naravna skupina, ki sodi k družinski realiteti in predstavlja optimalni vzgojni in socializacijski motel v naši kulturi. V stanovanjski skupini prispeva k normalizaciji razmer, k normalni socialni klimi, k uveljavljanju načela normalizacije. Ker gre v stanovanjski skupini za družini podoben način življenja, lahko rečemo, da so mladostniki razvili bratske in sestrške vezi.

Ugotovila sem, da so pri nekaterih mladostnikih v stanovanjski skupini vse težave prišle bolj do izraza in da so se nekateri mladostniki v stanovanjski skupini soočili s svojimi občutki, pozitivnimi in hkrati tudi negativnimi. Opora strokovnih delavk je bila v tistih trenutkih ključnega pomena.

10. raziskovalno vprašanje: Kako po mnenju strokovnih delavk stanovanjska skupina prispeva k vključitvi mladih v širšo lokalno skupnost?

Vse strokovne delavke so mnenja, da ima bivanje v stanovanjski skupini pozitiven učinek na vključenost mladih v lokalno skupnost. Mladostniki so po njihovem mnenju veliko bolj vključeni v dogajanje v vasi predvsem zaradi lege stanovanjske skupine, ki je nameščena znotraj vasi. Tako imajo mladi več stikov s sovaščani v primerjavi z mladostniki, ki bivajo v zavodu, ki se nahaja na obrobju vasi.

V enem izmed intervjujev sem dobila informacijo o tem, da mladi samostojno hodijo po nakupih, pripravljajo drva skupaj s sosedi in počnejo kar nekaj skupnih stvari. Tega v drugih izjavah

sogovornikov nisem zasledila, zato tega podatka ne morem preveriti in ga obravnavam z rezervo. Stavek strokovne delavke se glasi takole: D31. *»Bivanje v stanovanjski skupini vsekakor prispeva k vključenosti mladostnikov v lokalno skupnost. Mladostniki se aktivno vključujejo v sosedsko pomoč (obiščejo starejše občane, kaj postorijo po hiši, prinesejo živila iz trgovine, pripravijo drva, jim delajo družbo ...), organizirajo skupna srečanja z vaščani, jim odprejo svoja vrata, zanje pripravijo prigrizke, jim povedo, kako živijo, kaj počnejo, lahko organizirajo športne aktivnosti ali skupne izlete.«* Vzgojiteljica stanovanjske skupine je opisala, kako so v začetku svojega bivanja organizirali dan odprtih vrat, kjer so se mladi lahko predstavili sovaščanom. Odziv sosedov in drugih vaščanov je bil po mnenju strokovne delavke zelo pozitiven, zato so mladi in vzgojiteljji dobili občutek, da jih dobro sprejemajo in da so dobrodošli.

Izvedela sem, da se je pri sosedih pojavila začetna negotovost, saj se med njimi pojavljal strah, saj niso vedeli kaj pričakovati. Med raziskovanjem sem ugotovila, da si strokovne delavke želijo, da bi mladi imeli več stikov s sosedi, tako se že pojavljajo ideje za medsebojno sodelovanje v naslednjem šolskem letu. Ideja je, da bi poiskali posamezne starostnike, ki bi potrebovali kakšno pomoč pri opravilih, pri nabavi osnovnih stvari. Vsekakor bi kakršne koli dodatne dejavnosti s sovaščani prispevale k temu, da bi se mladostniki in zaposleni počutili še bolj vključeni.

6. SKLEPI

Sklepi na podlagi intervjujev z mladostniki

Mladostniki so bivanje v vzgojni skupini v VD Veržej ocenili pozitivno (upoštevanje njihovih želja glede vsakodnevnih aktivnosti) in negativno (občutki ne vključenosti, nepovezanosti v skupini, premalo osebnega prostora ter preveč številčne skupine).

O tem, kateri mladostniki se bodo vselili v vzgojno skupino, so odločali vzgojitelji in drugi zaposleni. Končno odločitev o tem, ali se bodo vselili v stanovanjsko skupino ali ne, so vseeno sprejeli mladostniki in njihovi starši.

Mladostniki so prehod v stanovanjsko skupino doživljali z mešanimi občutki. Kljub spremembam, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini, so se mladostniki počutili dobro, saj so se počutili sprejeti v skupini, na pozitivno oceno je vplivalo bivanje v manjštevilični skupini. Nekateri pa so se zaradi bivanja izven zavoda počutili izolirano in ne vključeno. Nekateri so prehod doživljali težje, saj jim je bivanje v zavodu predstavljalo varno okolje, hkrati pa so bili navajeni živeti v določeni skupini in imeti enake vzgojitelje. Mladi so potrebovali nekaj časa, da so se navadili na nove vzgojitelje in da so z njimi vzpostavili zaupljiv odnos.

Bivanje v stanovanjski skupini je prineslo spremembe v načinu organizacije dela in bivanja, le-te pa spodbujajo mladostnike, da postajajo čim bolj samostojni in da razvijejo občutek samoodgovornosti. Po mnenju mladih imajo v stanovanjski skupini več svobode, saj sedaj samostojno hodijo iz šole do stanovanjske skupine, sami opravljajo hišna in gospodinjska opravila ter skrbijo za vrt in živali. Vendar pa se nekateri ne počutijo nič bolj samostojni, saj imajo občutek, da je vedno nekdo zraven njih.

Večina mladih je bivanje v stanovanjski skupini ocenila kot pozitivno (sedaj bivajo v hiši, skoraj vsi imajo svoje sobe, so manjša skupina, v skupini je več miru – pri nekaterih se pojavlja želja po tem, da bi občasno še imeli več dogajanja). Mladostniki so mnenja, da imajo dovolj osebnega prostora oz. več, kot so ga imeli v vzgojnem domu.

Vsi mladostniki so dejali, da so se njihovi odnosi s sostanovalci in z drugimi mladimi, ki bivajo v zavodu, izboljšali, kar je ena izmed pozitivnih sprememb. Sogovornikom je všeč tudi sprememba, da so v stanovanjski skupini mešana skupina.

Večina mladostnikov je mnenja, da je bila premestitev v stanovanjsko skupino zanje pozitivna odločitev. Prav tako večina mladih pravi, da bi raje ostali v stanovanjski skupini, kot pa da bi se vrnili nazaj v vzgojni dom,

Mladostniki so odnose z vzgojiteljicami v stanovanjski skupini opisali kot pozitivne, na kar je vplivala pripravljenost strokovnih delavk za pogovor v stiski ter nenehna opora. Med njimi so se vzpostavili zaupanja vredni odnosi.

Mladostniki imajo stike s sosedi le preko pozdravljanja in občasnega pogovora. Večina sogovornikov je pozitivno ocenila vključenost v lokalno skupnost. Med mladimi se pojavlja želja po bolj pogostih stikih s sosedi.

Sklepi na podlagi intervjujev s strokovnimi delavkami

Strokovne delavke menijo, da je proces deinstitutionalizacije potreben in smotrno le za tiste mladostnike, ki so zmožni funkcionirati v rednih šolah, ob dodatni strokovni pomoči. Vizija Vzgojnega doma Veržej je usmerjena v ustanavljanje novih stanovanjskih skupin in drugih alternativnih oblik. Strokovne delavke opozarjajo na nujnost reorganizacije vzgojnih skupin v vzgojnih zavodih, saj so le te skupine po njihovem mnenju preveč številčne in mladim dajejo občutke utesnjenosti.

Strokovne delavke poudarjajo prednosti stanovanjske skupine, in sicer, da gre za približek družinskemu načinu življenja, da se v skupini lažje sledi potrebam mladostnika, saj gre za bolj individualni pristop, obenem pa imajo mladi občutek neutesnjenosti in svobode.

Strokovne delavke trdijo, da mladi tekom bivanja v stanovanjski skupini pridobijo veliko novih spretnosti: samostojno opravljajo hišna in gospodinjska opravila, sami skrbijo za živali, pripomorejo k soustvarjanju pravil, skratka, z bivanjem v stanovanjski skupini pridobijo spretnosti, ki jim bodo koristile v prihodnosti.

Po mnenju strokovnih delavk je ena izmed bistvenih razlik med stanovanjsko in vzgojno skupino zmanjšana potreba po nadzoru v stanovanjski skupini. Mladostnike se spodbuja, da so bolj samostojni in da več stvari opravljajo sami.

Strokovne delavke so navedle naslednje negativne strani bivanja v vzgojnem zavodu:

- večja potreba po enotnih pravilih in po prilagajanju celotni skupini,
- večja izoliranost vzgojne skupine zaradi bivanja na obrobju vasi.

Po mnenju vseh strokovnih delavk so mladostniki prehod doživljali z mešanimi občutki, na kar je vplivalo dejstvo, da so se morali mladostniki na začetku navaditi na samoto in mir. Za nekatere je bilo težje tudi zato, ker so v stanovanjski skupini dobili nove vzgojiteljice.

Prehod v stanovanjsko skupino so z mešanimi občutki doživljali tudi vzgojitelji, saj so iz varnega okolja prišli v situacijo, ki jim je bila popolnoma neznana.

Strokovne delavke so poudarile, kako je pomembno, da se lahko mladostniki na strokovne delavce obrnejo kadarkoli. Strokovne delavke so bile mladostnikom v oporo glede njihovih dvomov/konfliktov/negativnih občutkov ali misli. Z mladimi so se največ pogovarjale o njihovih težavah v sami stanovanjski skupini, kjer so določene stiske reševali sproti.

Vse strokovne delavke so med intervjujem najprej poudarile pozitivne spremembe, ki so jih opazile v vedenju mladih, in sicer, da so bolj samostojni, se lažje čustveno nadzorujejo, lažje sproti rešujejo težave, prav tako so se po njihovem mnenju naučili sprejemati večjo odgovornost zase in za svoja dejanja, na plano so prišla njihova močna področja, ki so bila prej neopažena. Mladi so pridobili socialne veščine, nova znanja, izkušnje.

Strokovne delavke so navajale, da ima bivanje v stanovanjski skupini pozitiven učinek na vključenost mladih v lokalno skupnost, saj so le-ti veliko bolj vključeni v dogajanje v vasi predvsem zaradi lege stanovanjske skupine, ki je nameščena znotraj vasi, zaradi tega so njihovi stiki s sovaščani bolj pogosti.

V začetku bivanja v stanovanjski skupini so organizirali dan odprtih vrat za sosede in sovaščane, ki so lahko na tak način spoznali mladostnike. Zaradi pozitivnega odziva na dan odprtih vrat so se mladostniki in strokovni delavci počutili dobrodošli in vključeni v lokalno skupnost. Vendar pa bi si strokovne delavke želele več stikov s sosedi.

7. PREDLOGI

- Mladostniki bi morali imeti v času bivanja v zavodu/stanovanjski skupini vsaj enega stalnega vzgojitelja, s katerim lahko vzpostavijo zaupen odnos. Možnost ohranjanja stikov z zaupnimi osebami bi morala ostati tudi po selitvi v vzgojno skupino. Znano okolje in ljudje namreč dajejo občutek varnosti. Prekiniti te odnose in mladostnike premestiti v okolje, kjer so prisiljeni vzpostaviti nove odnose, jim predstavlja stisko, zato bi jim podpora znanih ljudi, na katere se lahko zanesejo, to selitev olajšala. Stalni in zaupni odnosi z odraslimi osebami/vzgojitelji so pomembni za mladostnike, ki so imeli v preteklosti slabe izkušnje v odnosih.
- V kolikor bodo v vzgojnih zavodih še naprej obstajale vzgojne skupine, bi morali le-te reorganizirati. Morale bi biti manj številčne, saj so mladostniki tako deležni bolj individualnega pristopa, lažje sledijo potrebam posameznika, manjša skupina pa hkrati daje mladostnikom občutke neutesnjenosti. O tem, kako pozitiven vpliv imajo manjše oz. manj številčne skupine na razvoj mladostnikov, lahko vidimo na primeru že obstoječih stanovanjskih skupin.
- Ustanavljanje več novih stanovanjskih skupin po zgledu že ustanovljenih skupin v Dokležovju in v Veržeu. Nove skupine naj bodo manjše in smiselno bi jih bilo umestiti v središča vasi/mest in ne na obrobja. V teh skupinah bi spodbujali samostojnost, učenje socialnih veščin, delovnih navad ter soočanje z vsakdanjimi življenjskimi situacijami, s katerimi se bodo srečevali v prihodnosti.
- Spodbujanje vključevanja mladostnikov v lokalno skupnost ter njihovega povezovanja s sosedi in sovaščani – različne dejavnosti s sosedi, pomoč starejšim občanom ter aktivno vključevanje v krajevne dogodke. Predlagam, da skupaj z mladostniki in prebivalci skupnosti poiščejo načine in priložnosti, da se bodo mladi vključevali v običajno dogajanje v skupnosti spontano in neformalno.
- Ustanavljanje prehodnih stanovanjskih skupin, kamor bi se lahko mladi vsaj za eno leto preselili po končani osnovni šoli v Veržeu (možnost samostojnosti, načrtovanje mladostnikove prihodnosti).

- Ustanavljanje stanovanjskih skupin v Pomurju za mladostnike, ki nadaljujejo srednješolsko izobraževanje in ne morejo bivati doma. Ugotavljam, da bi bilo smiselno uvesti program, v katerem bi imeli mladostniki po zaključku osnovnošolskega izobraževanja tudi v času izobraževanja v srednjih šolah možnost osebnega svetovalca in zaupnega odraslega, ki bi jih spremljal in bi jim bil v podporo pri vsakdanjem življenju. Potrebna bi bila opora in spremljanje s strani strokovnjakov, kar bi mlade spodbujalo k nadaljevanju šolanja, hkrati pa bi imeli nekoga, na katerega se v stiski lahko obrnejo.

8. OPOMBE

V magistrskem delu sem za otroke in mladostnike s čustvenimi in vedenjskimi težavami, ki bivajo v Vzgojnem domu Veržej, večkrat uporabljala zgolj besedo mladostniki ali mladi. V delu sem zgolj zaradi poenostavljenega pisanja magistrskega dela večinoma uporabljala moški spol. Za poimenovanje Enote Dom, ki spada pod Osnovno šolo Veržej, sem v magistrski nalogi večinoma uporabljala besedno zvezo Vzgojni dom Veržej ali zgolj vzgojni dom, predvsem zaradi lažjega razumevanja, saj je tako poimenovanje med zaposlenimi v vzgojnem domu in med mladostniki pogovorno najpogostejše. Za besedno zvezo Vzgojni dom Veržej sem uporabila kratico VD Veržej. Za poimenovanje vseh sogovornic, ki so zaposlene v Vzgojnem domu Veržej, sem zaradi lažje preglednosti uporabljala poenoteno poimenovanje strokovne delavke.

Za opravljanje intervjujev z mladostniki sem dobila dovoljenje s strani zaposlenih v Vzgojnem domu Veržej. Zaposleni so dovoljenja za sodelovanje v različnih raziskavah dobili s strani staršev mladostnikov. Pri predstavitvi podatkov mladostnikov sem le-te spremenila tako, da ni možno razkriti njihove identitete, prav tako pa sem bila na varovanje osebnih podatkov pozorna tudi pri zapisu intervjujev.

9. VIRI IN LITERATURA

- Bajzek, J. (2008). Teoretična izhodišča. V: Bajzek, J., Bajzek, R., Bedernjak, K., Červek, A., Sraka, J., Sraka, M., Strniša Tušek, Š., *Odiseja mladih* (str. 18-22). Radovljica: Didakta.
- Bregar Golobič, K. (2013). Upoštevanje otrokovega glasu je kulturno dejanje. V: Kodele, T., Mešl, N. (ur.), *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči: priročnik za vrtce, šole in starše* (str. 58). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Čaćinovič Vogrinčič, G. (2000). Socialno delo z otroki in mladoletniki med pomočjo in prisilo. V: Šelih, A. (ur.), *Prestopniško in odklonsko vedenje mladih – vzroki, pojavi, odzivanje* (str. 82). Ljubljana: Bonex založba.
- Čaćinovič Vogrinčič, G. (2008). *Soustvarjanje v šoli: učenje kot pogovor*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Čaćinovič Vogrinčič, G. (2013). Spoštovanje otroštva. V: Kodele, T., Mešl, N. (ur.), *Otrokov glas v procesu učenja in pomoči: priročnik za vrtce, šole in starše* (str. 15). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Čaćinovič Vogrinčič, G. in Mešl N. (2019). *Soustvarjanje zelenih izidov in družinske razvidnosti*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Flaker, V., Dekleva, B., Tizmonaver, B., Sedmak, Z. (1992). *Opis stanovanjskih skupin v Sloveniji: raziskovalno poročilo*. Ljubljana: Visoka šola za socialne delavce.
- Flaker, V. (2012a). *Kratka zgodovina dezinstitutionalizacije v Sloveniji: V spomin Katje Vodopivec*. Pridobljeno 15. 9. 2019 s <http://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-I96KJUV0/c166f3a0-0785-425c-8524-2b474d1344a6/PDF>
- Flaker, V. (2012b). *Direktno socialno delo*. Ljubljana: *Cf.
- Flaker, V. (1993). Kdor je z majhnim zadovoljen, ne zasluži velikega – teze k normalizaciji. V: Dekleva B., *Življenje v zavodu in potrebe otrok (normalizacija): zbornik gradiv seminarja* (str. 42–48). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.
- Flaker, V. (1998). *Odpiranje norosti: vzpon in padec totalnih ustanov*. Ljubljana: Založba /*cf.

Goffman, E. (1961). *Asylums: essays on the social situation of mental patients and other inmates*. Garden City, New York: Anchor Books, Doubleday & Company, Inc.

Grebenc, V., Kvaternik, I., Rihter, L., Šabić, A., Čačinovič Vogrinčič, G., & Mešl, N. (2010). *Učenci in dijaki v tveganih življenjskih situacijah: strategije obvladovanja tveganih življenjskih situacij doma in v šoli: končno poročilo*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Kiehn, E. (1997). *Socialnopedagoška oskrba otrok in mladostnikov v stanovanjskih skupinah*. Ljubljana: samozaložba.

Kobolt, A. (1993). Udeleženci v institucionalni vzgoji – povezovanje in razdvajanje. V: Dekleva B. (ur.), *Življenje v zavodu in potrebe otrok (normalizacija): zbornik gradiv seminarja* (str. 33–37). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.

Kobolt, A. (2011). *Razumevanje in odzivanje na čustvene in vedenjske težave*. Pridobljeno 22. 9. 2019 s http://pefprints.pef.uni-lj.si/627/1/SocPed_2011-02_Alenka_Kobolt.pdf

Krajncan, M. (2006). *Na pragu novega doma: oddaja otrok v vzgojni zavod*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška Fakulteta.

Krajncan, M. (2010). Otroci in mladostniki v vzgojnih zavodih, stanovanjskih skupinah in mladinskih domovih. V: Krajncan, M. in Miklavžin, P., *Zdravje mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami* (str. 34 - 49). Ljubljana: Ministrstvo za zdravje.

Krajncan, M. in Grum, B. (2013). Priprava za samostojnost mladostnikov v vzgojnih zavodih iz perspektive vzgojiteljev. *Socialno delo*, 52, 5: 309.

Lamovec, T. (1995). *Ko rešitev postane problem in zdravilo postane strup*. Ljubljana: Lumi.

Letni delovni načrt za šolsko leto 2018/19. (2018). Vzgojni dom Veržej, Osnovna šola Veržej, Enota Dom. Pridobljeno 21. 9. 2019 s <http://vzgojnidomverzej.splet.arnes.si/files/delightful-downloads/2019/09/LDN-DOM1819.pdf>

Mesec, B. (2009). *Metodologija raziskovanja v socialnem delu I: Načrtovanje raziskave*. Študijsko gradivo za interno uporabo. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Metljak, U., Kobolt, A., Potočnik, Š. (2010). Narava čustvenih, vedenjskih in socialnih težav se izmika definicijam. V: Kobolt (ur.), *Izstopajoče vedenje in pedagoški odzivi* (str. 88-89). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Miklavžin, P. (2010). Izkustveno učenje v naravi kot alternativna oblika vzgojnega dela z otroki in mladostniki s čustvenimi in vedenjskimi težavami. V: Krajncan, M. in Miklavžin, P., *Zdravje mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami* (str. 109-118). Ljubljana: Ministrstvo za zdravje.

Mikuš Kos, A. (1999). *Od individualnih razlik do psihosocialni težav ali motenj – družbena perspektiva*. Ljubljana: Zveza prijateljev mladine Slovenije.

Musek, J., Pečjak, V. (1997). *Psihologija*. Ljubljana: Educe.

O domu: Delovanje doma. Pridobljeno 19. 9. 2019 s <http://www.vzgojni-zavod-verzej.si/o-domu/dokumentacija/delovanje-doma/>

O domu: Otroci in mladostniki. Pridobljeno 20. 9. 2019 s <http://www.vzgojni-zavod-verzej.si/o-domu/otroci-in-mladostniki/>

POST, W. (1997). *Erziehung im Heim, Perspektiven der Heimerziehung in System der Jugendhilfe*. Weinheim & München, Juventa Verlag.

Pravilnik o organizaciji in načinu dela komisij za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami ter o kriterijih za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami (2003). Ur. L. RS 54/2003 Pridobljeno 29. 9. 2019 s <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlid=200354&stevilka=2703>

Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (2010). Ur. L. RS št. 45/10, 28/11, 104/11, 111/13, 102/15, 76/17 in 54/19. Pridobljeno 28. 9. 2019 s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV10060>

Rafaelič, A. (2015). *Pomen povezovanja in vključevanja pri oskrbi po meri človeka in procesih dezinstitutionalizacije* (Doktorska disertacija). Pridobljeno 15. 9. 2019 s file:///C:/Users/alenk/Downloads/rafaelic_andreja_DIS.pdf

Resman, M. (1999). V osebnostni razvoj usmerjeno svetovanje v vrtcih in šolah. V: Resman, M. (ur.), *Svetovalno delo v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah* (str. 111). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Scott-Bauman, A. (1996). Listen to the child. V: Jones, K., Charlton, T. (ur.), *Overcoming learning & behaviour difficulties. Partnership with pupils* (str. 68). London & New York: Routledge.

Skalar, V. (1993). Nekatere dileme v zvezi s problemom normalizacije vzgojnih zavodov. V: Dekleva B. (ur.), *Življenje v zavodu in potrebe otrok (normalizacija): zbornik gradiv seminarja* (str. 10-14). Ljubljana: Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani.

Skalar, V. (1995). *Okvirni vzgojni program za delo v vzgojnih zavodih, stanovanjskih skupinah, mladinskih domovih in prevzgojnem domu*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Videmšek, P. (2013). *Iz institucij v skupnost: stanovanjske skupine nevladnih organizacij na področju duševnega zdravja*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.

Zorc Maver, D. (2010). Nekateri vidiki zdravja otrok in mladostnikov. V: Krajncan, M. in Miklavžin, P., *Zdravje mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi težavami* (str. 24-26). Ljubljana: Ministrstvo za zdravje.

Zupančič, M. in Svetina, M. (2009). Socialni razvoj v mladostništvu. V: Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (ur.), *Razvojna psihologija* (str. 589-611). Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

Wolf, K. (1995). Wohin hat uns die Heimreform gebracht? V: Wolf, K. (ur.), *Entwicklungen in der Heimerziehung* (str. 92-103). Münster: Votum Verlag.

10. PRILOGE

Priloga 1: Smernice za intervju mladih, ki bivajo v stanovanjski skupini Veržej

UVODNI PREDSTAVITVENI DEL

- Koliko si star/a?
- Kateri razred obiskuješ?
- Kdaj si prišel/a v VD Veržej?
- Zaradi česa si bil/a nameščen/a v VD Veržej?

TEMA: POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI

- Kakšna je tvoja dosedanja izkušnja bivanja v Vzgojnem domu Veržej v vzgojni skupini? (Kako si se počutil/a v vzgojni skupini; ali so bile tvoje želje, predlogi upoštevani; ali si se počutil/a vključeno; ali si imel/a dovolj osebnega prostora?)

TEMA: PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO

- Koliko časa že bivaš v stanovanjski skupini?
- Kako si doživel/a prehod iz zavoda v stanovanjsko skupino?
- Kako poteka tvoj dan, odkar bivaš v stanovanjski skupini?

TEMA: SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

- V čem se razlikuje tvoje bivanje v stanovanjski skupini v primerjavi s predhodnim bivanjem v zavodu? V čem je boljše/slabše? (*imaš več osebnega prostora v primerjavi z bivanjem v vzgojnem domu ipd.)*
- Na kakšen način so se tvoji odnosi z drugimi mladostniki zaradi preselitve spremenili?
- Katere kompetence si pridobil/a tekom bivanja v stanovanjski skupini? (Česa novega si se naučil/a?)

TEMA: POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI

- Ali imaš v stanovanjski skupini več občutka samostojnosti? (Kaj za tebe pomeni več samostojnosti?)
- Kako se sedaj počutiš v stanovanjski skupini?
- Bi rekel/la, da je bila premestitev v stanovanjsko skupino zate pozitivna ali negativna odločitev?

TEMA: PODPORA STROKOVNIH DELAVCEV

- Kdo ti je tekom bivanja v stanovanjski skupini v oporo? Na koga se lahko zanesesh?

TEMA: VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST

- Na kakšen način po tvojem mnenju bivanje v stanovanjski skupini prispeva k tvoji vključenosti v lokalno skupnost?

Priloga 2: Smernice za intervju strokovnih delavk, ki delajo v Vzgojnem domu Veržej

TEMA: UVODNI PREDSTAVITVENI DEL

- Kako dolgo ste že zaposleni v Vzgojnem domu Veržej?
- Kaj zajema vaše strokovno delo?

TEMA: DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV

- Kakšno je vaše mnenje glede deinstitutionalizacije vzgojnih zavodov za mladostnike?
- Kakšna je vizija Vzgojnega doma Veržej glede deinstitutionalizacije? (Ali se nagibate k ustanavljanju novih stanovanjskih skupin?)

TEMA: BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – primerjava

- Kakšen je vaš pogled (prednosti, slabosti) na bivanje v stanovanjskih skupinah v primerjavi z bivanjem v zavodu?
- Kakšne so podobnosti in kakšne so razlike med bivanjem s vzgojnim domu in stanovanjski skupini?

TEMA: PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO

- Kako so mladi po vašem mnenju doživeli prehod v stanovanjsko skupino? Na kakšen način ste jim bili vi pri tem v oporo?

TEMA: SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

- Kakšne pozitivne spremembe ste opazili pri mladih, ki so se preselili v stanovanjsko skupino?
- Katere spretnosti/kompetence mladi pridobijo tekom bivanja v stanovanjski skupini?
- Na kakšen način bivanje izven zavoda prispeva k pripravi mladih na samostojno življenje v prihodnosti po izhodu iz stanovanjske skupine?

TEMA: VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST

- Na kakšen način bivanje v stanovanjski skupini prispeva vključenosti mladostnikov v lokalno skupnost?

Priloga 3: Kvalitativna analiza – Intervjuji z mladostniki

INTERVJU A (Uporabnica, ki biva v stanovanjski skupini Veržej)

UVODNI PREDSTAVITVENI DEL

Koliko si stara?

15 let.

Kateri razred obiskuješ?

9. c.

Kdaj si prišla v VD Veržej?

31. 1. 2018.

Zaradi česa si bila nameščena v VD Veržej?

Ker nisem hodila v šolo in ker se nisem nikoli učila.

TEMA: POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI

Kakšna je tvoja dosedanja izkušnja bivanja v Vzgojnem domu Veržej? (Kako si se počutila v vzgojni skupini; ali so bile tvoje želje, predlogi upoštevani; ali si se počutila vključeno; ali si imela dovolj osebnega prostora)

A1. V prejšnji skupini lani je bilo čisto drugače, kot je zdaj. V skupini nas je bilo vedno deset punc, kar je bilo zame preveč.

A2. Dve punc sta vedno izstopali in bili glasni, zato se nisem preveč vključevala in sem bila bolj tiho. Raje sem bila v ozadju in sama zase.

Se ti je zdelo, da si imela več osebnega prostora? Si se lahko kam umaknila?

A3. ~~Tako bolj~~, nisem se mogla kam umakniti, ker tam je vedno nekdo zraven tebe.

A si bila s katero punco skupaj v sobi?

A4. ~~Ne~~, sama sem bila v sobi, kar je bilo dobro, zame bi bilo preveč če bi bile na primer v sobi po tri skupaj.

TEMA: PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO

Koliko časa že bivaš v stanovanjski skupini?

A5. Od novembra 2018, ko se je odprla ta stanovanjska skupina.

Kako si doživela prehod iz zavoda v stanovanjsko skupino?

A6. Najprej je bilo fajn, potem pa ni bilo več tako fajn. Najprej se mi je zdelo super, da smo čisto sami. Potem pa mi ni bilo več tako všeč, ker se v stanovanjski nismo mogli z drugimi skupinami družiti in pogovarjati.

Aha, kako pa je bilo na začetku, ko si izvedela, da lahko greš v stanovanjsko skupino?

A7. Z bratom sva bila presenečena, ko sva po počitnicah prišla v zavod, ker sva mislila, da bomo v istih skupinah, potem pa so nama rekli, da lahko greva v stanovanjsko skupino. Sva se oba odločila, da bova šla v stanovanjsko skupino.

Kako pa si doživela ta prehod iz zavoda?

A8. Na začetku mi je bilo malo težko, ker sem se morala privaditi na novo skupino, na novo hišo in sobo ter na nove vzgojiteljice.

A9. ~~Ampak~~ mi je bilo lažje, ker je bil z mano brat in ker sem poznala že druge punce.

Si se na novo okolje in skupino hitro privadila?

A10. ~~Ja~~, v skupini smo se hitro med sabo spoznali in se privadili drug na drugega.

A11. Tudi na bolj mirno okolje sem se navadila, čeprav včasih pogrešam neko dogajanje.

Kako poteka tvoj dan, odkar bivaš v stanovanjski skupini?

Zjutraj se zbudimo, se najemo, zrihtamo, potem pa gremo peš do šole z učiteljico, ona potem odide. Potem imamo pač pouk, po pouku pa sami pridemo do stanovanjske skupine, ko pač končamo. Potem pojemo kosilo, zrihtamo svoja opravila, potem smo prosti do učnih pa do malice. Potem so učne in nato večerja. Po večerji smo še prosti, da lahko delamo kaj želimo. Potem se stuširamo in gremo spat.

TEMA: SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

V čem se razlikuje tvoje bivanje v stanovanjski skupini v primerjavi s predhodnim bivanjem v zavodu? V čem je boljše/slabše? (imaš več osebnega prostora v primerjavi z bivanjem v vzgojnem domu ipd.).

A12. Razlika je ta, da sedaj sami hodimo iz šole do stanovanjske.

Še kaj? Delate mogoče tu kaj drugače, kot ste tam delali?

A13. ~~Ne, edino to, da tu imamo živali in večji vrt.~~

O super! Kakšne živali pa imate?

~~Enega zajčka, dva mucka pa dve kozi.~~

Prej, ko si opisovala tvoj dan, si rekla, da zrihtate opravila, kakšna pa so ta opravila v stanovanjski skupini? So ta opravila kaj drugačna, kot so bila, preden si prišla bivat v stanovanjsko skupino?

A14. Sami si pospravljamo, čistimo in urejamo oblačila.

A15. Kosila si ne kuhamo sami, ga dobimo iz šole, razen za vikend, ko pa si sami pripravimo kosilo. Zajtrk, malico in večerjo pripravijo učiteljice, mi jim pomagamo.

Se še spomniš kakšne razlike? Mogoče glede vzdušja?

A16. Tukaj je bolj mirno, ampak meni bi bilo včasih boljše, če bi bilo bolj glasno, ker se potem vedno nekaj dogaja.

A17. Včasih mi pa paše, da je mir in da smo samo mi v hiši.

Kaj bi rekla, imaš tu več osebnega prostora ali si ga imela tam?

A18. Tu imam več osebnega prostora, tu smo bolj sami zase.

V prostem času pa greste s skupino kam ven?

A19. Ja, gremo do mlina na Muri, po vasi ali pa kolesarimo ali se rolkamo.

V čem pa je bivanje v stanovanjski skupini v primerjavi z vzgojno skupino boljše oz. slabše?

A20. Tukaj je boljša skupina.

A21. Mi je boljše to, da smo manjša skupina, ker tam nas je bilo vedno devet ali deset.

A22. Včasih pa bi vseeno raje imela polno hišo, včasih tako, včasih drugače.

Na kakšen način so se tvoji odnosi z drugimi mladostniki zaradi preselitve spremenili?

A23. Prej sem se bolj družila samo s puncami in ne s fanti, sedaj se z vsemi družim in pogovarjam.

Si se odkar si tu, s kom bolj povezala?

A24. ~~Ja,~~ tu sem se spoprijateljila s prijateljico v sobi in tudi z drugimi v stanovanjski se dobro razumem.

Kako pa je bilo v zavodu?

A25. V zavodu se sploh nisem z nikomer spoprijateljila in nobenemu nisem nič povedala. Lani sem se manj pogovarjala z drugimi, na splošno sem bila bolj tiho v skupini.

Katere kompetence si pridobila tekom bivanja v stanovanjski skupini? (Česa novega si se naučila?)

A26. Naučila sem se za sabo pospravljati in čistiti. V zavodu so čistilke in je bilo manj za delati, tukaj pa delamo sami vse.

Se ti zdi, da ti bo to pomagalo v prihodnosti?

~~Verjetno ja.~~

TEMA: POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI

Ali imaš v stanovanjski skupini več občutka samostojnosti? (Kaj za tebe pomeni več samostojnosti?)

A27. Se počutim malo bolj samostojno.

A28. ~~Te~~ pomeni, da več stvari naredim sama, da sama zase skrbim. Pomeni, da si bolj odgovoren zase.

Kako se sedaj počutiš v stanovanjski skupini?

A29. V redu, mi je fajn. Pridejo dnevi, ko se ne počutim dobro, ampak tako sem se že prej v zavodu počutila.

Bi rekla, da je bila premestitev v stanovanjsko skupino zate pozitivna ali negativna odločitev?

A30. Oboje, pozitivna in negativna odločitev. V zavodu mi je bilo fajn, ker smo bili popoldan skupaj še z drugimi skupinami in smo se z njimi lahko pogovarjali.

Kaj pa ti je fajn v stanovanjski skupini?

A31. Tu mi je fajn to, da gremo sami peš iz šole do stanovanjske, da smo manjša skupina, da imamo svojo hišo in lahko zato počnemo več stvari.

~~Ampak ko smo prišli sem so nam rekli, da bomo lahko imeli tu telefone.~~

V zavodu pa imate telefone?

~~Ne, tam jih nikoli nismo imeli.~~

~~Ampak to je stanovanjska, bi jih lahko imeli.~~

Predvidevam, da je to tako, ker je boljše, da veljajo za vse enaka pravila. Če pa želite poklicati starše, pa imate možnost?

~~Ja, ob torkih in četrkih.~~

~~V zavodu pa smo imeli možnost vsaki dan klicat domov.~~

TEMA: PODPORA STROKOVNIH DELAVCEV

Kdo ti je tekom bivanja v stanovanjski skupini v oporo? Na koga se lahko zanesesh?

A32. Na eno učiteljico, ki jo poznam še od prej, se lahko vedno zanesem.

A33. Tri vzgojiteljice pa so nove in jim ne zaupam toliko.

TEMA: VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST

Na kakšen način po tvojem mnenju bivanje v stanovanjski skupini prispeva k tvoji vključenosti v lokalno skupnost? Lokalna skupnost so mišljeni sosed. Se ti zdi, da si, odkar bivaš tukaj, bolj vključena? Imaš s sosedi kakšne stike?

A34. Ne, jaz nimam nekih stikov. Nimam občutka, da bi bila bolj vključena.

A35. Se pozdravljamo s sosedi in včasih se kaj na hitro pogovorimo, drugače pa nič.

~~Alenka: Kakšni pa so tvoji načrti za naprej, po koncu osnovne šole?~~

~~Punca: Rada bi šla na ekonomsko gimnazijo, ki je blizu mojega domačega kraja.~~

~~Alenka: Super, sem vesela, da imaš že načrt za naprej. Na koncu bi se ti iskreno zahvalila za vse odgovore, si mi zelo pomagala.~~

OZNAKA	IZJAVA	TEMA
A1.	V prejšnji skupini lani je bilo v bistvu čisto drugače, kot je zdaj. V skupini nas je bilo vedno deset punc ali pa še več.	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI
A2.	Dve punc sta vedno izstopali in bili glasni, zato se nisem preveč vključevala in sem bila bolj zase in tiho. Raje sem bila v ozadju.	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI
A3.	Nisem se mogla kam umakniti, ker tam je vedno nekdo zraven tebe. (Osebni prostor)	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI

A4.	<i>Sama sem bila v sobi, kar je bilo dobro, zame bi bilo preveč, če bi bile na primer v sobi po tri skupaj.</i>	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI
A5.	<i>Od novembra 2018, ko se je odprla ta stanovanjska skupina.</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
A6.	<i>Najprej je bilo fajn, potem pa ni bilo več tako fajn. Najprej se mi je zdelo super, da smo čisto sami. Potem pa mi ni bilo več tako všeč, ker se v stanovanjski nismo mogli z drugimi skupinami družiti in pogovarjati.</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
A7.	<i>Z bratom sva bila presenečena, ko sva po počitnicah prišla v zavod, ker sva mislila, da bomo v istih skupinah, potem pa so nama rekli, da lahko greva v stanovanjsko skupino. Sva se oba odločila, da bova šla v stanovanjsko skupino.</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
A8.	<i>Na začetku mi je bilo malo težko, ker sem se mogla privaditi na novo skupino, na novo hišo in sobo ter na nove vzgojiteljice.</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
A9.	<i>Mi je bilo lažje, ker je bil z mano brat in ker sem poznala že druge punce.</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
A10.	<i>V skupini smo se hitro med sabo spoznali in se privadili drug na drugega.</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
A11.	<i>Tudi na bolj mirno okolje sem se navadila, čeprav včasih pogrešam neko dogajanje.</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
A12.	<i>Razlika je ta, da sedaj sami hodimo iz šole do stanovanjske.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A13.	<i>Tu imamo živali in večji vrt.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A14.	<i>Sami si pospravljamo, čistimo in urejamo oblačila.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A15.	<i>Kosila si ne kuhamo sami, ga dobimo iz šole, razen za vikend, ko pa si sami pripravimo kosilo. Zajtrk, malico in večerjo pripravijo učiteljice, mi jim pomagamo.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A16.	<i>Tukaj je bolj mirno, ampak meni bi bilo včasih boljše, če bi bilo bolj glasno, ker se potem vedno nekaj dogaja.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A17.	<i>Včasih mi pa paše, da je mir in da smo samo mi v hiši.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A18.	<i>Tu imam več osebnega prostora, tu smo bolj sami zase.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A19.	<i>Ja, gremo do mlina na Muri, po vasi ali pa kolesarimo ali se rolkamo.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

A20.	<i>Tukaj je boljša skupina.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A21.	<i>Mi je boljše to, da smo manjša skupina, ker tam nas je bilo vedno devet ali deset.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A22.	<i>Včasih pa bi vseeno raje imela polno hišo, včasih tako, včasih drugače.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A23.	Prej sem se bolj družila samo s puncami in ne s fanti, sedaj se z vsemi družim in pogovarjam.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A24.	<i>Tu sem se spoprijateljila s prijateljico v sobi in tudi z drugimi v stanovanjski se dobro razumem.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A25.	<i>V zavodu se sploh nisem z nikomer spoprijateljila in nobenemu nisem nič povedala. Lani sem se manj pogovarjala z drugimi, na splošno sem bila bolj tiho v skupini.</i>	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI
A26.	Naučila sem se za sabo pospravljati in čistiti. V zavodu so čistilke in je bilo manj za delati, tukaj pa delamo sami vse.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A27.	Se počutim malo bolj samostojno.	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A28.	Pomeni, da več stvari naredim sama, da sama zase skrbim. Pomeni, da si bolj odgovoren zase. (občutek samostojnosti)	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A29.	V redu, mi je fajn. Pridejo dnevi, ko se ne počutim dobro, ampak tako sem se že prej v zavodu počutila.	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A30.	Oboje, pozitivna in negativna odločitev. V zavodu mi je bilo fajn, ker smo bili popoldan skupaj še z drugimi skupinami in smo se z njimi lahko pogovarjali. (pozitivna ali neg. odločitev – primerjava)	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A31.	<i>Tu mi je fajn to, da gremo sami peš iz šole do stanovanjske, da smo manjša skupina, da imamo svojo hišo in lahko zato počnemo več stvari. (pozitivna ali neg. odločitev – primerjava)</i>	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
A32.	Na eno učiteljico, ki jo poznam še od prej, se lahko vedno zanesem.	PODPORA STROKOVNIH DELAVCEV
A33.	Tri vzgojiteljice pa so nove in jim ne zaupam toliko.	PODPORA STROKOVNIH DELAVCEV
A34.	Ne, jaz nimam nekih stikov. Nimam občutka, da bi bila bolj vključena.	VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST
A35.	Se pozdravljamo s sosedi in včasih se kaj na hitro pogovorimo, drugače pa nič.	VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST

INTERVJU B (Uporabnica, ki biva v stanovanjski skupini Veržej)

UVODNI PREDSTAVITVENI DEL

Koliko si stara?

14.

Kateri razred obiskuješ?

8. c.

Kdaj si prišla v VD Veržej?

6. 9. 2016.

Zaradi česa si bila nameščena v VD Veržej?

Zapadla sem v slabo družbo. Sploh se nisem učila in potem sploh nisem hodila v šolo.

TEMA: POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI

Kakšna je tvoja dosedanja izkušnja bivanja v VD Veržej? (Kako si se počutila v vzgojni skupini; ali so bile tvoje želje, predlogi upoštevani; ali si se počutila vključeno; ali si imela dovolj osebnega prostora)

B1. Tam mi je bilo dobro, sem se počutila vključeno. Sem se razumela drugimi puncami, čeprav smo se včasih kregale.

~~Si bila v mešani skupini ali dekliški?~~

~~Dekliški.~~

Kako pa je bilo glede tvojih želja in predlogov? So te upoštevali?

B2. Ja, so upoštevali moje želje. ~~Se pa moramo vsi prilagajati in se upoštevati.~~

Kako pa je bilo glede osebnega prostora? Si ga imela dovolj ali ne?

B3. Ne, nisem ga imela dovolj, ker je bil vedno nekdo ob meni.

TEMA: PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO

Koliko časa že bivaš v stanovanjski skupini?

B4. Od novembra 2019.

Kako si doživela prehod iz zavoda v stanovanjsko skupino?

B5. Na začetku sem se morala navaditi na nove stvari. Drugače pa mi ni bilo hudo, sem se hitro privadila.

Na kaj pa si se morala navaditi?

B6. Morala sem se navaditi na primer na to, da moramo sedaj prej vstati, ker še gremo do šole, prej pa smo do šole prišli v eni minuti. Pa na to, da smo sedaj v hiši in da ni drugih zraven.

Verjamem, da se je bilo na začetku težko navaditi, vedno je tako, ko doživimo neko spremembo. A to, da si prišla v stanovanjsko skupino, si se sama odločila ali so drugi določili?

B7. Vprašali so me, če bi rada šla v stanovanjsko ali bi rada ostala v zavodu, in sem rekla, da bi šla v stanovanjsko skupino.

Kako poteka tvoj dan, odkar bivaš v stanovanjski skupini?

Zjutraj se zbudim okrog 7. ure in se oblečem in grem na zajtrk. Potem pred začetkom šole opravim kakšna dela, potem gremo v šolo in po šoli gremo sami nazaj do stanovanjske skupine. Ob ponedeljkih imamo generalke, to pomeni, da generalno počistimo stanovanje, imamo pa tudi vsak dan kakšna opravila. Če je lepo vreme, gremo ven na sprehod, skrbimo za živali ali pa kaj na vrtu delamo. Ko pridemo iz šole, imamo kosilo, potem prosti čas do malice, po malici imamo učne, nato imamo večerjo in potem imamo čas za tuširanje in nato gremo spat.

TEMA: SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

V čem se razlikuje tvoje bivanje v stanovanjski skupini v primerjavi s predhodnim bivanjem v zavodu? V čem je boljše/slabše? (imaš več osebne prostora v primerjavi z bivanjem v vzgojnem domu ipd.).

B8. Podobno je to, da imamo kosila ob istem času in da imamo generalno čiščenje.

B9. Zdaj je drugače, da si malico in večerjo sami pripravimo in si kuhamo ob vikendih.

Prej si rekla, da zdaj tudi opravljate svoja dela, kaj si s tem mislila?

B10. Počistimo in pometemo stopnice in kuhinjo. Včasih pomagamo pri kuhanju, skrbimo za vrt in za živali. Tega v zavodu nismo delali.

Kaj pa glede sob, je kaj drugače?

B11. ~~Ja~~, zdaj sem v sobi z eno prijateljico, prej v zavodu pa sem bila sama.

Kaj pa meniš glede tega, da ste sedaj v stanovanjski skupini mešana skupina, v zavodu pa si bila samo v dekljski skupini?

B12. ~~To me ne moti~~, mi je fajn, da smo pomešani med sabo.

Se ti zdi, da imaš tu več ali manj osebne prostora v primerjavi z bivanjem v vzgojnem domu?

B13. Tu ga imam več, ker nas ni toliko v skupini. Imam več miru.

Na kakšen način so se tvoji odnosi z drugimi mladostniki zaradi preselitve spremenili?

B14. Prej se nisem z vsemi pogovarjala, sedaj pa se pogovarjam z vsemi, s katerimi smo v stanovanjski. Mi je zdaj boljše, da imam manj ljudi in lahko tistim zaupam.

B15. V stanovanjski imam zdaj dobre prijatelje in prijateljice.

Si bila v zavodu na koga posebej navezana in imaš sedaj mogoče občutek, da si nekoga izgubila zaradi preselitve?

B16. ~~Ne~~, tam se nisem toliko povezala z drugimi.

Katere kompetence si pridobila tekom bivanja v stanovanjski skupini? (Česa novega si se naučila?)

B17. Naučila sem se, da moram v šolo hoditi. Prej se mi to ni zdelo nujno.

B18. V zavodu nismo imeli nič takega za delati, tu sem se naučila več stvari delati.

Misliš, da ti bodo te stvari, ki si se jih naučila sedaj v stanovanjski, koristile v prihodnosti, ko se boš nekoč osamosvojila?

B19. Verjetno mi bodo koristile, ko bom živela sama, ker bom vedela že veliko stvari sama narediti.

TEMA: POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI

Ali imaš v stanovanjski skupini več občutka samostojnosti? (Kaj za tebe pomeni več samostojnosti?)

B20. To se mi zdi isto kot v zavodu, tudi če smo tu zunaj, so z nami vzgojitelji, razlika je samo ta, da hodimo iz šole sami.

Kaj pa bi za tebe pomenilo več samostojnosti?

B21. Da bi lahko šli kam brez vzgojiteljev, da bi bili sami.

Prej ste lahko šli kam sami?

~~Ne, vedno so bili vzgojitelji z nami, tudi na sprehodih in če smo šli kamor koli.~~

Kaj pa dejstvo, da sama opravljaš več stvari (si pospravljaš, pereš oblačila ...), ali ti to ne daje občutka samostojnosti?

B22. Zdaj, ko sama bolj skrbim zase, se počutim bolj samostojna, samo še vedno ne morem okrog hoditi sama.

Kako se sedaj počutiš v stanovanjski skupini?

B23. V redu, tu mi je lepo.

Bi rekla, da je bila premestitev v stanovanjsko skupino zate pozitivna ali negativna odločitev?

B24. Sigurno pozitivna odločitev. Se mi zdi za naprej dobro, ker vidim, kako bo, ko bom živela na svojem, in zdi se mi, da imam boljše možnosti.

Možnosti glede česa?

~~*Pač glede prihodnosti in tega, kako se bom znašla.*~~

~~*Aja razumem. Razmišljaš zelo odraslo, kar je super.*~~

~~*Hvala.*~~

Če bi te vprašali, ali bi raje šla nazaj v zavod ali bi raje ostala tu, kaj bi izbrala?

B25. ~~*Da bi raje ostala tu, ker smo v stanovanjski vseeno bolj sami.*~~

TEMA: PODPORA STROKOVNIH DELAVCEV

Kdo ti je tekom bivanja v stanovanjski skupini v oporo? Na koga se lahko zanesesh?

B26. Na vse vzgojiteljice, vedno jim lahko povem karkoli.

B27. Tudi mi v skupini si med sabo zaupamo veliko in se veliko pogovarjamo.

TEMA: VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST

Na kakšen način po tvojem mnenju bivanje v stanovanjski skupini prispeva k tvoji vključenosti v lokalno skupnost? Si imela kakšne stike s sosedi, odkar bivaš v stanovanjski skupini?

B28. ~~*Ne, nisem imela nekih stikov s sosedi, edino ko smo imeli dan odprtih vrat, smo jih povabili.*~~

Super, kako pa si se takrat počutila?

B29. *V redu, dobro smo se razumeli z njimi. So pohvalili naše izdelke pa prinesli so nam različne sladkarije.*

Aha, ste jim pokazali svoje izdelke?

~~*Ja, izdelke, ki smo jih naredili za novo leto pa različne vaze iz gline. Smo jih kar veliko sosedom tudi prodali.*~~

Se drugače počutiš bolj vključena v lokalno skupnost? Bolj kot pa takrat, ko si bila v zavodu?

B30. *Ja, se počutim malo bolj vključena, ker ne živimo tako na samem.*

B31. *Ampak vseeno nismo veliko v stiku z drugimi.*

Bi si želela več stikov s sosedi?

B32. ~~*Ja, bilo bi fajn, da bi se kdaj pogovarjali.*~~

~~*Alenka: Kakšni pa so tvoji načrti za naprej, kam se želiš vpisati v srednjo šolo?*~~

~~*Punca: Rada bi šla v srednjo zdravstveno.*~~

~~*Alenka: Super! Hvala ti za pomoč in za tvoje iskrene odgovore.*~~

OZNAKA	IZJAVA	TEMA
B1.	Tam mi je bilo dobro, sem se počutila vključeno. Sem se razumela drugimi puncami, čeprav smo se večasih kregale.	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI
B2.	<i>Ja, so upoštevali moje želje.</i>	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI
B3.	<i>Ne, nisem ga imela dovolj, ker je bil vedno nekdo ob meni. (osebni prostor)</i>	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI
B4.	Od novembra 2019.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
B5.	Na začetku sem se morala navaditi na nove stvari. Drugače pa mi ni bilo hudo, sem se hitro privadila.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
B6.	<i>Morala sem se navaditi na primer na to, da moramo sedaj prej vstati, ker še gremo do šole, prej pa smo do šole prišli v eni minuti. Pa na to, da smo sedaj v hiši in da ni drugih zraven.</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
B7.	<i>Vprašali so me, če bi rada šla v stanovanjsko ali bi rada ostala v zavodu, in sem rekla, da bi šla v stanovanjsko skupino.</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
B8.	Podobno je to, da imamo kosila ob istem času pa da imamo generalno čiščenje.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B9.	Zdaj je drugače, da si malico in večerjo sami pripravimo in si kuhamo ob vikendih.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B10.	<i>Počistimo in pometemo stopnice in kuhinjo. Včasih pomagamo pri kuhanju, skrbimo za vrt in za živali. Tega v zavodu nismo delali.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B11.	<i>Zdaj sem v sobi z eno prijateljico, prej v zavodu pa sem bila sama.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B12.	<i>Mi je fajn, da smo pomešani med sabo.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B13.	<i>Tu ga imam več, ker nas ni toliko v skupini. Imam več miru. (osebni prostor)</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B14.	Prej se nisem z vsemi pogovarjala, sedaj pa se pogovarjam z vsemi, s katerimi smo v stanovanjski. Mi je zdaj boljše, da imam manj ljudi in lahko tistim zaupam.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B15.	V stanovanjski imam zdaj dobre prijatelje in prijateljice.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B16.	<i>Tam se nisem toliko povezala z drugimi. (v zavodu)</i>	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI
B17.	Naučila sem se, da moram v šolo hoditi. Prej se mi to ni zdelo nujno. (nove kompetence)	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

B18.	V zavodu nismo imeli nič takega za delati, tu sem se naučila več stvari delati. (nove kompetence)	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B19.	<i>Verjetno mi bodo koristile, ko bom živela sama, ker bom vedela že veliko stvari sama narediti.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B20.	To se mi zdi isto kot v zavodu, tudi če smo tu zunaj, so z nami vzgojitelji, razlika je samo ta, da hodimo iz šole sami. (občutek samostojnosti)	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B21.	<i>Da bi lahko šli kam brez vzgojiteljev, da bi bili sami. (občutek samostojnosti)</i>	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B22.	<i>Zdaj, ko sama bolj skrbim zase, se počutim bolj samostojna, samo še vedno ne morem okrog hoditi sama.</i>	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B23.	V redu, tu mi je lepo.	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B24.	Sigurno pozitivna odločitev. Se mi zdi za naprej dobro, ker vidim, kako bo, ko bom živela na svojem, in zdi se mi, da imam boljše možnosti. (poz. ali neg. odločitev – primerjava)	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B25.	<i>Bi raje ostala tu, ker smo v stanovanjski vseeno bolj sami.</i>	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
B26.	Na vse vzgojiteljice, vedno jim lahko povem karkoli.	PODPORA STROKOVNIH DELAVCEV
B27.	Tudi mi v skupini si med sabo zaupamo veliko in se veliko pogovarjamo.	PODPORA STROKOVNIH DELAVCEV
B28.	Nisem imela nekih stikov s sosedi, edino ko smo imeli dan odprtih vrat, smo jih povabili.	VKLJUČENOST SKUPNOST V LOKALNO
B29.	<i>V redu, dobro smo se razumeli z njimi. So pohvalili naše izdelke pa prinesli so nam različne sladkarije.</i>	VKLJUČENOST SKUPNOST V LOKALNO
B30.	<i>Ja, se počutim malo bolj vključena, ker ne živimo tako na samem.</i>	VKLJUČENOST SKUPNOST V LOKALNO
B31.	<i>Ampak vseeno nismo veliko v stiku z drugimi.</i>	VKLJUČENOST SKUPNOST V LOKALNO
B32.	<i>Bilo bi fajn, da bi se kdaj pogovarjali.</i>	VKLJUČENOST SKUPNOST V LOKALNO

INTERVJU C (Uporabnik, ki biva v stanovanjski skupini Veržej)

UVODNI PREDSTAVITVENI DEL

Koliko si star?

15 let.

Kateri razred obiskuješ?

8. b.

Kdaj si prišel v VD Veržej?

7. 9. 2016.

Zaradi česa si bil nameščen v VD Veržej?

Doma se nisem želel učiti in zato, ker nisem hodil k pouku.

TEMA: POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI

Kakšna je tvoja dosedanja izkušnja bivanja v Vzgojnem domu Veržej? (Kako si se počutil v vzgojni skupini; ali so bile tvoje želje, predlogi upoštevani; ali si se počutil vključen; ali si imel dovolj osebnega prostora?)

C1. V zavodu nisem imel toliko osebnega prostora, se nisem mogel kam umakniti.

C2. V zavodu mi ni bilo všeč, ker so me prvo leto vsi zafrkavali, in se mi je zdelo, da nisem zaželen.

C3. ~~Ja,~~ upoštevali so me večkrat, ko sem predlagal, da bi se šli rolkat.

To pa lepo, da so upoštevali tvoje želje. Mi je pa hudo, da si imel na začetku slabo izkušnjo. Se je zafrkavanje tekom šolskega leta nehalo?

~~Je se nehalo.~~

TEMA: PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO

Koliko časa že bivaš v stanovanjski skupini?

C4. Tu sem od novembra lani.

C5. Prejšnje šolsko leto sem bil v Dokležovju.

Kako si doživel prehod iz zavoda v stanovanjsko skupino v Dokležovje?

C6. Bilo je težko na začetku, ker nisem imel vseh enakih vzgojiteljev, kot sem jih imel v zavodu, ampak potem sem dobil enega enakega vzgojitelja, kar mi je bilo fajn.

Kako pa si doživel to menjavo okolja?

C7. Ni mi bilo hudo, sem se hitro navadil na to, da smo živeli v hiši in da nas je bilo manj v stanovanjski.

Lepo, tako da si imel možnost poizkusiti bivanje tudi v stanovanjski skupini v Dokležovju. Kako pa ti je bilo tam?

~~V redu, ampak tu je boljše, ker imamo tu živali.~~

Imam občutek, da ti je lepo, da imate živali, je res tako?

~~Ja, rad imam živali in rad za njih skrbim.~~

Kako pa si se počutil ob tem, ko si izvedel, da lahko greš v drugo stanovanjsko skupino?

~~Bil sem presenečen, ampak bilo mi je v redu, ker je šla z mano v skupino tudi moja vzgojiteljica, ki je bila z mano v zavodu.~~

Kako pa je bilo takrat, ko si prišel v stanovanjsko skupino v Veržej?

~~Bil sem vesel, da sem prišel nazaj v Veržej, ker se nisem več rabil voziti vsak dan do šole.~~

Si se sam odločil za to, da greš živeti v stanovanjsko skupino v Veržej?

C8. Odločili so se vzgojitelji, jaz pa sem se strinjal s tem. Povedali so mi, da lahko grem živeti v stanovanjsko skupino v Veržej, ker sem v Dokležovju napredoval.

Kako pa si napredoval?

C9. Spremenil sem moje obnašanje potem, ko sem prišel v Dokležovje, tam sem se bolj umiril in se nisem več toliko kregal z drugimi.

Če pa bi se moral odločiti med tem, ali bi šel nazaj v zavod ali bi bil v kateri izmed stanovanjskih skupin, kaj bi izbral?

C10. Izbral bi stanovanjsko skupino v Veržēju. Tu mi je sedaj boljše.

Zakaj?

C11. ~~Ker~~ je v zavodu polno mladih in se med njimi oblikujejo skupine in lahko začnejo obrekovati.

C12. Boljše mi je tukaj, da smo na samem.

Kako poteka tvoj dan, odkar bivaš v stanovanjski skupini?

Pred šolo se uredimo, pospravimo svoje sobe in pojemo zajtrk. Nato gremo peš v šolo, potem imamo pouk. Po pouku gremo sami nazaj do stanovanjske, potem imamo kosilo, ki nam ga pripeljejo. Popoldne imamo prosti čas in delamo svoje stvari, gremo na sprehod ali delamo kaj na vrtu, potem pa imamo učne ure. Ko mam učne ure, delamo domače naloge in se učimo sproti. Po učnih imamo še večerjo, potem smo še nekaj prostega časa pred spanjem.

TEMA: SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

V čem se razlikuje tvoje bivanje v stanovanjski skupini v primerjavi s predhodnim bivanjem v zavodu? V čem je boljše/slabše? (imaš več osebnega prostora v primerjavi z bivanjem v vzgojnem domu ipd.).

C13. Tu sploh ni slabše, je boljše. Boljše je to, da hodimo sami iz šole, da urejamo vrt in da skrbimo za živali.

~~Saj v zavodu smo imeli tudi en mali vrt ampak tam nismo toliko skrbeli zanj, tu lahko več sami naredimo.~~

Kaj pa je podobno in kaj različno?

C14. Razlika je ta, da imamo petnajst minut krajše učne ure, da hodimo peš do šole, da imamo živali, da smo sami v hiši in da za več stvari poskrbimo sami. Podobno pa je to, da je ista rutina za spanje.

Kaj pa glede osebnega prostora? Ga imaš več ali manj, kot si ga imel v zavodu?

C15. Imam ga več kot v zavodu. Tam nas je bilo vedno veliko in tudi, če sem se umaknil v sobo, sem slišal, da se spodaj nekaj dogaja, in sem bil nemiren.

V stanovanjski skupini si v sobi sedaj sam?

C16. ~~Ja~~, prej sva bila dva v sobi, potem smo bili trije, zdaj pa sem sam.

Kako pa ti je ob tem? Kako se počutiš?

C17. V redu mi je, da sem sam, zato ker me je prej vedno nekdo motil in klical. Sedaj tudi boljše spim.

Na kakšen način so se tvoji odnosi z drugimi mladostniki zaradi preselitve spremenili? To se navezujem na taktat, ko si šel v Dokležovje, ker je bil to zate prvi prehod iz zavoda.

C18. Odnosi so se spremenili, zdaj se bolj z drugimi družim. Sem si bolj dober s tistimi, s katerimi živimo skupaj.

C19. Edino potem, ko smo prišli v Veržej v stanovanjsko, so nam nekateri postali zavistni in sedaj ves čas govorijo, kako je tu brez veze. Govorijo grde stvari o živalih in o nas.

Res? To pa me je presenetilo. Mogoče si res želiš biti na vašem mestu ampak to pokažejo/povejo na napačni način.

Kako pa se ti počutiš, ko govorijo takšne stvari?

~~Jaz sem tiho pa nič ne rečem in mi je vseeno, kaj oni govorijo.~~

To pa je škoda, da vam ne privoščijo. Pa si se s kom, odkar si v stanovanjski skupini, bolj povezal?

C20. Ja, z enim fantom in še z učiteljico Darinko.

Si bil v zavodu na koga posebej navezan in imaš mogoče občutek, da si nekoga izgubil zaradi tega, ker si se preselil?

C21. ~~Ne, nimam takega občutka.~~ Tam nisem imel nekih prijateljev, sedaj pa jih imam.

Katere kompetence si pridobil tekom bivanja v stanovanjski skupini? (Česa novega si se naučil?)

C22. Naučil sem se prati in ven zlagati perilo, krmiti živali in za njih skrbeti, ampak to bolj za kozi.

~~Na vrtu pa ne delam, me ne zanima.~~

Misliš, da ti bodo te stvari, ki si se jih naučil sedaj v stanovanjski, koristile v prihodnosti, ko se boš nekoč osamosvojil?

C23. *Mislim, da mi bo malo koristilo.*

TEMA: POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI

Ali imaš v stanovanjski skupini več občutka samostojnosti? (Kaj za tebe pomeni več samostojnosti?)

C24. ~~Ja~~, se počutim bolj samostojen, ker zdaj hodimo sami domov iz šole, tega prej nismo mogli.

Kaj pa za tebe pomeni več samostojnosti?

C25. Da več narediš sam, kot pa da ti vzgojitelj pomaga.

C26. ~~Ja~~ da nisi tako na druge vezan.

Kako se sedaj počutiš v stanovanjski skupini?

C27. Super, sem zadovoljen.

Bi rekel, da je bila premestitev v stanovanjsko skupino zate pozitivna ali negativna odločitev?

C28. Definitivno pozitivna, ker je tukaj bolj mirno in se boljše počutim.

Če bi se moral odločiti, če bi šel nazaj v zavod ali da bi ostal tu, kaj bi izbral?

C29. *Da bi ostal tu. Tukaj mi je boljše.*

TEMA: PODPORA STROKOVNIH DELAVCEV

Kdo ti je tekom bivanja v stanovanjski skupini v oporo? Na koga se lahko zanesesh?

C30. V oporo so mi vse vzgojiteljice. Z njimi se večkrat pogovarjam in jim povem kakšne osebne stvari.

Se ti zdi, da te vzgojiteljice spodbujajo?

C31. *Ja, ves čas. Tu ti na primer naše učiteljice ne povejo, kdaj te pridejo vprašat in je nenapovedano. Zato se jaz sam od sebe učim, ker če me zalotijo, da se ne učim ali pa da nič ne vem, se mi podaljšajo učne ure. Zato sem vedno pripravljen. Je boljše, da ne vem, kdaj pridejo, ker potem se sam od sebe učim.*

TEMA: VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST

Na kakšen način po tvojem mnenju bivanje v stanovanjski skupini prispeva k tvoji vključenosti v lokalno skupnost? Si imel kakšne stike s sosedi, odkar bivaš v stanovanjski skupini?

C32. Ja, tu s sosedom zadaj, ki ima rdečo hišo. Pa preko ceste ima en gospod žago in potem mu od žaganja žagovina ostaja in smo se zmenili, da lahko mi dobimo to žagovino za zajčke pa za mucke.

Super, to pa ste se lepo zmenili. Pa se ti zdi, da so sosedi prijazni do vas; se počutiš bolj vključen v okolje, odkar si v tej stanovanjski skupini?

C33. *Do nas so vsi prijazni, nas pozdravljajo in tudi kaj vprašajo.*

C34. ~~Ja~~, se počutim bolj vključen, ker zdaj nisem samo notri v zavodu.

Kakšne načrte pa imaš za naprej?

~~Rad bi šel za metalurškega tehnika.~~

Kaj pa je to?

~~To je ono, ko se dela z aluminijem.~~

~~Vau, super, sem vesela, da imaš že načrte za naprej. Rada bi se ti zahvalila za vse odgovore, si mi zelo pomagal. Za naprej pa ti želim vse dobro.~~

OZNAKA	IZJAVA	TEMA
C1.	V zavodu nisem imel toliko osebnega prostora, se nisem mogel kam umakniti. (osebni prostor)	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI
C2.	V zavodu mi ni bilo všeč, ker so me prvo leto vsi zafrkavali, in se mi je zdelo, da nisem zaželen.	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI
C3.	Upoštevali so me večkrat, ko sem predlagal, da bi se šli rolkat.	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI
C4.	Tu sem od novembra lani.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
C5.	Prejšnje šolsko leto sem bil v Dokležovju.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
C6.	Bilo je težko na začetku, ker nisem imel vseh enakih vzgojiteljev, kot sem jih imel v zavodu, ampak potem sem dobil enega enakega vzgojitelja, kar mi je bilo fajn.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
C7.	<i>Ni mi bilo hudo, sem se hitro navadil na to, da smo živeli v hiši in da nas je bilo manj v stanovanjski.</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
C8.	<i>Odločili so se vzgojitelji, jaz pa sem se strinjal s tem. Povedali so mi, da lahko grem živet v stanovanjsko skupino v Veržej, ker sem v Dokležovju napredoval. (za premestitev v stanovanjsko skupino)</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
C9.	<i>Spremenil sem moje obnašanje potem, ko sem prišel v Dokležovje, tam sem se bolj umiril in se nisem več toliko kregal z drugimi.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C10.	<i>Izbral bi stanovanjsko skupino v Veržaju. Tu mi je sedaj boljše.</i>	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C11.	<i>V zavodu je polno mladih in se med njimi oblikujejo skupine in lahko začnejo obrekovati.</i>	POČUTJE V VZGOJNI SKUPINI
C12.	<i>Boljše mi je tukaj, da smo na samem.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C13.	Tu sploh ni slabše, je boljše. Boljše je to, da hodimo sami iz šole, da urejamo vrt in da skrbimo za živali.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C14.	Razlika je ta, da imamo petnajst minut krajše učne ure, da hodimo peš do šole, da imamo živali, da smo sami v hiši in da za več stvari poskrbimo sami. Podobno pa je to, da je ista rutina za spanje in kosila.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C15.	<i>Imam ga več kot v zavodu. Tam nas je bilo vedno veliko in tudi, če sem se umaknil v sobo, sem slišal da se spodaj nekaj dogaja, in sem bil nemiren. (osebni prostor)</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C16.	<i>Prej sva bila dva v sobi, potem smo bili trije, zdaj pa sem sam.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

C17.	<i>V redu mi je, da sem sam, zato ker me je prej vedno nekdo motil in klical. Sedaj tudi boljše spim.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C18.	Odnosi so se spremenili, zdaj se bolj z drugimi družim. Sem si bolj dober s tistimi, s katerimi živimo skupaj.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C19.	Edino potem, ko smo prišli v Veržej v stanovanjsko, so nam nekateri postali zavistni in sedaj ves čas govorijo, kako je tu brez veze. Govorijo grde stvari o živalih in o nas.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C20.	<i>Ja, z enim fantom in še z učiteljico Darinko. (izboljšanje odnosov)</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C21.	<i>Tam nisem imel nekih prijateljev, sedaj pa jih imam.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C22.	Naučil sem se prati in ven zlagati perilo, krmiti živali in za njih skrbeti, ampak to bolj za kozi.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C23.	<i>Mislim, da mi bo malo koristilo. (za prihodnost)</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C24.	Se počutim bolj samostojen, ker zdaj hodimo sami domov iz šole, tega prej nismo mogli. (občutek samostojnosti)	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C25.	Da več narediš sam, kot pa da ti vzgojitelj pomaga. (občutek samostojnosti)	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C26.	Da nisi tako na druge vezan. (občutek samostojnosti)	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C27.	Super, sem zadovoljen.	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C28.	Definitivno pozitivna, ker je tukaj bolj mirno in se boljše počutim. (pozitivna ali neg. odločitev – primerjava)	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C29.	<i>Da bi ostal tu. Tukaj mi je boljše.</i>	POČUTJE V STANOVANJSKI SKUPINI
C30.	V oporo so mi vse vzgojiteljice. Z njimi se večkrat pogovarjam in jim povem kakšne osebne stvari. (v oporo)	PODPORA STROKOVNIH DELAVCEV
C31.	<i>Ja, ves čas. Tu ti na primer naše učiteljice ne povejo, kdaj te pridejo vprašat in je nenapovedano. Zato se jaz sam od sebe učim, ker če me zalotijo, da se ne učim ali pa da nič ne vem, se mi podaljšajo učne ure. Zato sem vedno pripravljen. (spodbujanje)</i>	PODPORA STROKOVNIH DELAVCEV
C32.	Ja, tu s sosedom zadaj, ki ima rdečo hišo. Pa preko ceste ima en gospod žago in potem mu od žaganja žagovina ostaja in smo se zmenili, da lahko mi dobimo to žagovino za zajčke pa za mucke.	VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST
C33.	<i>Do nas so vsi prijazni, nas pozdravljajo in tudi kaj vprašajo.</i>	VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST
C34.	<i>Se počutim bolj vključen, ker zdaj nisem samo notri v zavodu.</i>	VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST

KODIRANJE POSAMEZNIH TEM

TEMA: Počutje v vzgojni skupini

OZNAKA	IZJAVA	KATEGORIJA	POJEM: značilnost, kriterij (kaj je značilnost te razlage, zakaj je neg.)
A1.	V prejšnji skupini lani je bilo čisto drugače, kot je zdaj. V skupini nas je bilo vedno nekje deset punc, kar je bilo za mene preveč.	Negativna ocena počutja v skupini.	Preveč številčna skupina.
A2.	Dve punc sta vedno izstopali in bili glasni, zato se nisem preveč vključevala in sem bila bolj tiho. Raje sem bila v ozadju in sama zase.	Negativna ocena počutja v skupini.	Zadržanost, občutek ne vključenosti in nepovezanosti v skupini.
A3.	<i>Nisem se mogla kam umakniti, ker tam je vedno nekdo zraven tebe. (Osebni prostor)</i>	Negativna ocena možnosti osebnega prostora.	Premalo osebnega prostora, nezmožnost umika.
A4.	<i>Sama sem bila v sobi, kar je bilo dobro, zame bi bilo preveč, če bi bile na primer v sobi po tri skupaj.</i>	Pozitivna ocena počutja v skupini.	Zasebnost – svoja soba.
A25.	<i>V zavodu se sploh nisem z nikomer spoprijateljila in nobenemu nisem nič povedala. Lani sem se manj pogovarjala z drugimi, na splošno sem bila bolj tiho v skupini.</i>	Negativna ocena počutja v skupini.	Zadržanost, občutek ne vključenosti in nepovezanosti v skupini.
B1.	Tam mi je bilo dobro, sem se počutila vključeno. Sem se razumela drugimi puncami, čeprav smo se včasih kregale. (v vzgojni skupini)	Pozitivna ocena počutja v skupini.	Občutek vključenosti.
B2.	<i>Ja, so upoštevali moje želje.</i>	Pozitivna ocena počutja v skupini.	Upoštevanje želja.
B3.	<i>Ne, nisem ga imela dovolj, ker je bil vedno nekdo ob meni. (osebni prostor)</i>	Negativna ocena možnosti osebnega prostora.	Premalo osebnega prostora, nezmožnost umika.
B16.	<i>Tam se nisem toliko povezala z drugimi (v zavodu)</i>	Negativna ocena počutja v skupini.	Zadržanost, občutek ne vključenosti in nepovezanosti v skupini.
C1.	V zavodu nisem imel toliko osebnega prostora, se nisem mogel kam umakniti. (osebni prostor)	Negativna ocena možnosti osebnega prostora.	Premalo osebnega prostora, nezmožnost umika.
C2.	V zavodu mi ni bilo všeč, ker so me prvo leto vsi zafrkavali, in se mi je zdelo, da nisem zaželen.	Negativna ocena počutja v skupini.	Zadržanost, občutek ne vključenosti in nepovezanosti v skupini

C3.	Upoštevali so me večkrat, ko sem predlagal, da bi se šli rolat.	Pozitivna ocena počutja v skupini.	Upoštevanje želja.
C11.	<i>V zavodu je polno mladih in se med njimi oblikujejo skupine in lahko začnejo obrekovati.</i>	Negativna ocena počutja v skupini.	Oblikovanje skupin med mladimi, obrekovanje.

TEMA: Prehod v stanovanjsko skupino

OZNAKA	IZJAVA	KATEGORIJA	POJEM: značilnost, kriterij (kaj je značilnost te razlage, zakaj je neg.)
A5.	Od novembra 2018, ko se je odprla ta stanovanjska skupina.	Začetek bivanja v stanovanjski skupini.	/
A6.	Najprej je bilo fajn, potem pa ni bilo več tako fajn. Najprej se mi je zdelo super, da smo čisto sami. Potem pa mi ni bilo več tako všeč, ker se v stanovanjski nismo mogli z drugimi skupinami družiti in pogovarjati.	Pozitivna in negativna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini.	Začetno dobro počutje zaradi bivanja v manjši skupini, v nadaljevanju poslabšanje počutja zaradi izoliranja od drugih skupin.
A7.	<i>Z bratom sva bila presenečena, ko sva po počitnicah prišla v zavod, ker sva mislila, da bomo v istih skupinah, potem pa so nama rekli, da lahko greva v stanovanjsko skupino. Sva se oba odločila, da bova šla v stanovanjsko skupino.</i>	Začetek bivanja v stanovanjski skupini.	Premestitev v stanovanjsko skupino.
A8.	<i>Na začetku mi je bilo malo težko, ker sem se morala privaditi na novo skupino, na novo hišo in sobo ter na nove vzgojiteljice.</i>	Negativna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini.	Privajanje na novo skupino, novo hišo, sobo in nove vzgojitelje.
A9.	<i>Mi je bilo lažje, ker je bil z mano brat in ker sem poznala že druge punce.</i>	Pozitivna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini.	Spremembe in privajanje na nove stvari.
A10.	<i>V skupini smo se hitro med sabo spoznali in se privadili drug na drugega.</i>	Pozitivna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini.	Spremembe in privajanje na nove stvari.
A11.	<i>Tudi na bolj mirno okolje sem se navadila, čeprav včasih pogrešam neko dogajanje.</i>	Pozitivna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini.	Spremembe in privajanje na nove stvari.
B4.	Od novembra 2019.	Začetek bivanja v stanovanjski skupini.	/
B5.	Na začetku sem se morala navaditi na nove stvari. Drugače pa mi ni bilo hudo, sem se hitro privadila.	Pozitivna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini.	Spremembe in privajanje na nove stvari.

B6.	<i>Morala sem se navaditi na primer na to, da moramo sedaj prej vstati, ker še gremo do šole, prej pa smo do šole prišli v eni minuti. Pa na to, da smo sedaj v hiši in da ni drugih zraven.</i>	Pozitivna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini.	Spremembe in privajanje na nove stvari.
B7.	<i>Vprašali so me, če bi rada šla v stanovanjsko ali bi rada ostala v zavodu, in sem rekla, da bi šla v stanovanjsko skupino.</i>	Začetek bivanja v stanovanjski skupini.	Premestitev v stanovanjsko skupino.
C4.	Tu sem od novembra lani.	Začetek bivanja v stanovanjski skupini.	/
C5.	Prejšnje šolsko leto sem bil v Dokležovju.	Začetek bivanja v stanovanjski skupini.	/
C6.	Bilo je težko na začetku, ker nisem imel vseh enakih vzgojiteljev, kot sem jih imel v zavodu, ampak potem sem dobil enega enakega vzgojitelja, kar mi je bilo fajn.	Negativna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini.	Privajanje na novo skupino, novo hišo, sobo in nove vzgojitelje.
C7.	<i>Ni mi bilo hudo, sem se hitro navadil na to, da smo živeli v hiši in da nas je bilo manj v stanovanjski.</i>	Pozitivna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini.	Spremembe in privajanje na nove stvari.
C8.	<i>Odločili so se vzgojitelji, jaz pa sem se strinjal s tem. Povedali so mi, da lahko grem živeti v stanovanjsko skupino v Veržej, ker sem v Dokležovju napredoval.</i>	Začetek bivanja v stanovanjski skupini.	Premestitev v stanovanjsko skupino.

TEMA: Spremembe, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini

OZNAKA	IZJAVA	KATEGORIJA	POJEM: značilnost, kriterij (kaj je značilnost te razlage, zakaj je neg.)
A12.	Razlika je ta, da sedaj sami hodimo iz šole do stanovanjske.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Sprememba v načinu organizacije dela, bivanja.
A13.	<i>Tu imamo živali in večji vrt.</i>	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Sprememba v načinu organizacije dela, bivanja.
A14.	<i>Sami si pospravljamo, čistimo in urejamo oblačila.</i>	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Opravljanje domačih opravil,
A15.	<i>Kosila si ne kuhamo sami, ga dobimo iz šole, razen za vikend, ko pa si sami pripravimo kosilo. Zajtrk, malico in večerjo pripravijo učiteljice, mi jim pomagamo.</i>	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Sprememba v načinu organizacije dela, bivanja.

A16.	<i>Tukaj je bolj mirno, ampak meni bi bilo včasih boljše, če bi bilo bolj glasno, ker se potem vedno nekaj dogaja.</i>	Pozitivna in negativna ocena osebnega počutja v stan. skup. – glede na spremembe.	Ji ustreza več miru, a včasih si želi več dogajanja.
A17.	<i>Včasih mi pa paše, da je mir in da smo samo mi v hiši.</i>	Pozitivna ocena osebnega počutja v stanovanjski skupini – glede na spremembe.	Več miru, zasebnost.
A18.	<i>Tu imam več osebnega prostora, tu smo bolj sami zase.</i>	Pozitivna ocena osebnega prostora.	Manj številčna skupina.
A19.	<i>Ja, gremo do mlina na Muri, po vasi ali pa kolesarimo ali se rolkamo.</i>	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Sprememba v načinu organizacije dela, bivanja.
A20.	<i>Tukaj je boljša skupina.</i>	Pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov.	Boljši odnosi s sostanovalci in z drugimi mladostniki.
A21.	<i>Mi je boljše to, da smo manjša skupina, ker tam nas je bilo vedno devet ali deset.</i>	Pozitivna ocena osebnega počutja v stanovanjski skupini – glede na spremembe.	Več miru, zasebnost.
A22.	<i>Včasih pa bi vseeno raje imela polno hišo, včasih tako, včasih drugače.</i>	Pozitivna in negativna ocena osebnega počutja v stan. skup. – glede na spremembe.	Ji ustreza več miru, a včasih si želi več dogajanja.
A23.	<i>Prej sem se bolj družila samo s puncami in ne s fanti, sedaj se z vsemi družim in pogovarjam.</i>	Pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov.	Boljši odnosi s sostanovalci in z drugimi mladostniki.
A24.	<i>Tu sem se spoprijateljila s prijateljico v sobi in tudi z drugimi v stanovanjski se dobro razumem.</i>	Pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov.	Boljši odnosi s sostanovalci in z drugimi mladostniki.
A26.	<i>Naučila sem se za sabo pospravljati in čistiti. V zavodu so čistilke in je bilo manj za delati, tukaj pa delamo sami vse. (nove kompetence)</i>	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Opravljanje domačih opravil.
B8.	<i>Podobno je to, da imamo kosila ob istem času in da imamo generalno čiščenje.</i>	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Sprememba v načinu organizacije dela, bivanja.
B9.	<i>Zdaj je drugače, da si malico in večerjo sami pripravimo in si kuhamo ob vikendih.</i>	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Sprememba v načinu organizacije dela, bivanja.
B10.	<i>Počistimo in pometemo stopnice in kuhinjo. Včasih pomagamo pri kuhanju, skrbimo za vrt in za živali. Tega v zavodu nismo delali.</i>	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Opravljanje domačih opravil.
B11.	<i>Zdaj sem v sobi z eno prijateljico, prej v zavodu pa sem bila sama.</i>	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Sprememba v načinu organizacije dela, bivanja.

B12.	<i>Mi je fajn, da smo pomešani med sabo.</i>	Pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov.	Boljši odnosi s sostanovalci in z drugimi mladostniki.
B13.	<i>Tu ga imam več, ker nas ni toliko v skupini. Imam več miru. (osebni prostor)</i>	Pozitivna ocena osebnega prostora.	Manj številčna skupina.
B14.	Prej se nisem z vsemi pogovarjala, sedaj pa se pogovarjam z vsemi, s katerimi smo v stanovanjski. Mi je zdaj boljše, da imam manj ljudi in lahko tistim zaupam.	Pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov.	Boljši odnosi s sostanovalci in z drugimi mladostniki.
B15.	V stanovanjski imam zdaj dobre prijatelje in prijateljice.	Pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov.	Boljši odnosi s sostanovalci in z drugimi mladostniki.
B17.	Naučila sem se, da moram v šolo hoditi. Prej se mi to ni zdelo nujno.	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Sprejemanje šole kot pomembne.
B18.	V zavodu nismo imeli nič takega za delati, tu sem se naučila več stvari delati. (nove kompetence)	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Opravljanje domačih opravil.
B19.	<i>Verjetno mi bodo koristile, ko bom živela sama, ker bom vedela že veliko stvari sama narediti. (v prihodnosti)</i>	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Opravljanje domačih opravil.
C9.	<i>Spremenil sem moje obnašanje potem, ko sem prišel v Dokležovje, tam sem se bolj umiril in se nisem več toliko kregal z drugimi.</i>	Pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov.	Boljši odnosi s sostanovalci in z drugimi mladostniki.
C12.	<i>Boljše mi je tukaj, da smo na samem.</i>	Pozitivna ocena osebnega počutja v stanovanjski skupini – glede na spremembe.	Več miru, zasebnost.
C13.	Tu sploh ni slabše, je boljše. Boljše je to, da hodimo sami iz šole, da urejamo vrt in da skrbimo za živali.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Sprememba v načinu organizacije dela, bivanja.
C14.	Razlika je ta, da imamo petnajst minut krajše učne ure, da hodimo peš do šole, da imamo živali, da smo sami v hiši in da za več stvari poskrbimo sami. Podobno pa je to, da je ista rutina za spanje in kosila.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Sprememba v načinu organizacije dela, bivanja.
C15.	<i>Imam ga več kot v zavodu. Tam nas je bilo vedno veliko, in tudi če sem se umaknil v sobo, sem slišal da se spodaj nekaj dogaja, in sem bil nemiren. (osebni prostor)</i>	Pozitivna ocena osebnega prostora.	Manj številčna skupina.
C16.	<i>Prej sva bila dva v sobi, potem smo bili trije, zdaj pa sem sam.</i>	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Sprememba v načinu organizacije dela, bivanja.
C17.	<i>V redu mi je, da sem sam, zato ker me je prej vedno nekdo motil in klical. Sedaj tudi boljše spim.</i>	Pozitivna ocena osebnega počutja v stanovanjski skupini – glede na spremembe.	Več miru, zasebnost.

C18.	Odnosi so se spremenili, zdaj se bolj z drugimi družim. Sem si bolj dober s tistimi, s katerimi živimo skupaj.	Pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov.	Boljši odnosi s sostanovalci in z drugimi mladostniki.
C19.	Edino potem, ko smo prišli v Veržej v stanovanjsko, so nam nekateri postali zavistni in sedaj ves čas govorijo, kako je tu brez veze. Govorijo grde stvari o živalih in o nas.	Negativne spremembe glede na odnos z drugimi mladostniki.	Zavist drugih mladostnikov.
C20.	<i>Ja, z enim fantom in še z učiteljico Darinko. (izboljšanje odnosov)</i>	Pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov.	Boljši odnosi s sostanovalci in vzgojitelji.
C21.	<i>Tam nisem imel nekih prijateljev, sedaj pa jih imam. (v vzgojni skupini)</i>	Pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov.	Boljši odnosi s sostanovalci in z drugimi mladostniki.
C22.	Naučil sem se prati in ven zlagati perilo, krmiti živali in za njih skrbeti, ampak to bolj za kozi.	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Opravljanje domačih opravil.
C23.	<i>Mislim, da mi bo malo koristilo. (za prihodnost)</i>	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Opravljanje domačih opravil.

TEMA: Počutje v stanovanjski skupini

OZNAKA	IZJAVA	KATEGORIJA	POJEM: značilnost, kriterij (kaj je značilnost te razlage, zakaj je neg.)
A27.	Se počutim malo bolj samostojno.	Ocena občutka samostojnosti.	Večja samostojnost.
A28.	Pomeni, da več stvari naredim sama, da sama zase skrbim. Pomeni, da si bolj odgovoren zase. (občutek samostojnosti)	Ocena občutka samostojnosti.	Dojemanje občutka samostojnosti.
A29.	V redu, mi je fajn. Pridejo pa dnevi, ko se ne počutim dobro, ampak tako sem se že prej v zavodu počutila.	Pozitivna ocena osebnega počutja v stan. skup.	Splošno dobro počutje.
A30.	Oboje, pozitivna in negativna odločitev. V zavodu mi je bilo fajn, ker smo bili popoldan skupaj še z drugimi skupinami in smo se z njimi lahko pogovarjali. (pozitivna ali neg. odločitev – primerjava)	Stališče do odločitve o premestitvi.	Pozitivna in negativna odločitev – neodločenost.
A31.	<i>Tu mi je fajn to, da gremo sami peš iz šole do stanovanjske, da smo manjša skupina, da imamo svojo hišo in lahko zato počnemo več stvari. (pozitivna ali neg. odločitev – primerjava) – se navezuje na A30</i>	Stališče do odločitve o premestitvi.	Pozitivna in negativna odločitev – neodločenost.

B20.	To se mi zdi isto kot v zavodu, tudi če smo tu zunaj, so z nami vzgojitelji, razlika je samo ta, da hodimo iz šole sami. (občutek samostojnosti)	Ocena občutka samostojnosti.	Isto kot v zavodu.
B21.	<i>Da bi lahko šli kam brez vzgojiteljev, da bi bili sami. (občutek samostojnosti)</i>	Ocena občutka samostojnosti.	Dojemanje občutka samostojnosti.
B22.	<i>Zdaj, ko sama bolj skrbim zase, se počutim bolj samostojna, samo še vedno ne morem okrog hoditi sama.</i>	Ocena občutka samostojnosti.	Večja samostojnost.
B23.	V redu, tu mi je lepo.	Pozitivna ocena osebnega počutja v stan. skup.	Splošno dobro počutje.
B24.	Sigurno pozitivna odločitev. Se mi zdi za naprej dobro, ker vidim, kako bo, ko bom živela na svojem, in zdi se mi, da imam boljše možnosti. (poz. ali neg. odločitev – primerjava)	Stališče do odločitve o premestitvi.	Pozitivna odločitev.
B25.	<i>Bi raje ostala tu, ker smo v stanovanjski vseeno bolj sami.</i>	Stališče do odločitve o premestitvi.	Pozitivna odločitev.
C10.	<i>Izbral bi stanovanjsko skupino v Veržaju. Tu mi je sedaj boljše.</i>	Stališče do odločitve o premestitvi.	Pozitivna odločitev.
C24.	Se počutim bolj samostojen, ker zdaj hodimo sami domov iz šole, tega prej nismo mogli. (občutek samostojnosti)	Ocena občutka samostojnosti.	Večja samostojnost.
C25.	Da več narediš sam, kot pa da ti vzgojitelj pomaga. (občutek samostojnosti)	Ocena občutka samostojnosti.	Dojemanje občutka samostojnosti.
C26.	Da nisi tako na druge vezan. (občutek samostojnosti)	Ocena občutka samostojnosti.	Dojemanje občutka samostojnosti.
C27.	Super, sem zadovoljen.	Pozitivna ocena osebnega počutja v stan. skup.	Splošno dobro počutje.
C28.	Definitivno pozitivna. Ker je tukaj bolj mirno in se boljše počutim. (pozitivna ali neg. odločitev – primerjava)	Stališče do odločitve o premestitvi.	Pozitivna odločitev.
C29.	<i>Da bi ostal tu. Tukaj mi je boljše. (ali bi ostal tu ali šel nazaj v zavod)</i>	Stališče do odločitve o premestitvi.	Pozitivna odločitev.

TEMA: Podpora strokovnih delavcev

OZNAKA	IZJAVA	KATEGORIJA	POJEM: značilnost, kriterij (kaj je značilnost te razlage, zakaj je neg.)
A32.	Na eno učiteljico, ki jo poznam še od prej, se lahko vedno zanesem.	Pozitivno ocenjeni odnosi z vzgojitelji/cami.	Zanesljivost, opora vzgojiteljic.
A33.	Tri vzgojiteljice pa so nove in jim ne zaupam toliko.	Negativno ocenjeni odnosi z vzgojitelji/cami.	Nezaupljivost do novih vzgojiteljic.
B26.	Na vse vzgojiteljice, vedno jim lahko povem karkoli. (na koga se lahko obrne)	Pozitivno ocenjeni odnosi z vzgojitelji/cami.	Zanesljivost, opora vzgojiteljic.
B27.	Tudi mi v skupini si med sabo zaupamo veliko in se veliko pogovarjamo.	Oporna mladostnikov drug drugemu.	Pogovarjanje in zaupanje
C30.	V oporo so mi vse vzgojiteljice. Z njimi se večkrat pogovarjam in jim povem kakšne osebne stvari. (v oporo)	Pozitivno ocenjeni odnosi z vzgojitelji/cami.	Zanesljivost, opora vzgojiteljic.
C31.	<i>Ja, ves čas. Tu ti na primer naše učiteljice ne povejo, kdaj te pridejo vprašat in je nenapovedano. Zato se jaz sam od sebe učim, ker če me zalotijo, da se ne učim ali pa da nič ne vem, se mi podaljšajo učne ure. Zato sem vedno pripravljen. (spodbujanje)</i>	Pozitivno ocenjeni odnosi z vzgojitelji/cami.	Zanesljivost, opora vzgojiteljic.

TEMA: Vključenost v lokalno skupnost

OZNAKA	IZJAVA	KATEGORIJA	POJEM: značilnost, kriterij (kaj je značilnost te razlage, zakaj je neg.)
A34.	Ne, jaz nimam nekih stikov. Nimam občutka, da bi bila bolj vključena.	Negativna ocena vključenosti v lokalno skupnost.	Malo stikov s sosedi.
A35.	Se pozdravljamo s sosedi in včasih se kaj na hitro pogovorimo, drugače pa nič.	Interakcija z okoljem – sosedi.	Pozdravljanje in pogovarjanje s sosedi.
B28.	Nisem imela nekih stikov s sosedi, edino ko smo imeli dan odprtih vrat, smo jih povabili.	Interakcija z okoljem – sosedi.	Redki stiki.
B29.	<i>V redu, dobro smo se razumeli z njimi. So pohvalili naše izdelke pa prinesli so nam različne sladkarije.</i>	Interakcija z okoljem – sosedi.	Pozdravljanje in pogovarjanje s sosedi.
B30.	<i>Ja, se počutim malo bolj vključena, ker ne živimo tako na samem.</i>	Pozitivna ocena vključenosti v lokalno skupnost.	Bivanje znotraj vasi.

B31.	<i>Ampak vseeno nismo veliko v stiku z drugimi.</i>	Interakcija z okoljem – sosedi.	Redki stiki.
B32.	<i>Bilo bi fajn, da bi se kdaj pogovarjali.</i>	Interakcija z okoljem – sosedi.	Želja po stikih.
C32.	Ja, tu s sosedom zadaj, ki ima rdečo hišo. Pa preko ceste ima en gospod žago in potem mu od žaganja žagovina ostaja in smo se zmenili, da lahko mi dobimo to žagovino za zajčke pa za mucke.	Interakcija z okoljem – sosedi.	Pozdravljanje in pogovarjanje s sosedi.
C33.	<i>Do nas so vsi prijazni, nas pozdravljajo in tudi kaj vprašajo.</i>	Interakcija z okoljem – sosedi.	Pozdravljanje in pogovarjanje s sosedi.
C34.	<i>Se počutim bolj vključen, ker zdaj nisem samo notri v zavodu.</i>	Pozitivna ocena vključenosti v lokalno skupnost.	Bivanje znotraj vasi.

Oсно kodiranje intervjujev z mladostniki in mladostnicami

TEMA: Počutje v vzgojni skupini

Negativna ocena počutja v skupini

Preveč številčna skupina

- A1. V prejšnji skupini lani je bilo čisto drugače, kot je zdaj. V skupini nas je bilo vedno nekje deset punc, kar je bilo za mene preveč.

Zadržanost, občutek ne vključenosti in nepovezanosti v skupini

- A2. Dve puncici sta vedno izstopali in bili glasni, zato se nisem preveč vključevala in sem bila bolj tiho. Raje sem bila v ozadju in sama zase.
- A25. *V zavodu se sploh nisem z nikomer spoprijateljila in nobenemu nisem nič povedala. Lani sem se manj pogovarjala z drugimi, na splošno sem bila bolj tiho v skupini.*
- B16. *Tam se nisem toliko povezala z drugimi.*
- C2. V zavodu mi ni bilo všeč, ker so me prvo leto vsi zafrkavali, in se mi je zdelo, da nisem zaželen.

Oblikovanje skupin med mladimi, obrekovanje

- C11. *V zavodu je polno mladih in se med njimi oblikujejo skupine in lahko začnejo obrekovati.*

Pozitivna ocena počutja v skupini

Zasebnost – svoja soba

- A4. *Sama sem bila v sobi, kar je bilo dobro, zame bi bilo preveč, če bi bile na primer v sobi po tri skupaj.*

Občutek vključenosti

- B1. Tam mi je bilo dobro, sem se počutila vključeno. Sem se razumela drugimi puncami, čeprav smo se včasih kregale.

Upoštevanje želja

- B2. *Ja, so upoštevali moje želje.*
- C3. Upoštevali so me večkrat, ko sem predlagal, da bi se šli rolkat.

Negativna ocena možnosti osebnega prostora

Premalo osebnega prostora, nezmožnost umika

- A3. *Nisem se mogla kam umakniti, ker tam je vedno nekdo zraven tebe.*
- B3. *Ne, nisem ga imela dovolj, ker je bil vedno nekdo ob meni. (osebni prostor)*
- C1. V zavodu nisem imel toliko osebnega prostora, se nisem mogel kam umakniti.

TEMA: Prehod v stanovanjsko skupino

Pozitivna in negativna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini

Začetno dobro počutje zaradi bivanja v manjši skupini, v nadaljevanju poslabšanje počutja zaradi izoliranja od drugih skupin

- A6. Najprej je bilo fajn, potem pa ni bilo več tako fajn. Najprej se mi je zdelo super, da smo čisto sami. Potem pa mi ni bilo več tako všeč, ker se v stanovanjski nismo mogli z drugimi skupinami družiti in pogovarjati.

Začetek bivanja v stanovanjski skupini

Premestitev v stanovanjsko skupino

- A7. Z bratom sva bila presenečena, ko sva po počitnicah prišla v zavod, ker sva mislila, da bomo v istih skupinah, potem pa so nama rekli, da lahko greva v stanovanjsko skupino. Sva se oba odločila, da bova šla v stanovanjsko skupino.
- B7. Vprašali so me, če bi rada šla v stanovanjsko ali bi rada ostala v zavodu, in sem rekla, da bi šla v stanovanjsko skupino.
- C8. Odločili so se vzgojitelji, jaz pa sem se strinjal s tem. Povedali so mi, da lahko grem živeti v stanovanjsko skupino v Veržej, ker sem v Dokležovju napredoval.

Pozitivna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini

Splošne spremembe in privajanje na le-te

- A9. Mi je bilo lažje, ker je bil z mano brat in ker sem poznala že druge punce.
- A10. V skupini smo se hitro med sabo spoznali in se privadili drug na drugega.
- A11. Tudi na bolj mirno okolje sem se navadila, čeprav včasih pogrešam neko dogajanje.
- B5. Na začetku sem se morala navaditi na nove stvari. Drugače pa mi ni bilo hudo, sem se hitro privadila.
- B6. Morala sem se navaditi na primer na to, da moramo sedaj prej vstati, ker še gremo do šole, prej pa smo do šole prišli v eni minuti. Pa na to, da smo sedaj v hiši in da ni drugih zraven.
- C7. Ni mi bilo hudo, sem se hitro navadil na to, da smo živeli v hiši in da nas je bilo manj v stanovanjski.

Negativna ocena začetka bivanja v stanovanjski skupini

Privajanje na novo skupino, novo hišo, sobo in nove vzgojitelje.

- A8. Na začetku mi je bilo malo težko, ker sem se morala privaditi na novo skupino, na novo hišo in sobo ter na nove vzgojiteljice.
- C6. Bilo je težko na začetku, ker nisem imel vseh enakih vzgojiteljev, kot sem jih imel v zavodu, ampak potem sem dobil enega enakega vzgojitelja, kar mi je bilo fajn.

TEMA: Spremembe, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini

Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino

Sprememba v načinu organizacije dela, bivanja

- A12. Razlika je ta, da sedaj sami hodimo iz šole do stanovanjske.
- A13. *Tu imamo živali in večji vrt.*
- A15. *Kosila si ne kuhamo sami, ga dobimo iz šole, razen za vikend, ko pa si sami pripravimo kosilo. Zajtrk, malico in večerjo pripravijo učiteljice, mi jim pomagamo.*
- A19. *Ja, gremo do mlina na Muri, po vasi ali pa kolesarimo ali se rolkamo.*
- B8. Podobno je to, da imamo kosila ob istem času in da imamo generalno čiščenje.
- B9. Zdaj je drugače, da si malico in večerjo sami pripravimo in si kuhamo ob vikendih.
- B11. *Zdaj sem v sobi z eno prijateljico, prej v zavodu pa sem bila sama.*
- C13. Tu sploh ni slabše, je boljše. Boljše je to, da hodimo sami iz šole, da urejamo vrt in da skrbimo za živali.
- C14. Razlika je ta, da imamo petnajst minut krajše učne ure, da hodimo peš do šole, da imamo živali, da smo sami v hiši in da za več stvari poskrbimo sami. Podobno pa je to, da je ista rutina za spanje in kosila.
- C16. *Prej sva bila dva v sobi, potem smo bili trije, zdaj pa sem sam.*

Pozitivna ocena osebnega prostora

Manj številčna skupina

- A18. *Tu imam več osebnega prostora, tu smo bolj sami zase.*
- B13. *Tu ga imam več, ker nas ni toliko v skupini. Imam več miru.*
- C15. *Imam ga več kot v zavodu. Tam nas je bilo vedno veliko, in tudi če sem se umaknil v sobo, sem slišal da se spodaj nekaj dogaja, in sem bil nemiren.*

Pozitivna ocena osebnega počutja v stanovanjski skupini – glede na spremembe

Več miru, zasebnost

- A17. *Včasih mi pa paše, da je mir in da smo samo mi v hiši.*
- A21. *Mi je boljše to, da smo manjša skupina, ker tam nas je bilo vedno devet ali deset.*
- C12. *Boljše mi je tukaj, da smo na samem.*
- C17. *V redu mi je, da sem sam, zato ker me je prej vedno nekdo motil in klical. Sedaj tudi boljše spim.*

Pozitivna in negativna ocena osebnega počutja v stanovanjski skupini – glede na spremembe

Ji ustreza več miru, a včasih si želi več dogajanja

- A16. *Tukaj je bolj mirno, ampak meni bi bilo včasih boljše, če bi bilo bolj glasno, ker se potem vedno nekaj dogaja.*
- A22. *Včasih pa bi vseeno raje imela polno hišo, včasih tako, včasih drugače.*

Pozitivne spremembe v odnosu do drugih mladostnikov

Boljši odnosi s sostanovalci in z drugimi mladostniki

- A20. *Tukaj je boljša skupina.*
- A23. *Prej sem se bolj družila samo s puncami in ne s fanti, sedaj se z vsemi družim in pogovarjam.*
- A24. *Tu sem se spoprijateljila s prijateljico v sobi in tudi z drugimi v stanovanjski se dobro razumem.*
- B12. *Mi je fajn, da smo pomešani med sabo.*
- B14. *Prej se nisem z vsemi pogovarjala, sedaj pa se pogovarjam z vsemi, s katerimi smo v stanovanjski. Mi je zdaj boljše, da imam manj ljudi in lahko tistim zaupam.*
- B15. *V stanovanjski imam zdaj dobre prijatelje in prijateljice.*
- C9. *Spremenil sem moje obnašanje potem, ko sem prišel v Dokležovje, tam sem se bolj umiril in se nisem več toliko kregal z drugimi.*
- C18. *Odnosi so se spremenili, zdaj se bolj z drugimi družim. Sem si bolj dober s tistimi, s katerimi živimo skupaj.*
- C21. *Tam nisem imel nekih prijateljev, sedaj pa jih imam (v vzgojni skupini).*

Boljši odnosi s sostanovalci in vzgojitelji

- C20. *Ja, z enim fantom in še z učiteljico Darinko (izboljšanje odnosov).*

Negativna sprememba glede na odnos z drugimi mladostniki

Zavist drugih mladostnikov

- C19. *Edino potem, ko smo prišli v Veržej v stanovanjsko, so nam nekateri postali zavistni in sedaj ves čas govorijo, kako je tu brez veze. Govorijo grde stvari o živalih in o nas.*

Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča

Opravljanje domačih opravil

- A14. *Sami si pospravljamo, čistimo in urejamo oblačila.*
- A26. *Naučila sem se za sabo pospravljati in čistiti. V zavodu so čistilke in je bilo manj za delati, tukaj pa delamo sami vse.*
- B10. *Počistimo in pometemo stopnice in kuhinjo. Včasih pomagamo pri kuhanju, skrbimo za vrt in za živali. Tega v zavodu nismo delali.*
- B18. *V zavodu nismo imeli nič takega za delati, tu sem se naučila več stvari delati.*
- B19. *Verjetno mi bodo koristile, ko bom živela sama, ker bom vedela že veliko stvari sama narediti (v prihodnosti).*
- C22. *Naučil sem se prati in ven zlagati perilo, krmiti živali in za njih skrbeti, ampak to bolj za kozi.*
- C23. *Mislim, da mi bo malo koristilo (za prihodnost).*

Sprejemanje šole kot pomembne

- B17. *Naučila sem se, da moram v šolo hoditi. Prej se mi to ni zdelo nujno.*

TEMA: Počutje v stanovanjski skupini

Pozitivna ocena osebnega počutja v stanovanjski skupini

Splošno dobro počutje

- A29. V redu, mi je fajn. Pridejo pa dnevi, ko se ne počutim dobro, ampak tako sem se že prej v zavodu počutila.
- B23. V redu, tu mi je lepo.
- C27. Super, sem zadovoljen.

Stališče do odločitve o premestitvi

Pozitivna odločitev

- B24. Sigurno pozitivna odločitev. Se mi zdi za naprej dobro, ker vidim, kako bo, ko bom živela na svojem in zdi se mi, da imam boljše možnosti (poz. ali neg. odločitev – primerjava).
- B25. *Bi raje ostala tu, ker smo v stanovanjski vseeno bolj sami.*
- C10. *Izbral bi stanovanjsko skupino v Veržaju. Tu mi je sedaj boljše.*
- C28. Definitivno pozitivna. Ker je tukaj bolj mirno in se boljše počutim (pozitivna ali neg. odločitev – primerjava).
- C29. *Da bi ostal tu. Tukaj mi je boljše (ali bi ostal tu ali šel nazaj v zavod).*

Pozitivna in negativna odločitev – neodločenost

- A30. Oboje, pozitivna in negativna odločitev. V zavodu mi je bilo fajn, ker smo bili popoldan skupaj še z drugimi skupinami in smo se z njimi lahko pogovarjali (pozitivna ali neg. odločitev – primerjava).
- A31. *Tu mi je fajn to, da gremo sami peš iz šole do stanovanjske, da smo manjša skupina, da imamo svojo hišo in lahko zato počnemo več stvari (pozitivna ali neg. odločitev – primerjava). – se navezuje na A30*

Ocena občutka samostojnosti

Dojemanje občutka samostojnosti

- A28. Pomeni, da več stvari naredim sama, da sama zase skrbim. Pomeni, da si bolj odgovoren zase.
- B21. *Da bi lahko šli kam brez vzgojiteljev, da bi bili sami.*
- C25. Da več narediš sam, kot pa da ti vzgojitelj pomaga.
- C26. Da nisi tako na druge vezan.

Večja samostojnost

- A27. Se počutim malo bolj samostojno.
- B22. *Zdaj, ko sama bolj skrbim zase, se počutim bolj samostojna, samo še vedno ne morem okrog hoditi sama.*

- C24. Se počutim bolj samostojen, ker zdaj hodimo sami domov iz šole, tega prej nismo mogli (občutek samostojnosti).

Isto kot v zavodu

- B20. To se mi zdi isto kot v zavodu, tudi če smo tu zunaj, so z nami vzgojitelji, razlika je samo ta, da hodimo iz šole sami (občutek samostojnosti).

TEMA: Podpora strokovnih delavcev

Pozitivno ocenjeni odnosi z vzgojitelji/cami

Zanesljivost, opora vzgojiteljic

- A32. Na eno učiteljico, ki jo poznam še od prej, se lahko vedno zanesem.
- B26. Na vse vzgojiteljice, vedno jim lahko povem karkoli (na koga se lahko obrne).
- C31. V oporo so mi vse vzgojiteljice. Z njimi se večkrat pogovarjam in jim povem kakšne osebne stvari.
- C32. *Ja, ves čas. Tu ti na primer naše učiteljice ne povejo, kdaj te pridejo vprašat in je nenapovedano. Zato se jaz sam od sebe učim, ker če me zalotijo, da se ne učim ali pa da nič ne vem, se mi podaljšajo učne ure. Zato sem vedno pripravljen (spodbujanje).*

Negativno ocenjeni odnosi z vzgojitelji/cami

Nezaupljivost do novih vzgojiteljic

- A33. Tri vzgojiteljice pa so nove in jim ne zaupam toliko.

Opora mladostnikov drug drugemu

Pogovarjanje in zaupanje

- B27. Tudi mi v skupini si med sabo zaupamo veliko in se veliko pogovarjamo.

TEMA: Vključenost v lokalno skupnost

Interakcija z okoljem – sosedi

Pozdravljanje in pogovarjanje s sosedi

- A35. Se pozdravljamo s sosedi in včasih se kaj na hitro pogovorimo, drugače pa nič.
- B29. *V redu, dobro smo se razumeli z njimi. So pohvalili naše izdelke pa prinesli so nam različne sladkarije.*
- C33. Ja, tu s sosedom zadaj, ki ima rdečo hišo. Pa preko ceste ima en gospod žago in potem mu od žaganja žagovina ostaja in smo se zmenili, da lahko mi dobimo to žagovino za zajčke pa za mucke.
- C34. *Do nas so vsi prijazni, nas pozdravljajo in tudi kaj vprašajo.*

Redki stiki

- B28. Nisem imela nekih stikov s sosedi, edino ko smo imeli dan odprtih vrat, smo jih povabili.

- B31. *Ampak vseeno nismo veliko v stiku z drugimi.*

Želja po stikih

- B32. *Bilo bi fajn, da bi se kdaj pogovarjali.*

Pozitivna ocena vključenosti v lokalno skupnost

Bivanje znotraj vasi

- B30. *Ja, se počutim malo bolj vključena, ker ne živimo tako na samem.*
- C35. *Se počutim bolj vključen, ker zdaj nisem samo notri v zavodu.*

Negativna ocena vključenosti v lokalno skupnost

Malo stikov s sosedi

- A34. *Ne, jaz nimam nekih stikov. Nimam občutka, da bi bila bolj vključena.*

Priloga 4: Kvalitativna analiza – Intervjuji s strokovnimi delavkami

INTERVJU Č (Psihologinja Maja Seliškar)

UVODNI PREDSTAVITVENI DEL

Kako dolgo ste že zaposleni v Vzgojnem domu Veržej?

V vzgojnem domu Veržej sem zaposlena že osemnajsto leto, (res pa je, da sem bila tudi na treh porodniških dopustih v tem času).

Kaj zajema vaše strokovno delo?

Moje delo zajema pisanje psiholoških poročil, psihodiagnostični pregledi, preventivno, svetovalno in terapevtsko delo z otroki in mladostniki, delo s starši otrok in mladostnikov, delo z vrtcem (opazovanje otrok v skupini, psihološki pregledi otrok), delo s šolo (sodelovanje na roditeljskih sestankih, konferencah, sodelovanje pri razrednih urah, razgovori z učenci o aktualni problematiki, psihološki pregledi učencev na pobudo učitelje ipd.), delo s strokovno skupino (delavnice za vzgojitelje z namenom izboljšanja medsebojnih odnosov), sodelovanje z drugimi institucijami in poklicnimi profili (s psihologi in pedopsihiatri, so socialnimi delavci Centrov za socialno delo, z zdravnikom in zobozdravnikom), analitično delo (načrtovanje, spremljanje, vrednotenje lastnega dela) ter strokovno izobraževanje in usposabljanje. Moje delo vključuje tudi poklicno usmerjanje učencev zaključnih razredov.

TEMA: DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV

Kakšno je vaše mnenje glede deinstitutionalizacije vzgojnih zavodov za mladostnike?

Č1. Moje mnenje glede deinstitutionalizacije je, da je ta potrebna in smotrna za določen del populacije, ki je zmožen funkcionirati v rednih šolah ob dodatni učni pomoči ter izdatni pomoči CSD-ja družini, kjer ni prisotnih večjih kaznivih dejanj.

Č2. Vsekakor bi nekateri naši mladostniki bili zmožni obiskovanja rednih šol, če bi imeli ves čas na voljo pomoč, usmerjanje, svetovanje. Za to pa je potreben nabor posameznih strokovnjakov, ki se na terenu ukvarjajo s konkretnimi družinami in celostno problematiko družine, ožjega, širšega okolja in šole.

Kakšna je vizija Vzgojnega doma Veržej glede deinstitutionalizacije? (Ali se nagibate k ustanavljanju novih stanovanjskih skupin?)

Č3. ~~Večinoma sem odgovorila v prejšnjem odgovoru,~~ vsekakor je zaželeno, da se čim več mladostnikov usmerja v stanovanjske skupine in šole, če res ne bi bilo drugih alternativ, se usmeri v zavod.

TEMA: BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA

Kakšen je vaš pogled (prednosti, slabosti) na bivanje v stanovanjskih skupinah v primerjavi z bivanjem v zavodu?

Č4. Stanovanjska skupina je lahko odlično nadomestilo vzgojni instituciji za določen del populacije, ~~kot že omenjeno zgoraj~~, ki pa ima v matični družini zelo slabe možnosti osnovne oskrbe. Prednost je torej vsekakor ta, da oponaša način življenja v družini, socialne interakcije so prav tako bolj družinskemu življenju podobne, saj se mladostniki samostojno vključujejo v vsakodnevne obveznosti in niso ves čas pod nadzorom in nimajo občutka, da so utesnjeni, zaprti.

Č5. Določen del otrok in mladostnikov pa vsaj na začetku potrebuje dosleden nadzor in usmerjanje, saj se v nasprotnem primeru lahko povsem izgubijo, so povzročitelji kaznivih dejanj ipd. Nekateri imajo toliko različnih motenj in težav, da niti niso zmožni samostojnega upravljanja sami s seboj in svojo okolico. V teh primerih pa je večji nadzor in usmerjanje verjetno nujno potrebno.

Kakšne so podobnosti in kakšne so razlike med bivanjem s vzgojnim domom in stanovanjski skupini?

Č6. Podobnosti ni veliko, razen da je otrok med tednom zdoma in da ni v stiku s svojimi skrbniki vsakodnevno, razen telefonsko.

Č7. Funkcijo začasnega skrbnika prevzamejo vzgojitelji, ki mladostniku svetujejo, ga usmerjajo – v obeh primerih podobno.

Č8. Razlik pa je veliko, že omenjena potreba po nadzoru je v stanovanjski skupini zmanjšana oz. se pričakuje in mladostnika spodbuja k večji samostojnosti.

Č9. Stanovanjska skupina je nastanjena znotraj nekega urbanega okolja, kjer je del skupnosti, zavodi so po navadi na obrobju oz. podeželju, niso tako zelo povezani z okoljem.

Č10. Otroci v zavodu nimajo veliko zgledov pričakovanega vedenja, ker se družijo večinoma med seboj in nimajo možnosti opazovati otrok, ki nimajo težav ipd. Zaradi potisnjenosti na obrobje in povečanega nadzora je znotraj zavoda težje zagotoviti vključenost otrok v različne interesne dejavnosti, ki so lažje dostopne otrokom v stanovanjskih skupinah.

Č11. Znotraj zavoda je potreba po enotnih pravilih večja in je težje povsem prilagajati se posamezniku.

TEMA: PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO

Kako so mladi po vašem mnenju doživeli prehod v stanovanjsko skupino? Na kakšen način ste jim bili vi pri tem v oporo?

Č12. Prehod v stanovanjsko skupino so mladi doživeli vsak po svoje, nekateri z navdušenjem, večina tudi s strahom in pričakovanjem novih pravil.

Č13. So pa kmalu vsi spoznali, da so prišli »na boljše«, čeprav so tudi določene neprijetne strani bivanja na samem, kot npr. soočanje s samim seboj, s samoto ipd.

TEMA: SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

Kakšne pozitivne spremembe ste opazili pri mladih, ki so se preselili v stanovanjsko skupino?

Č14. ~~V našem zavodu so tisti~~ mladostniki, ki so se preselili v stanovanjsko skupino, s svojim bivanjem vsekakor bolj zadovoljni, počutijo se svobodnejši, bolj samostojni, da se jim bolj zaupa in da imajo več časa za različne aktivnosti kot tudi več interakcije z vzgojitelji.

Č15. So mirnejši, lažje se čustveno nadzorujejo, lažje sproti predelujejo težave in lažje poiščejo pomoč.

Katere spretnosti/kompetence mladi pridobijo tekom bivanja v stanovanjski skupini?

Č16. Kot že omenjeno, se pričakuje večja samostojnost, zato se tudi bolj trudijo to samostojnost doseči – bolj se morajo potruditi pri stikih z bližnjim okoljem, navezovati stike z različnimi ljudmi, ki jih obkrožajo.

Č17. Več morajo sodelovati pri načrtovanju prostega časa kot tudi pri drugih aktivnostih – pričakuje se več samostojnega učenja, več pomoči drugim – vse omenjeno imajo možnost vaditi in tudi doseči.

Na kakšen način bivanje izven zavoda prispeva k pripravi mladih na samostojno življenje v prihodnosti po izhodu iz stanovanjske skupine?

Č18. Vsekakor se po odpustu iz stanovanjske skupine pričakuje večja samostojnost kot po odpustu iz zavoda.

TEMA: VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST

Na kakšen način bivanje v stanovanjski skupini prispeva vključenosti mladostnikov v lokalno skupnost?

Č19. Bivanje v stanovanjski skupnosti sigurno prispeva k vključenosti mladih v lokalno skupnost, saj se tudi nehoti srečujejo s sosedi in mimoidočimi, ko gredo na sprehod, ali že ko delajo okrog hiše, ali kako drugače preživljajo svoj prosti čas.

Č20. Vpeti so v lokalno dogajanje vsekakor bolj kot otroci, ki so nekoliko »oddaljeni« v vzgojnem domu.

OZNAKA	IZJAVA	TEMA
Č1.	Moje mnenje glede deinstitutionalizacije je, da je ta potrebna in smotrna za določen del populacije, ki je zmožen funkcionirati v rednih šolah ob dodatni učni pomoči ter izdatni pomoči CSD-ja družini, kjer ni prisotnih večjih kaznivih dejanj.	DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV

Č2.	Vsekakor bi nekateri naši mladostniki bili zmožni obiskovanja rednih šol, če bi imeli ves čas na voljo pomoč, usmerjanje, svetovanje. Za to pa je potreben nabor posameznih strokovnjakov, ki se na terenu ukvarjajo s konkretnimi družinami in celostno problematiko družine, ožjega, širšega okolja in šole.	DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV
Č3.	Vsekakor je zaželeno, da se čim več mladostnikov usmerja v stanovanjske skupine in šole, če res ne bi bilo drugih alternativ, se usmeri v zavod.	DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV
Č4.	Stanovanjska skupina je lahko odlično nadomestilo vzgojni instituciji za določen del populacije, ki pa ima v matični družini zelo slabe možnosti osnovne oskrbe. Prednost je torej vsekakor ta, da oponaša način življenja v družini, socialne interakcije so prav tako bolj družinskemu življenju podobne, saj se mladostniki samostojno vključujejo v vsakodnevne obveznosti in niso ves čas pod nadzorom in nimajo občutka, da so utesnjeni, zaprti.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
Č5.	Določen del otrok in mladostnikov pa vsaj na začetku potrebuje dosleden nadzor in usmerjanje, saj se v nasprotnem primeru lahko povsem izgubijo, so povzročitelji kaznivih dejanj ipd. Nekateri imajo toliko različnih motenj in težav, da niti niso zmožni samostojnega upravljanja sami s seboj in svojo okolico. V teh primerih pa je večji nadzor in usmerjanje verjetno nujno potrebno.	DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV
Č6.	Podobnosti ni veliko, razen da je otrok med tednom zdoma in da ni v stiku s svojimi skrbniki vsakodnevno, razen telefonsko.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
Č7.	Funkcijo začasnega skrbnika prevzamejo vzgojitelji, ki mladostniku svetujejo, ga usmerjajo – v obeh primerih podobno.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
Č8.	Razlik pa je veliko, že omenjena potreba po nadzoru je v stanovanjski skupini zmanjšana oz. se pričakuje in mladostnika spodbuja k večji samostojnosti.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
Č9.	Stanovanjska skupina je nastanjena znotraj nekega urbanega okolja, kjer je del skupnosti, zavodi so po navadi na obrobju oz. podeželju, niso tako zelo povezani z okoljem.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
Č10.	Otroci v zavodu nimajo veliko zgledov pričakovanega vedenja, ker se družijo večinoma med seboj in nimajo možnosti opazovati otrok, ki nimajo težav ipd. Zaradi potisnjenosti na obrobje in povečanega nadzora je znotraj zavoda težje zagotoviti vključenost otrok v različne interesne dejavnosti, ki so lažje dostopne otrokom v stanovanjskih skupinah.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
Č11.	Znotraj zavoda je potreba po enotnih pravilih večja in težje se je povsem prilagajati posamezniku.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
Č12.	Prehod v stanovanjsko skupino so mladi doživeli vsak po svoje, nekateri z navdušenjem, večina tudi s strahom in pričakovanjem novih pravil.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO

Č13.	So pa kmalu vsi spoznali, da so prišli »na boljše«, čeprav so tudi določene neprijetne strani bivanja na samem, kot npr. soočanje s samim seboj, s samoto ipd.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
Č14.	Mladostniki, ki so se preselili v stanovanjsko skupino, s svojim bivanjem vsekakor bolj zadovoljni, počutijo se svobodnejši, bolj samostojni, da se jim bolj zaupa in da imajo več časa za različne aktivnosti kot tudi več interakcije z vzgojitelji.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
Č15.	So mirnejši, lažje se čustveno nadzorujejo, lažje sproti predelujejo težave in lažje poiščejo pomoč.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
Č16.	Kot že omenjeno, se pričakuje večja samostojnost, zato se tudi bolj trudijo to samostojnost doseči – bolj se morajo potruditi pri stikih z bližnjim okoljem, navezovati stike z različnimi ljudmi, ki jih obkrožajo.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
Č17.	Več morajo sodelovati pri načrtovanju prostega časa kot tudi pri drugih aktivnostih – pričakuje se več samostojnega učenja, več pomoči drugim – vse omenjeno imajo možnost vaditi in tudi doseči.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
Č18.	Vsekakor se po odpustu iz stanovanjske skupine pričakuje večja samostojnost kot po odpustu iz zavoda.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
Č19.	Bivanje v stanovanjski skupnosti sigurno prispeva k vključenosti mladih v lokalno skupnost, saj se tudi nehote srečujejo s sosedi in mimoidočimi, ko gredo na sprehod ali že ko delajo okrog hiše ali kako drugače preživljajo svoj prosti čas.	VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST
Č20.	Vpeti so v lokalno dogajanje vsekakor bolj kot otroci, ki so nekoliko »oddaljeni« v vzgojnem domu.	VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST

INTERVJU D (Socialna delavka Vida Šijanec)

UVODNI PREDSTAVITVENI DEL

Kako dolgo ste že zaposleni v Vzgojnem domu Veržej?

V OŠ Veržej, VZ Veržej sem zaposlena od februarja 1996 kot svetovalna delavka (socialna delavka).

Kaj zajema vaše strokovno delo?

Moje strokovno delo zajema več področij. Delo z otroki s čustveno vedenjskimi motnjami, delo s starši otrok in delo z zunanjimi institucijami (CSD, šolami, sodišči, sodniki za prekrške, pedopsihiatri in drugimi strokovnjaki pri katerih so otroci v obravnavi, zvezo prijateljev mladine, KCM, varnimi hišam in drugimi institucijami, ki vodijo različne postopke za mladostnike...,

Organiziram ogleda in sprejeme otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami (ČVM).

Sodelujem tudi v strokovnem timu (sem član strokovnega tima), sodelujem z vzgojitelji in učitelji na šoli ter ostalimi strokovnimi delavci. Koordiniram pripravo in uresničitev individualiziranih programov dela za mladostnike IVN). Preko individualnih pogovorov spremljam mladostnike.

Pripravljam predavanja za starše, se dodatno izobražujem, pripravljam poročila v statistične namene, se vključujem v vzgojno delo v skupine, nadomeščam odsotnega strokovnega delavca ter druga dela v skladu z letnim delovnim načrtom.

TEMA: DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV

Kakšno je vaše mnenje glede deinstitutionalizacije vzgojnih zavodov za mladostnike?

D1. ~~Deinstitutionalizacija je proces načrtovanja preoblikovanja ustanov, zmanjšanja njihovih kapacitet in/ali njihovega ukinjanja.~~ Sama nisem proti deinstitutionalizaciji, saj je smotrna za določen del mladostnikov, ki so zmožni funkcionirati v rednih šolah, ob dodatni strokovni pomoči, ter za mladostnike, pri katerih niso prisotni težji vedenjski odkloni.

D2. Še vedno pa določen del mladostnikov potrebuje visoko formalizirana pravila, dosleden nadzor in usmerjanje s strani vzgojiteljev v bolj zaprtih ustanovah (vzgojnih zavodih). Nekateri otroci/mladostniki imajo toliko različnih motenj, da niso zmožni samostojnega uvida svojih težav, ne zmorejo shajati s svojo okolico in potrebujejo poglobljeno obravnavo.

Kakšna je vizija Vzgojnega doma Veržej glede deinstitutionalizacije? (Ali se nagibate k ustanavljanju novih stanovanjskih skupin?)

D3. Vsekakor je smiselno, da se čim več otrok/mladostnikov usmerja v stanovanjske skupine in da je vključitev v zavode alternativa le za tiste otroke, ki potrebujejo bolj poglobljeno obravnavo in večjo kontrolo.

TEMA: BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA

Kakšen je vaš pogled (prednosti, slabosti) na bivanje v stanovanjskih skupinah v primerjavi z bivanjem v zavodu?

D4. ~~Prednosti bivanja v stanovanjski skupini so vsekakor očitne.~~ Ena izmed najpomembnejših prednosti je sigurno ta, da v stanovanjski skupini vzgojitelji lažje sledijo potrebam mladostnika, konkretne vzgojne cilje je lažje definirati in izvajati.

D5. V vzgojnem zavodu vzgojitelj pogosto nima časa in možnosti za individualno delo z mladostnikom. V zavodu je tudi deset mladih v eni skupini, kar je bistveno preveč. Mladi imajo občutek, da so en na drugem, zato so večkrat napeti.

D6. Težko je iti kamorkoli s celotno skupino, saj morajo vedno iti vsi skupaj nekam. Ker pa je v skupini samo en vzgojitelj, se morajo prilagajati ves čas. Če torej devet mladih želi iti na sprehod, deseti pa se počuti slabo, ne bodo šli na sprehod. V stanovanjski skupini pa je to lažje, ker je manj mladih.

D7. Mladostniki v stanovanjski skupini imajo tudi večji vpliv na oblikovanje skupnih pravil, imajo večje kompetence pri soodločanju.

D8. Samostojno se vključujejo v vsakodnevne obveznosti, opravljanje del (gredo samostojno po nakup živil, skrbijo za čiščenje vseh prostorov – v vzgojnem zavodu to opravijo čistilke), poskrbijo za kakšna manjša opravila (npr. zamenjajo žarnico) in si sami pripravljajo obroke. V Vzgojnem zavodu ta dela opravljajo zaposleni (kuharica, čistilke, hišnik).

D9. Otroci postajajo bolj samostojni, pridobijo si spretnosti, ki jim bodo prišle prav življenju.

D10. Mladostniki tudi niso ves čas pod strogim nadzorom, s tem pa se krepi njihova samopodoba in občutek lastne vrednosti.

Kakšne so podobnosti in kakšne so razlike med bivanjem s vzgojnim domu in stanovanjski skupini?

D11. ~~Razlike med bivanjem v vzgojnih zavodih in v stanovanjski skupinah sem povedala že v prejšnjem odgovoru.~~ V vzgojnem zavodu je potreba po enotnih pravilih velika in se je težje prilagajati posamezniku. Zavodom se očita, da niso dovolj prilagodljivi, da težko uvajajo inovacije, da se držijo uveljavljenih pravil, da so svet zase in da se razlikujejo od sveta zunaj.

D12. Vsekakor se spreminja tudi miselnost vzgojiteljev v zavodu, iščejo se različne možnosti in pristopi za delo z mladostnikom, zavodi se odpirajo tudi navzven, v širše okolje, lokalno skupnost.

D13. Tako mladostniki v vzgojnih zavodih kot mladostniki v stanovanjskih skupinah so med tednom zdoma in so v stiku z domačimi po telefonu.

D14. Za mladostnike v stanovanjskih skupinah in v vzgojnih zavodih so odgovorni vzgojitelji, ki jih usmerjajo, jim svetujejo, jim nudijo pomoč na različnih področjih, jih nadzorujejo in njihova neprimerna vedenja sankcionirajo.

TEMA: PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO

Kako so mladi po vašem mnenju doživeli prehod v stanovanjsko skupino? Na kakšen način ste jim bili vi pri tem v oporo?

D15. Mladi so prehod v stanovanjsko skupino doživeli z mešanimi občutki in z velikimi pričakovanji. Veselili so se tega, da bodo imeli lepe prostore, sobe za enega ali največ dva, da jih bo v stanovanjski skupini manj, predvsem pa tega, da ne bo "gužve".

D16. So pa bili razočarani, ker so pričakovali, da bodo lahko imeli na razpolago mobitele, in so pričakovali, da ne bodo imeli toliko nadzora. Glede telefonov smo se veliko pogovarjali. Odločili smo se, da je boljše, če imajo vsi enaka pravila, tako v zavodu kot tudi v stanovanjski skupini.

D17. K meni so lahko prihajali kadarkoli, če so želeli pogovarjati glede bivanja v stanovanjski skupini ali glede šole in interesnih dejavnosti.

D18. Z dvema uporabnicama, ki sta bivali v stanovanjski skupini, sem hodila skupaj na krožek in smo se na poti do tja lahko same pogovarjale o tem, kako se počutita.

D19. Na začetku so bili vsi zelo veseli, da so tam; govorili so, da jim je lepo, kako se hodijo kopat in v kino, zelo so bili navdušeni. Zato me je zdaj na koncu presenetilo, ko so govorili o tem, da niso zadovoljni. Ne vem, mogoče je vplivalo na njihovo počutje tudi to, da je konec šole in so imeli še veliko testov ali pa to, da odhajajo domov na počitnice.

D20. Na koncu smo dobili občutek, da so pokazali nezadovoljstvo z vsem, kar se je dogajalo okoli njih. Govorili so, da si oni nič ne kuhajo, nikamor ne grejo, vzgojitelji vse odločajo ... To nas je presenetilo.

D21. Na mene se v začetku leta niso obračali zaradi kakršnih koli težav. Edino eni puncni ni bilo najbolj všeč na koncu, zato sem se z njo kasneje pogovarjala o tem. So pa vsakdanje stvari reševali sproti v skupini.

TEMA: SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

Kakšne pozitivne spremembe ste opazili pri mladih, ki so se preselili v stanovanjsko skupino?

D22. Mladi, ki so bili vključeni v stanovanjsko skupino, so bolj samozavestni, sproščeni, samostojni.

D23. Prav tako so se naučili sprejemati večjo odgovornost zase in za svoja dejanja.

Katere spretnosti/kompetence mladi pridobijo tekom bivanja v stanovanjski skupini?

D24. Mladi si tekom bivanja pridobijo širše znanje, več praktičnih veščin, naučijo se biti bolj odgovorni, so bolj samozavestni in samostojni.

D25. Bolj intenzivno poteka proces osamosvajanja in priprava na življenje izven stanovanjske skupine, na vrnitev v domače okolje.

Na kakšen način bivanje izven zavoda prispeva k pripravi mladih na samostojno življenje v prihodnosti, po izhodu iz stanovanjske skupine?

D26. Sigurno delovne navade, poudarek na izboljšani komunikaciji, delo na odnosih, pridobivanje stikov s skupnostjo. Dobijo vpogled v to, kako je v skupnosti.

D27. Bolj je podobno domačemu, naravnemu okolju življenja, mladi dobijo občutek, kako bo v prihodnosti.

D28. Mladi pridobijo več samozvesti, delajo na samostojnosti.

D29. Nekatere je tudi malo zaneslo in so dobili občutek, da so malo več vredni od drugih v zavodu zato, ker so v stanovanjski skupini.

D30. Pridobijo pa res več, imajo priložnost, da se več posvetijo individualnim pogovorom, lažje se vse pogovarjajo in rešujejo konflikte. V skupini v zavodu, kjer jih je deset, pa nastane konflikt, učitelj nima toliko časa za individualni pristop.

V zavodu tudi ni take možnosti skozi vikend s starši. V stanovanjski skupini pa so si lahko privoščili, da so starši uporabnikov prespali v stanovanjski skupini.

Tega pa sploh nisem vedela. Kako pa je to potekalo?

Skupaj z vzgojitelji smo naredili plan, kjer smo načrtovali, da so starši lahko prespali skupaj z otrokom. Vse to je potekalo vodeno, tako da so jih vzgojitelji usmerjali in jih pustili, da so lahko s starši dan preživeli tudi samostojno (so se šli kopat). Starši so lahko na tak način videli, kako vse skupaj funkcionira, vzgojitelji pa so lahko videli, kako družina deluje (mladostnica se je v stanovanjski skupini skozi teden obnašala okej, ko pa je prišla domov, pa je prišla v konflikt z mamo; zdaj so imeli možnost ta odnos spremljati in delati na njem).

Tega se je poslužilo troje staršev. Prišli so v petek, so prespali in nato so skupaj šli v soboto domov. Skupaj smo delali na odnosih. To je odlično, da so ji lahko privoščili v stanovanjski.

TEMA: VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST

Na kakšen način bivanje v stanovanjski skupini prispeva vključenosti mladostnikov v lokalno skupnost?

D31. Bivanje v stanovanjski skupini vsekakor prispeva k vključenosti mladostnikov v lokalno skupnost. Mladostniki se aktivno vključujejo v sosedsko pomoč (obiščejo starejše občane, kaj postorijo po hiši, prinesejo živila iz trgovine, pripravijo drva, jim delajo družbo ...), organizirajo skupna srečanja z vaščani, jim odprejo svoja vrata, zanje pripravijo prigrizke, jim povedo, kako živijo, kaj počnejo, lahko organizirajo športne aktivnosti ali skupne izlete.

OZNAKA	IZJAVA	TEMA
D1.	Sama nisem proti deinstitutionalizaciji, saj je smotna za določen del mladostnikov, ki so zmožni funkcionirati v rednih šolah, ob dodatni strokovni pomoči, ter za mladostnike, pri katerih niso prisotni težji vedenjski odkloni.	DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV
D2.	Še vedno pa določen del mladostnikov potrebuje visoko formalizirana pravila, dosleden nadzor in usmerjanje s strani vzgojiteljev v bolj zaprtih ustanovah (vzgojnih zavodih). Nekateri otroci/mladostniki imajo toliko različnih motenj, da niso zmožni samostojnega uvida svojih težav, ne zmorejo shajati s svojo okolico in potrebujejo poglobljeno obravnavo.	DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV
D3.	Vsekakor je smiselno, da se čim več otrok/mladostnikov usmerja v stanovanjske skupine in da je vključitev v zavode alternativa le za tiste otroke, ki potrebujejo bolj poglobljeno obravnavo in večjo kontrolo.	DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV
D4.	Ena izmed najpomembnejših prednosti je sigurno ta, da v stanovanjski skupini vzgojitelji lažje sledijo potrebam mladostnika, konkretne vzgojne cilje je lažje definirati in izvajati.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
D5.	V vzgojnem zavodu vzgojitelj pogosto nima časa in možnosti za individualno delo z mladostnikom. V zavodu je tudi deset mladih v eni skupini, kar je bistveno preveč. Mladi imajo občutek, da so en na drugem, zato so večkrat napeti.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA

D6.	Težko je iti kamorkoli s celotno skupino, saj morajo vedno iti vsi skupaj nekam. Ker pa je v skupini samo en vzgojitelj, se morajo prilagajati ves čas. Če torej devet mladih želi iti na sprehod, deseti pa se počuti slabo, ne bodo šli na sprehod. V stanovanjski skupini pa je to lažje, ker je manj mladih.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
D7.	Mladostniki v stanovanjski skupini imajo tudi večji vpliv na oblikovanje skupnih pravil, imajo večje kompetence pri soodločanju.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
D8.	Samostojno se vključujejo v vsakodnevne obveznosti, opravljanje del (grede samostojno po nakup živil, skrbijo za čiščenje vseh prostorov – v vzgojnem zavodu to opravijo čistilke), poskrbijo za kakšna manjša opravila (npr. zamenjajo žarnico) in si sami pripravljajo obroke. V Vzgojnem zavodu ta dela opravljajo zaposleni (kuharica, čistilke, hišnik).	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
D9.	Otroci postajajo bolj samostojni, pridobijo si spretnosti, ki jim bodo prišle prav življenju.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
D10.	Mladostniki tudi niso ves čas pod strogim nadzorom, s tem pa se krepi njihova samopodoba in občutek lastne vrednosti.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
D11.	V vzgojnem zavodu je potreba po enotnih pravilih velika in se je težje prilagajati posamezniku. Zavodom se očita, da niso dovolj prilagodljivi, da težko uvajajo inovacije, da se držijo uveljavljenih pravil, da so svet zase in da se razlikujejo od sveta zunaj.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
D12.	Vsekakor se spreminja tudi miselnost vzgojiteljev v zavodu, iščejo se različne možnosti in pristopi za delo z mladostnikom, zavodi se odpirajo tudi navzven, v širše okolje, lokalno skupnost.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
D13.	Tako mladostniki v vzgojnih zavodih kot mladostniki v stanovanjskih skupinah so med tednom zdoma in so v stiku z domačimi po telefonu.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
D14.	Za mladostnike v stanovanjskih skupinah in v vzgojnih zavodih so odgovorni vzgojitelji, ki jih usmerjajo, jim svetujejo, jim nudijo pomoč na različnih področjih, jih nadzorujejo in njihova neprimerna vedenja sankcionirajo.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
D15.	Mladi so prehod v stanovanjsko skupino doživeli z mešanimi občutki in z velikimi pričakovanji. Veselili so se tega, da bodo imeli lepe prostore, sobe za enega ali največ dva, da jih bo v stanovanjski skupini manj, predvsem pa tega, da ne bo "gužve".	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
D16.	So pa bili razočarani, ker so pričakovali, da bodo lahko imeli na razpolago mobitele in so pričakovali, da ne bodo imeli toliko nadzora. Glede telefonov smo se veliko pogovarjali. Odločili smo se, da je boljše, če imajo vsi enaka pravila, tako v zavodu kot tudi v stanovanjski skupini.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
D17.	K meni so lahko prihajali kadarkoli, če so želeli pogovarjati glede bivanja v stanovanjski skupini ali glede šole in interesnih dejavnosti.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO

D18.	Z dvema uporabnicama, ki sta bivali v stanovanjski skupini, sem hodila skupaj na krožek in smo se na poti do tja lahko same pogovarjale o tem, kako se počutita.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
D19.	Na začetku so bili vsi zelo veseli, da so tam; govorili so, da jim je lepo, kako se hodijo kopat in v kino, zelo so bili navdušeni. Zato me je zdaj na koncu presenetilo, ko so govorili o tem, da niso zadovoljni. Ne vem, mogoče je vplivalo na njihovo počutje tudi to, da je konec šole in so imeli še veliko testov ali pa to, da odhajajo domov na počitnice.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
D20.	Na koncu smo dobili občutek, da so pokazali nezadovoljstvo z vsem, kar se je dogajalo okoli njih. Govorili so, da si oni nič ne kuhajo, nikamor ne grejo, vzgojitelji vse odločajo ... To nas je presenetilo.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
D21.	Na mene se v začetku leta niso obračali zaradi kakršnihkoli težav. Edino eni puncu ni bilo najbolj všeč na koncu, zato sem se z njo kasneje pogovarjala o tem. So pa vsakdanje stvari reševali sproti v skupini.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
D22.	Mladi, ki so bili vključeni v stanovanjsko skupino, so bolj samozavestni, sproščeni, samostojni.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
D23.	Prav tako so se naučili sprejemati večjo odgovornost zase in za svoja dejanja.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
D24.	Mladi si tekom bivanja pridobijo širše znanje, več praktičnih veščin, naučijo se biti bolj odgovorni, so bolj samozavestni in samostojni.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
D25.	Bolj intenzivno poteka proces osamosvajanja in priprava na življenje izven stanovanjske skupine, na vrnitev v domače okolje.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
D26.	Sigurno delovne navade, poudarek na izboljšani komunikaciji, delo na odnosih, pridobivanje stikov s skupnostjo. Dobijo vpogled v to, kako je v skupnosti.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
D27.	Bolj je podobno domačemu, naravnemu okolju življenja, mladi dobijo občutek, kako bo v prihodnosti.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
D28.	Mladi pridobijo več samozavesti, delajo na samostojnosti.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
D29.	Nekatere je tudi malo zaneslo in so dobili občutek, da so malo več vredni od drugih v zavodu zato, ker so v stanovanjski skupini.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
D30.	Pridobijo pa res več, imajo priložnost, da se več posvetijo individualnim pogovorom, lažje se vse pogovarjajo in rešujejo konflikte. V skupini v zavodu, kjer jih je deset, pa nastane konflikt, učitelj nima toliko časa za individualni pristop.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA

D31.	Bivanje v stanovanjski skupini vsekakor prispeva k vključenosti mladostnikov v lokalno skupnost. Mladostniki se aktivno vključujejo v sosedsko pomoč (obiščejo starejše občane, kaj postorijo po hiši, prinesejo živila iz trgovine, pripravijo drva, jim delajo družbo ...), organizirajo skupna srečanja z vaščani, jim odprejo svoja vrata, zanje pripravijo prigrizke, jim povedo, kako živijo, kaj počnejo, lahko organizirajo športne aktivnosti ali skupne izlete.	VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST
------	---	--------------------------------

INTERVJU E (Socialna pedagoginja Darinka Gerič)

UVODNI PREDSTAVITVENI DEL

Kako dolgo ste že zaposleni v Vzgojnem domu Veržej?

36 let. Zdaj sem prvič od novembra v stanovanjski skupini, to je zame prva alternativa.

Kaj zajema vaše strokovno delo?

Vzgoja otrok, delo s starši, interesne dejavnosti, sodelovanje s centri za socialno delo, vključevanje v strokovna srečanja.

TEMA: DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV

Kakšno je vaše mnenje glede deinstitucionalizacije vzgojnih zavodov za mladostnike?

~~Zdaj razumem, kaj govorijo glede manjših skupin, stanovanjskih skupin, ločenosti, samostojnosti pa izolirane skupine, družinsko vzdušje, klima in to. Če me sedaj vprašaš, nikoli ne bi šla nazaj v zavod.~~

E1. Dokler sem bila v zavodu, sem mislila vedno, da itak zavod je, kot je, in dobro funkcioniira in je super, zdaj ko pa sem doživela to razliko, se mi zdi, da je nekaj svetlobnih let razlike med tistim načinom dela in tisto obremenitvijo otrok, s tisto maso drugih otrok. Se mi zdi, da se otroci tu niti ne zavedajo tega in da če bi jih dali nazaj, več ne bi zdržali.

E2. Zdaj vidimo, da če je v stanovanjski malo več nemira, jim ni fajn, ker so vajeni miru, vajeni so zasebnosti. Vajeni so utečenosti, ker živimo na svoj način. To se mi zdi taki pristop na naravni način. To je hiša, to je okolica, to je nešteto drobnih stvari, ki daje dodatno vrednost samemu pristopu in sami vzgoji.

E3. ~~To sem že delno povedala.~~ Mislim, da je že skrajni čas, da tudi če bodo ostali zavodi v taki obliki, kot so, da bi postali dosti manjši in z manjšo kapaciteto otrok v skupinah, moral bi biti neki limit. Zavodi bi morali imeti maksimalno tri vzgojne skupine, moralo bi biti več prostora, več vsega. Če bi se ustvarili drugi pogoji, potem zavodi ja.

E4. Jaz, ko sem delala v zavodu, nisem imela slabega občutka, ker sem mladim ogromno dala, naredila in vse skupaj je delovalo. Ampak so bili drugi pogoji in letos še drugi pogoji, ker je več otrok, ker je prenatrpano in je nevzdržno. Ne, to ne gre. Zavodi ja, če že bodo manj številčni, z manj skupinami, z drugačnimi pogoji.

Kakšna je vizija Vzgojnega doma Veržej glede deinstitucionalizacije? (Ali se nagibate k ustanavljanju novih stanovanjskih skupin?)

E5. Vedno bolj se nagibamo k temu in delamo v tej smeri, iščemo alternative zavodom. Gre v smeri tega, da bo vedno več skupin.

TEMA: BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA

Kakšen je vaš pogled (prednosti, slabosti) na bivanje v stanovanjskih skupinah v primerjavi z bivanjem v zavodu?

E6. Stanovanjske skupine so definitivno boljše. Otroci prihajajo tudi z zelo različnim spektrom težav, kombiniranih motenj, psihosomatskih težav in če bi bilo možno, bi se lahko skupine tako specializirane. To pomeni, da bi bili skupaj mladi, ki imajo podobne težave, moral bi biti prilagojeni pristop.

E7. Prednost stanovanjske skupine je ta, da da veliko več možnosti delovanja vzgojiteljem in otrokom, ker je življenje v eni stanovanjski skupini, v hiši, kot rutina, nov način življenja.

E8. Mladi se naučijo vseh veščin, ker moramo opraviti vse, da pokrijemo vse vzgojne pristope, vse vzgojne metode, vse, da zdaj vse preprosto teče eno z drugim.

Se strinjam. Se strinjam tudi s tem, ko ste rekli, da se mladi niti ne zavedajo vsega. Taki občutek sem dobila tudi jaz, ko sem se pogovarjala z njimi. Sem dobila občutek, da se niti ne zavedajo svojih napredkov in kaj vse so dosegli, na primer glede pospravljanja, kuhanja, skrbi zase in za stvari okoli sebe.

E9. Jaz, ko primerjam otroke v zavodu in jih primerjam z zunanjimi vrstniki, opazim, da so neprimerljivo bolj opremljeni z vsemi veščinami. Tudi v procesu socializacije, prilagajanja, sprejemanja, potrpežljivosti. Vse to morajo mladi tu pri nas obvladati, saj v zavodu tudi, ampak tu se to bolj opazi.

E10. Tu so tudi vse težave mladih prišle bolj do izraza. Tam so bili, kot so bili, ampak niso imeli možnosti niti priložnosti, da bi udarila na dan vsa njihova občutja, pozitivna in vse tisto, kaj jih bremeni.

E11. Na začetku je bilo to težko za vse, tudi za nas. Meni, ki toliko časa delam, je bilo na začetku težko, ker sem bila izgubljena. Najprej je bilo težko, potem pa so se kar naenkrat vsi čisto odprli in ko so se odprli, so se začeli tudi zdraviti.

E12. Na začetku so se morali nekateri kar privaditi na mir, ker so včasih pogrešali akcijo, predvsem takrat, ko so drugi pripovedovali, kaj se je v zavodu vse dogajalo. Tu pa se jim je zdelo, da se nič ne dogaja, dve deklici, štirje dečki, brez veze. Ampak zdaj pa si ne predstavljajo, da bi šli nazaj.

~~Mi sedaj komaj nastajamo, od novembra komaj nastajamo. Mislim, da se niti jaz niti oni ne zavedamo, da pišemo neko novo zgodbo. Drugi, ki prihajajo, to vidijo, nam pa je tu lepo in se nam zdi ena stvar že samoumevna; na primer to = živalmi, da skrbimo za njih. Ko sem hodila v zavod delat, se mi je zdelo kot služba, sedaj pa se mi to zdi kot nek dom, ne kot služba.~~

E13. Mladi so celo izrazili željo, da bi imeli v stanovanjski skupini šolo in da ne bi več šli v navadno šolo, ker prihaja do konfliktov. Prav konkretno so izrazili željo, da bi imeli doma šolanje, da ne bi imeli kontakta z drugimi. Tu se počutijo varne, tam pa večkrat prihaja do nasilja in je za njih negotovo. Tu nimajo nobene skrbi, ni nobenega nasilja.

E14. Naše stanovalce drugi mladi čez nekaj časa niso prepoznali, ker so se spremenili, popolnoma so se odprli in verjetno so jih zato na začetku zapostavljali. Sprejemali so njihove tihe verzije njih samih, ne pa tiste nove verzije.

Kakšne so podobnosti in kakšne so razlike med bivanjem s vzgojnim domu in stanovanjski skupini?

E15. Osnovna shema je ista kot v zavodu, osnovna načela in pravila so ista. Ta načela in pravila jaz zelo zagovarjam in se jih držim. Doslednost mora biti, moramo biti enako strogi ali pa še bolj, ker včasih, ko pride do konfliktov, mlade spomnim, da je stanovanjska skupina za nas darilo in da je to priložnost za njih, da več naredijo na sebi. Spomnim jih, da nikar ne smejo tega vzeti kot samoumevno. Morajo biti odgovorni do sebe, da naredijo nekaj več iz sebe, tukaj imajo možnost za to.

E16. Smo pa se prilagodili glede učnih ur in ureditve prostih popoldnevov.

TEMA: PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO

Kako so mladi po vašem mnenju doživeli prehod v stanovanjsko skupino? Na kakšen način ste jim bili vi pri tem v oporo?

E17. Za vsakega je bilo malo stresno. Prišli so iz počitnic, zamenjali so se vzgojitelji, prišle so tri čisto nove vzgojiteljice, jaz sem imela samo enega uporabnika iz moje skupine in seveda je bilo težko. Bili smo zgubljeni vsi, oni in mi. Nismo vedeli, kaj je smisel vsega, smisel stanovanjske skupine.

E18. Vsaka sprememba terja čas, prišlo je do čisto novih situacij in čisto sem jih razumela, ker sem tudi jaz prišla iz enega varnega okolja v hišo. Zdaj pa si jaz sama sebe ne predstavljam, da bi šla nazaj v zavod in isto si njih mlade ne predstavljam, da bi šli nazaj. Jaz nikoli več ne bi izbrala tistega načina.

E19. Seveda sem jim bila v oporo, z njimi smo se pogovarjali o tem. Govorili smo o tem, da smo v tem skupaj, da imamo možnost ustvariti nekaj dobrega in da je od nas odvisno, kako bomo to izkoristili.

E20. Smo se spodbujali med sabo, da delamo, ustvarjamo in si naredimo vizijo. Skupaj smo šli skozi začetni del in mladi so videli, da smo si na istem in skupaj v tem, zato ni bil taki problem.

TEMA: SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

Kakšne pozitivne spremembe ste opazili pri mladih, ki so se preselili v stanovanjsko skupino?

E21. Otroci so končno lahko zaživel z vsem, kar nosijo v sebi. Neizražena močna področja, ki se v zavodu niso pokazala, so zdaj prišla na plano. Recimo delo z živalmi, gospodinjstva opravila, veliko takih stvari. Prepričana sem, da so vsi celostno pridobili. Ne predstavljam si, koliko časa bi rabili v zavodu, da bi prišli do tega stanja, kot so sedaj.

E22. Na primer punca, ki je v stanovanjski skupini, je pridobila na samozavesti, odkar je prišla iz zavoda. Prej je sploh nisem poznala, je bila vedno tiho, zdaj pa se je odprla in zažarela.

Katere spretnosti/kompetence mladi pridobijo tekom bivanja v stanovanjski skupini?

E23. Tu živijo življenje, kot ga živi vsaka družina, čeprav je to umetna družina. V zavodu bivajo in imajo svoje naloge in pravila in obveznosti, tu pa z vsemi temi obveznostmi živimo. Živimo drug z drugim, drug ob drugem; fantje, ko so zadolženi, ko operejo perila, perejo od vseh. Tega v zavodu ni, da bi nekdo umazano perilo zlagal od drugega. To pri način mladih ni več noben tabu.

E24. Tudi odnos, ker je mešana skupina po spolih, heterogena, tabuja ni. Gre že za večje fante in dekleta, ki so ustvarili bratske in sestrške vezi. Mešana skupina bi lahko bila problem, pa ni. V začetku smo se seveda o tem pogovorili, da se ne smemo igrati s čustvi drugih niti pod razno.

E25. Celostno, na vseh področjih gre za čisto družinski vzorec, družinski stil pristopa. V zavodu smo vzgojitelji na primer obuti v čevljih, tu smo v copatih, po domače. Tu res delamo z njimi. Vzgojitelj ni nadzornik, ampak vzgojitelj z njimi živi.

Na kakšen način bivanje izven zavoda prispeva k pripravi mladih na samostojno življenje v prihodnosti po izhodu iz stanovanjske skupine?

E26. Mladi obvladajo vse, vsa gospodinjska opravila, vse odnosne zadeve. Razvili so dobre socialne veščine. Na vseh področjih pridobijo.

E27. Mislim, da če je že zavod kot ustanova, bi mogli imeti vsaj tisto eno leto stanovanjske skupine, kot prehod, pred izstopom iz osnovne šole. Seveda pa bi bilo fajn, če bi bila možnost, da bi imeli še stanovanjske skupine tudi po osnovni šoli za tiste mlade, ki doma nimajo dobrih pogojev, da bi lahko ostali še naprej. Lahko bi imeli še v srednjih šolah za tiste posameznike, ki zelo napredujejo in doma nimajo pogojev in zato mogoče ne bodo uspeli, ker bodo prišli nazaj v isto situacijo, v kateri so bili, preden so prišli v zavod. Tudi znotraj našega zavoda bi to bilo potrebno.

TEMA: VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST

Na kakšen način bivanje v stanovanjski skupini prispeva vključenosti mladostnikov v lokalno skupnost?

E28. Mislim, da so nas sosede na začetku težko sprejeli, ker so slišali, da nekdo pride iz zavoda. Slišalo se je, da ljudje niso ravno navdušeni, ker so mislili, da bodo prišli mladi sem razbijat in podobno.

E29. Ko smo prišli, smo v novembru takoj naredili dan odprtih vrat, z izdelki za novo leto smo pripravili bazar. So pa šli mladi skupaj z učiteljico osebno na dom vabit sosede na dan odprtih vrat. Prišla je večina sosedov in tudi drugi, ki ne živijo tako blizu naše stanovanjske skupine. To je bila odlična ideja. Otroci so bili zelo presenečeni, nad udeležbo in nad vsem, kar so dobili.

E30. Imam občutek, da smo se dobro vključili, občutek, da nas zelo sprejemajo. En sosed nam je prinesel lučke, dobili smo med, domače marmelade, soseda nam je prinesla gajbo jabolk (za pol leta so imeli sladkarij). Jaz to dojemam kot dokaz dobre dobrodošlice.

E31. Bi pa si jaz osebno želela še več stika. Imam idejo za naslednje šolsko leto, da bi poiskali posamezne starostnike, ki bi potrebovali kakšno pomoč pri opravih, pri nabavi osnovnih stvari ali pa da gremo samo na obisk. To smo imeli tudi letos v načrtu, ampak nam ni uspelo realizirati tega. Bi rada, da bi se še bolj počutili vključeno.

OZNAKA	IZJAVA	TEMA
E1.	Dokler sem bila v zavodu, sem mislila vedno, da itak zavod je, kot je, in dobro funkcionira in je super, zdaj ko pa sem doživela to razliko, se mi zdi, da je nekaj svetlobnih let razlike med tistim načinom dela in tisto obremenitvijo otrok, s tisto maso drugih otrok. Se mi zdi, da se otroci tu niti ne zavedajo tega in da če bi jih dali nazaj, več ne bi zdržali.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
E2.	Zdaj vidimo, da če je v stanovanjski malo več nemira, jim ni fajn, ker so vajeni miru, vajeni so zasebnosti. Vajeni so utečenosti, ker živimo na svoj način. To se mi zdi tak pristop na naravni način. To je hiša, to je okolica, to je nešteto drobnih stvari, ki daje dodatno vrednost samemu pristopu in sami vzgoji.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
E3.	Mislim, da je že skrajni čas, da tudi če bodo ostali zavodi v taki obliki, kot so, da bi postali dosti manjši in z manjšo kapaciteto otrok v skupinah, moral bi biti neki limit. Zavodi bi morali imeti maksimalno tri vzgojne skupine, moralo bi biti več prostora, več vsega. Če bi se ustvarili drugi pogoji, potem zavodi ja.	DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV

E4.	Jaz, ko sem delala v zavodu, nisem imela slabega občutka, ker sem mladim ogromno dala, naredila in vse skupaj je delovalo. Ampak so bili drugi pogoji in letos še drugi pogoji, ker je več otrok, ker je prenatrpano in je nevzdržno. Ne, to ne gre. Zavodi ja, če že bodo manj številčni, z manj skupinami, z drugačnimi pogoji.	DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV
E5.	Vedno bolj se nagibamo k temu in delamo v tej smeri, iščemo alternative zavodom. Gre v smeri tega, da bo vedno več skupin.	DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV
E6.	Stanovanjske skupine so definitivno boljše. Otroci prihajajo tudi z zelo različnim spektrom težav, kombiniranih motenj, psihosomatskih težav in če bi bilo možno, bi se lahko skupine tako specializirane. To pomeni, da bi bili skupaj mladi, ki imajo podobne težave, moral bi biti prilagojeni pristop.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
E7.	Prednost stanovanjske skupine je ta, da da veliko več možnosti delovanja vzgojiteljem in otrokom, ker je življenje v eni stanovanjski skupini, v hiši, kot rutina, nov način življenja.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
E8.	Mladi se naučijo vseh veščin, ker moramo opraviti vse, da pokrijemo vse vzgojne pristope, vse vzgojne metode, vse, da zdaj vse preprosto teče eno z drugim.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
E9.	<i>Jaz, ko primerjam otroke v zavodu in jih primerjam z zunanjimi vrstniki, opazim, da so neprimerljivo bolj opremljeni z vsemi veščinami. Tudi v procesu socializacije, prilagajanja, sprejemanja, potrpežljivosti. Vse to morajo mladi tu pri nas obvladati, saj v zavodu tudi, ampak tu se to bolj opazi.</i>	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
E10.	<i>Tu so tudi vse težave mladih prišle bolj do izraza. Tam so bili, kot so bili, ampak niso imeli možnosti niti priložnosti, da bi udarila na dan vsa njihova občutja, pozitivna in vse tisto, kaj jih bremeni.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
E11.	<i>Na začetku je bilo to težko za vse, tudi za nas. Meni, ki toliko časa delam, je bilo na začetku težko, ker sem bila izgubljena. Najprej je bilo težko, potem pa so se kar naenkrat vsi čisto odprli in ko so se odprli, so se začeli tudi zdraviti.</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
E12.	<i>Na začetku so se morali nekateri kar privaditi na mir, ker so včasih pogrešali akcijo, predvsem takrat, ko so drugi pripovedovali, kaj se je v zavodu vse dogajalo. Tu pa se jim je zdelo, da se nič ne dogaja, dve deklici, štirje dečki, brez veze. Ampak zdaj pa si ne predstavljajo, da bi šli nazaj.</i>	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
E13.	<i>Mladi so celo izrazili željo, da bi imeli v stanovanjski skupini šolo in da ne bi več šli v navadno šolo, ker prihaja do konfliktov. Prav konkretno so izrazili željo, da bi imeli doma šolanje, da ne bi imeli kontakta z drugimi. Tu se počutijo varne, tam pa večkrat prihaja do nasilja in je za njih negotovo. Tu nimajo nobene skrbi, ni nobenega nasilja.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

E14.	<i>Naše stanovalce drugi mladi čez nekaj časa niso prepoznali, ker so se spremenili, popolnoma so se odprli in verjetno so jih zato na začetku zapostavljali. Sprejemali so njihove tihe verzije njih samih, ne pa tiste nove verzije.</i>	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
E15.	Osnovna shema je ista kot v zavodu, osnovna načela in pravila so ista. Ta načela in pravila jaz zelo zagovarjam in se jih držim. Doslednost mora biti, moramo biti enako strogi ali pa še bolj, ker včasih, ko pride do konfliktov, mlade spomnim, da je stanovanjska skupina za nas darilo in da je to priložnost za njih, da več naredijo na sebi. Spomnim jih, da nikar ne smejo tega vzeti kot samoumevno. Morajo biti odgovorni do sebe, da naredijo nekaj več iz sebe, tukaj imajo možnost za to.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
E16.	Smo pa se prilagodili glede učnih ur in ureditve prostih popoldnevov.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
E17.	Za vsakega je bilo malo stresno. Prišli so iz počitnic, zamenjali so se vzgojitelji, prišle so tri čisto nove vzgojiteljice, jaz sem imela samo enega uporabnika iz moje skupine in seveda je bilo težko. Bili smo zgubljeni vsi, oni in mi. Nismo vedeli, kaj je smisel vsega, smisel stanovanjske skupine.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
E18.	Vsaka sprememba terja čas, prišlo je do čisto novih situacij in čisto sem jih razumela, ker sem tudi jaz prišla iz enega varnega okolja v hišo. Zdaj pa si jaz sama sebe ne predstavljam, da bi šla nazaj v zavod in isto si njih mlade ne predstavljam, da bi šli nazaj. Jaz nikoli več ne bi izbrala tistega načina.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
E19.	Seveda sem jim bila v oporo, z njimi smo se pogovarjali o tem. Govorili smo o tem, da smo v tem skupaj, da imamo možnost ustvariti nekaj dobrega in da je od nas odvisno, kako bomo to izkoristili.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
E20.	Smo se spodbujali med sabo, da delamo, ustvarjamo in si naredimo vizijo. Skupaj smo šli skozi začetni del in mladi so videli, da smo si na istem in skupaj v tem, zato ni bil taki problem.	PREHOD V STANOVANJSKO SKUPINO
E21.	Otroci so končno lahko zaživel z vsem, kar nosijo v sebi. Neizražena močna področja, ki se v zavodu niso pokazala, so zdaj prišla na plano. Recimo delo z živalmi, gospodinjska opravila, veliko takih stvari. Prepričana sem, da so vsi celostno pridobili. Ne predstavljam si, koliko časa bi rabili v zavodu, da bi prišli do tega stanja, kot so sedaj.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
E22.	Na primer punca, ki je v stanovanjski skupini, je pridobila na samozavesti, odkar je prišla iz zavoda. Prej je sploh nisem poznala, je bila vedno tiho, zdaj pa se je odprla in zažarela.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI

E23.	Tu živijo življenje, kot ga živi vsaka družina, čeprav je to umetna družina. V zavodu bivajo in imajo svoje naloge in pravila in obveznosti, tu pa z vsemi temi obveznostmi živimo. Živimo drug z drugim, drug ob drugem; fantje, ko so zadolženi, ko operejo perila, perejo od vseh. Tega v zavodu ni, da bi nekdo umazano perilo zlagal od drugega. To pri naših mladih ni več noben tabu.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
E24.	Tudi odnos, ker je mešana skupina po spolih, heterogena, tabuja ni. Gre že za večje fante in dekleta, ki so ustvarili bratske in sestrške vezi. Mešana skupina bi lahko bila problem, pa ni. V začetku smo se seveda o tem pogovorili, da se ne smemo igrati s čustvi drugih niti pod razno.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
E25.	Celostno, na vseh področjih gre za čisto družinski vzorec, družinski stil pristopa. V zavodu smo vzgojitelji na primer obuti v čevljih, tu smo v copatih, po domače. Tu res delamo z njimi. Vzgojitelj ni nadzornik, ampak vzgojitelj z njimi živi.	BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI – PRIMERJAVA
E26.	Mladi obvladajo vse, vsa gospodinjstva opravila, vse odnosne zadeve. Razvili so dobre socialne veščine. Na vseh področjih pridobijo.	SPREMEMBE, KI JIH JE PRINESLO BIVANJE V STANOVANJSKI SKUPINI
E27.	Mislim, da če je že zavod kot ustanova, bi mogli imeti vsaj tisto eno leto stanovanjske skupine, kot prehod, pred izstopom iz osnovne šole. Seveda pa bi bilo fajn, če bi bila možnost, da bi imeli še stanovanjske skupine tudi po osnovni šoli za tiste mlade, ki doma nimajo dobrih pogojev, da bi lahko ostali še naprej. Lahko bi imeli še v srednjih šolah za tiste posameznike, ki zelo napredujejo in doma nimajo pogojev in zato mogoče ne bodo uspeli, ker bodo prišli nazaj v isto situacijo, v kateri so bili, preden so prišli v zavod. Tudi znotraj našega zavoda bi to bilo potrebno.	DEINSTITUCIONALIZACIJA VZGOJNIH ZAVODOV
E28.	Mislim, da so nas sosedje na začetku težko sprejeli, ker so slišali, da nekdo pride iz zavoda. Slišalo se je, da ljudje niso ravno navdušeni, ker so mislili, da bodo prišli mladi sem razbijat in podobno.	VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST
E29.	Ko smo prišli, smo v novembru takoj naredili dan odprtih vrat, z izdelki za novo leto smo pripravili bazar. So pa šli mladi skupaj z učiteljico osebno na dom vabit sosedo na dan odprtih vrat. Prišla je večina sosedov in tudi drugi, ki ne živijo tako blizu naše stanovanjske skupine. To je bila odlična ideja. Otroci so bili zelo presenečeni, nad udeležbo in nad vsem, kar so dobili.	VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST
E30.	Imam občutek, da smo se dobro vključili, občutek, da nas zelo sprejemajo. En sosed nam je prinesel lučke, dobili smo med, domače marmelade, soseda nam je prinesla gajbo jabolk (za pol leta so imeli sladkarij). Jaz to dojemam kot dokaz dobre dobrodošlice.	VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST

E31.	Bi pa si jaz osebno želela še več stika. Imam idejo za naslednje šolsko leto, da bi poiskali posamezne starostnike, ki bi potrebovali kakšno pomoč pri opravilih, pri nabavi osnovnih stvari ali pa da gremo samo na obisk. To smo imeli tudi letos v načrtu, ampak nam ni uspelo realizirati tega. Bi rada, da bi se še bolj počutili vključeno.	VKLJUČENOST V LOKALNO SKUPNOST
------	---	--------------------------------

KODIRANJE POSAMEZNIH TEM

TEMA: Deinstitutionalizacija vzgojnih zavodov

OZNAKA	IZJAVA	KATEGORIJA	POJEM (<i>kaj je značilnost te razlage, zakaj je neg.</i>)
Č1.	Moje mnenje glede deinstitutionalizacije je, da je ta potrebna in smotrna za določen del populacije, ki je zmožen funkcionirati v rednih šolah ob dodatni učni pomoči ter izdatni pomoči CSD-ja družini, kjer ni prisotnih večjih kaznivih dejanj.	Mnenje o deinstitutionalizaciji.	Potrebna in smotrna za mladostnike, ki so zmožni funkcionirati v rednih šolah, ob dodatni strokovni pomoči.
Č2.	Vsekakor bi nekateri naši mladostniki bili zmožni obiskovanja rednih šol, če bi imeli ves čas na voljo pomoč, usmerjanje, svetovanje. Za to pa je potreben nabor posameznih strokovnjakov, ki se na terenu ukvarjajo s konkretnimi družinami in celotno problematiko družine, ožjega, širšega okolja in šole.	Mnenje o deinstitutionalizaciji.	Kriteriji možnosti deinstitutionalizacije vzgojnih zavodov.
Č3.	Vsekakor je zaželeno, da se čim več mladostnikov usmerja v stanovanjske skupine in šele, če res ne bi bilo drugih alternativ, se usmeri v zavod.	Vizija Vzgojnega doma Veržej glede deinstitutionalizacije.	Usmerjanje v stanovanjske skupine, zavod le kot alternativa.
Č5.	Določen del otrok in mladostnikov pa vsaj na začetku potrebuje dosleden nadzor in usmerjanje, saj se v nasprotnem primeru lahko povsem izgubijo, so povzročitelji kaznivih dejanj ipd. Nekateri imajo toliko različnih motenj in težav, da niti niso zmožni samostojnega upravljanja sami s seboj in svojo okolico. V teh primerih pa je večji nadzor in usmerjanje verjetno nujno potrebno.	Kriteriji možnosti deinstitutionalizacije obravnave.	Kriteriji možnosti deinstitutionalizacije vzgojnih zavodov.
D1.	Sama nisem proti deinstitutionalizaciji, saj je smotrna za določen del mladostnikov, ki so zmožni funkcionirati v rednih šolah, ob dodatni strokovni pomoči, ter za mladostnike, pri katerih niso prisotni težji vedenjski odkloni.	Mnenje o deinstitutionalizaciji.	Potrebna in smotrna za mladostnike, ki so zmožni funkcionirati v rednih šolah, ob dodatni strokovni pomoči.

D2.	Še vedno pa določen del mladostnikov potrebuje visoko formalizirana pravila, dosleden nadzor in usmerjanje s strani vzgojiteljev v bolj zaprtih ustanovah (vzgojnih zavodih). Nekateri otroci/mladostniki imajo toliko različnih motenj, da niso zmožni samostojnega uvida svojih težav, ne zmorejo shajati s svojo okolico in potrebujejo poglobljeno obravnavo.	Mnenje o deinstitutionalizaciji.	Kriteriji možnosti deinstitutionalizacije vzgojnih zavodov.
D3.	Vsekakor je smiselno, da se čim več otrok/mladostnikov usmerja v stanovanjske skupine in da je vključitev v zavode alternativa le za tiste otroke, ki potrebujejo bolj poglobljeno obravnavo in večjo kontrolo.	Vizija Vzgojnega doma Veržej glede deinstitutionalizacije.	Usmerjanje v stanovanjske skupine, zavod le kot alternativa.
E3.	Mislim, da je že skrajni čas, da tudi če bodo ostali zavodi v taki obliki, kot so, da bi postali dosti manjši in z manjšo kapaciteto otrok v skupinah , moral bi biti neki limit. Zavodi bi morali imeti maksimalno tri vzgojne skupine, moralo bi biti več prostora , več vsega. Če bi se ustvarili drugi pogoji, potem zavodi ja .	Mnenje o deinstitutionalizaciji.	Potrebna po reorganizaciji vzgojnih skupin.
E4.	Jaz, ko sem delala v zavodu, nisem imela slabega občutka, ker sem mladim ogromno dala, naredila in vse skupaj je delovalo. Ampak so bili drugi pogoji in letos še drugi pogoji, ker je več otrok, ker je prenatrpano in je nevzdržno . Ne, to ne gre. Zavodi ja, če že bodo manj številčni, z manj skupinami, z drugačnimi pogoji .	Mnenje o deinstitutionalizaciji.	Potrebna po reorganizaciji vzgojnih skupin.
E5.	Vedno bolj se nagibamo k temu in delamo v tej smeri, iščemo alternative zavodom. Gre v smeri tega, da bo vedno več skupin .	Vizija Vzgojnega doma Veržej glede deinstitutionalizacije.	Usmerjanje v stanovanjske skupine, zavod le kot alternativa.

E27.	Mislím, da če je že zavod kot ustanova, bi mogli imeti vsaj tisto eno leto stanovanjske skupine, kot prehod, pred izstopom iz osnovne šole. Seveda pa bi bilo fajn, če bi bila možnost, da bi imeli še stanovanjske skupine tudi po osnovni šoli za tiste mlade, ki doma nimajo dobrih pogojev, da bi lahko ostali še naprej. Lahko bi imeli še v srednjih šolah za tiste posameznike, ki zelo napredujejo in doma nimajo pogojev in zato mogoče ne bodo uspeli, ker bodo prišli nazaj v isto situacijo, v kateri so bili, preden so prišli v zavod. Tudi znotraj našega zavoda bi to bilo potrebno.	Mnenje o deinstucionalizaciji.	Alternativne oblike stanovanjske skupine (prehod iz osnovne šole, drugo).
------	--	--------------------------------	---

TEMA: Bivanje v stanovanjski skupini – primerjava

OZNAKA	IZJAVA	KATEGORIJA	POJEM (<i>kaj je značilnost te razlage, zakaj je neg.</i>)
Č4.	Stanovanjska skupina je lahko odlično nadomestilo vzgojni instituciji za določen del populacije, ki pa ima v matični družini zelo slabe možnosti osnovne oskrbe. Prednost je torej vsekakor ta, da oponaša način življenja v družini , socialne interakcije so prav tako bolj družinskemu življenju podobne, saj se mladostniki samostojno vključujejo v vsakodnevne obveznosti in niso ves čas pod nadzorom in nimajo občutka , da so utesnjeni, zaprti .	Prednosti stanovanjske skupine.	Približek družinskemu načinu življenja, občutek neutesnjenosti.
Č6.	Podobnosti ni veliko, razen da je otrok med tednom z doma in da ni v stiku s svojimi skrbniki vsakodnevno, razen telefonsko.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Splošna primerjava.
Č7.	Funkcijo začasnega skrbnika prevzamejo vzgojitelji, ki mladostniku svetujejo, ga usmerjajo – v obeh primerih podobno.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Splošna primerjava.
Č8.	Razlik pa je veliko, že omenjena potreba po nadzoru je v stanovanjski skupini zmanjšana oz. se pričakuje in mladostnika spodbuja k večji samostojnosti .	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Splošna primerjava.
Č9.	Stanovanjska skupina je nastanjena znotraj nekega urbanega okolja , kjer je del skupnosti, zavodi so po navadi na obrobju oz. podeželju, niso tako zelo povezani z okoljem.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	V zavodu večja izoliranost, potisnjenost na obrobje in povečan nadzor.

Č10.	Otroci v zavodu nimajo veliko zgledom pričakovanega vedenja, ker se družijo večinoma med seboj in nimajo možnosti opazovati otrok, ki nimajo težav ipd. Zaradi potisnjenosti na obrobje in povečanega nadzora je znotraj zavoda težje zagotoviti vključenost otrok v različne interesne dejavnosti, ki so lažje dostopne otrokom v stanovanjskih skupinah.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	V zavodu večja izoliranost, potisnjenost na obrobje in povečan nadzor.
Č11.	Znotraj zavoda je potreba po enotnih pravilih večja in je težje povsem prilagajati se posamezniku.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	V zavodu je večja potreba po enotnih pravilih, po prilaganju.
D4.	Ena izmed najpomembnejših prednosti je sigurno ta, da v stanovanjski skupini vzgojitelji lažje sledijo potrebam mladostnika , konkretne vzgojne cilje je lažje definirati in izvajati.	Prednosti stanovanjske skupine.	Sledenje potrebam mladostnika, individualni pristop.
D5.	V vzgojnem zavodu vzgojitelj pogosto nima časa in možnosti za individualno delo z mladostnikom. V zavodu je tudi deset mladih v eni skupini, kar je bistveno preveč. Mladi imajo občutek, da so en na drugem , zato so večkrat napeti.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	V zavodu je večja potreba po enotnih pravilih, po prilaganju.
D6.	Težko je iti kamorkoli s celotno skupino, saj morajo vedno iti vsi skupaj nekam . Ker pa je v skupini samo en vzgojitelj, se morajo prilagajati ves čas. Če torej devet mladih želi iti na sprehod , deseti pa se počuti slabo, ne bodo šli na sprehod. V stanovanjski skupini pa je to lažje, ker je manj mladih.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	V zavodu je večja potreba po enotnih pravilih, po prilaganju.
D7.	Mladostniki v stanovanjski skupini imajo tudi večji vpliv na oblikovanje skupnih pravil , imajo večje kompetence pri soodločanju .	Prednosti stanovanjske skupine.	Pridobivanje novih spretnosti mladostnika.
D8.	Samostojno se vključujejo v vsakodnevne obveznosti, opravljanje del (gredo samostojno po nakup živil, skrbijo za čiščenje vseh prostorov – v vzgojnem zavodu to opravijo čistilke), poskrbijo za kakšna manjša opravila (npr. zamenjajo žarnico) in si sami pripravljajo obroke. V Vzgojnem zavodu ta dela opravljajo zaposleni (kuharica, čistilke, hišnik).	Prednosti stanovanjske skupine.	Pridobivanje novih spretnosti mladostnika: Naštej VRSTE spretnosti
D9.	Otroci postajajo bolj samostojni , pridobijo si spretnosti , ki jim bodo prišle prav življenju.	Prednosti stanovanjske skupine.	Pridobivanje novih spretnosti mladostnika.

D10.	Mladostniki tudi niso ves čas pod strogim nadzorom , s tem pa se krepi njihova samopodoba in občutek lastne vrednosti .	Prednosti stanovanjske skupine.	Pridobivanje novih spretnosti mladostnika.
D11.	V vzgojnem zavodu je potreba po enotnih pravilih velika in se je težje prilagajati posamezniku . Zavodom se očita, da niso dovolj prilagodljivi, da težko uvajajo inovacije , da se držijo uveljavljenih pravil , da so svet zase in da se razlikujejo od sveta zunaj.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	V zavodu je večja potreba po enotnih pravilih, po prilaganju.
D12.	Vsekakor se spreminja tudi miselnost vzgojiteljev v zavodu, iščejo se različne možnosti in pristopi za delo z mladostnikom, zavodi se odpirajo tudi navzven, v širše okolje, lokalno skupnost.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	V zavodu je večja potreba po enotnih pravilih, po prilaganju.
D13.	Tako mladostniki v vzgojnih zavodih kot mladostniki v stanovanjskih skupinah so med tednom zdoma in so v stiku z domačimi po telefonu.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Splošna primerjava.
D14.	Za mladostnike v stanovanjskih skupinah in v vzgojnih zavodih so odgovorni vzgojitelji, ki jih usmerjajo, jim svetujejo, jim nudijo pomoč na različnih področjih, jih nadzorujejo in njihova neprimerna vedenja sankcionirajo.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Splošna primerjava.
D30.	Pridobijo pa res več, imajo priložnost, da se več posvetijo individualnim pogovorom , lažje se vse pogovarjajo in rešujejo konflikte. V skupini v zavodu , kjer jih je deset, pa nastane konflikt, učitelj nima toliko časa za individualni pristop .	Prednosti stanovanjske skupine.	Sledenje potrebam mladostnika, individualni pristop.
E1.	Dokler sem bila v zavodu, sem mislila vedno, da itak zavod je, kot je, in dobro funkcionira in je super, zdaj ko pa sem doživela to razliko, se mi zdi, da je nekaj svetlobnih let razlike med tistim načinom dela in tisto obremenitvijo otrok, s tisto maso drugih otrok. Se mi zdi, da se otroci tu niti ne zavedajo tega in da če bi jih dali nazaj, več ne bi zdržali .	Prednosti stanovanjske skupine.	Splošna primerjava.

E2.	Zdaj vidimo, da če je v stanovanjski malo več nemira, jim ni fajn, ker so vajeni miru, vajeni so zasebnosti . Vajeni so utečenosti, ker živimo na svoj način. To se mi zdi tak pristop na naravni način . To je hiša, to je okolica, to je nešteto drobnih stvari, ki daje dodatno vrednost samemu pristopu in sami vzgoji.	Prednosti stanovanjske skupine.	Približek družinskemu načinu življenja, občutek neutesnjenosti.
E6.	Stanovanjske skupine so definitivno boljše. Otroci prihajajo tudi z zelo različnim spektrom težav, kombiniranih motenj, psihosomatskih težav in če bi bilo možno, bi se lahko skupine tako specializirane. To pomeni, da bi bili skupaj mladi, ki imajo podobne težave, moral bi biti prilagojeni pristop .	Prednosti stanovanjske skupine.	Sledenje potrebam mladostnika, individualni pristop.
E7.	Prednost stanovanjske skupine je ta, da da veliko več možnosti delovanja vzgojiteljem in otrokom, ker je življenje v eni stanovanjski skupini, v hiši, kot rutina, nov način življenja.	Prednosti stanovanjske skupine.	Približek družinskemu načinu življenja, občutek neutesnjenosti.
E8.	Mladi se naučijo vseh veščin , ker moramo opraviti vse, da pokrijemo vse vzgojne pristope , vse vzgojne metode , vse, da zdaj vse preprosto teče eno z drugim.	Prednosti stanovanjske skupine.	Pridobivanje novih spretnosti mladostnika.
E9.	<i>Jaz, ko primerjam otroke v zavodu in jih primerjam z zunanjimi vrstniki, opazim, da so neprimerljivo bolj opremljeni z vsemi veščinami. Tudi v procesu socializacije, prilagajanja, sprejemanja, potrpežljivosti. Vse to morajo mladi tu pri nas obvladati, saj v zavodu tudi, ampak tu se to bolj opazi.</i>	Prednosti stanovanjske skupine.	Pridobivanje novih spretnosti mladostnika.
E15.	Osnovna shema je ista kot v zavodu, osnovna načela in pravila so ista . Ta načela in pravila jaz zelo zagovarjam in se jih držim. Doslednost mora biti, moramo biti enako strogi ali pa še bolj, ker včasih, ko pride do konfliktov , mlade spomnim, da je stanovanjska skupina za nas darilo in da je to priložnost za njih, da več naredijo na sebi. Spomnim jih, da nikar ne smejo tega vzeti kot samoumevno. Morajo biti odgovorni do sebe , da naredijo nekaj več iz sebe, tukaj imajo možnost za to.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Splošna primerjava. Spre gledana perspektiva krepitve mladih Pretnja vrnitve v zavod kot sredstvo upravljanja z mladimi.
E16.	Smo pa se prilagodili glede učnih ur in ureditve prostih popoldnevov.	Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino.	Splošna primerjava.

E25.	Celostno, na vseh področjih gre za čisto družinski vzorec, družinski stil pristopa . V zavodu smo vzgojitelji na primer obuti v čevljih, tu smo v copatih, po domače. Tu res delamo z njimi. Vzgojitelj ni nadzornik, ampak vzgojitelj z njimi živi.	Prednosti stanovanjske skupine.	Približek družinskemu načinu življenja, občutek neutesnjenosti.
------	---	---------------------------------	---

TEMA: Prehod v stanovanjsko skupino

OZNAKA	IZJAVA	KATEGORIJA	POJEM (<i>kaj je značilnost te razlage, zakaj je neg.</i>)
Č12.	Prehod v stanovanjsko skupino so mladi doživeli vsak po svoje, nekateri z navdušenjem , večina tudi s strahom in pričakovanjem novih pravil .	Ocena mladostnikovega doživljanja prehoda v stan. skupino.	Mešani občutki na začetku, prilagajanje, privajanje na spremembe, na nove stvari.
Č13.	So pa kmalu vsi spoznali, da so prišli »na boljše« , čeprav so tudi določene neprijetne strani bivanja na samem , kot npr. soočanje s samim seboj, s samoto ipd.	Ocena mladostnikovega doživljanja prehoda v stan. skupino.	Mešani občutki na začetku, prilagajanje, privajanje na spremembe, na nove stvari.
D15.	Mladi so prehod v stanovanjsko skupino doživeli z mešanimi občutki in z velikimi pričakovanji . Veselili so se tega, da bodo imeli lepe prostore, sobe za enega ali največ dva, da jih bo v stanovanjski skupini manj, predvsem pa tega, da ne bo "gužve" .	Ocena mladostnikovega doživljanja prehoda v stan. skupino.	Mešani občutki na začetku, prilagajanje, privajanje na spremembe, na nove stvari.
D16.	So pa bili razočarani , ker so pričakovali, da bodo lahko imeli na razpolago mobitele in so pričakovali, da ne bodo imeli toliko nadzora. Glede telefonov smo se veliko pogovarjali. Odločili smo se, da je boljše, če imajo vsi enaka pravila , tako v zavodu kot tudi v stanovanjski skupini.	Ocena mladostnikovega doživljanja prehoda v stan. skupino.	Razočaranje zaradi prepovedi telefonov.
D17.	K meni so lahko prihajali kadarkoli, če so želeli pogovarjati glede bivanja v stanovanjski skupini ali glede šole in interesnih dejavnosti.	Opora zaposlenih.	Odprtost zaposlenih za pogovor in realizacija le-tega.
D18.	Z dvema uporabnicama, ki sta bivali v stanovanjski skupini, sem hodila skupaj na krožek in smo se na poti do tja lahko same pogovarjale o tem, kako se počutita.	Opora zaposlenih.	Odprtost zaposlenih za pogovor in realizacija le-tega.

D19.	Na začetku so bili vsi zelo veseli, da so tam; govorili so, da jim je lepo, kako se hodijo kopat in v kino, zelo so bili navdušeni. Zato me je zdaj na koncu presenetilo, ko so govorili o tem, da niso zadovoljni. Ne vem, mogoče je vplivalo na njihovo počutje tudi to, da je konec šole in so imeli še veliko testov ali pa to, da odhajajo domov na počitnice.	Ocena mladostnikovega doživljanja prehoda v stan. skupino.	Na začetku zadovoljstvo, proti koncu nezadovoljstvo.
D20.	Na koncu smo dobili občutek, da so pokazali nezadovoljstvo z vsem, kar se je dogajalo okoli njih. Govorili so, da si oni nič ne kuhajo, nikamor ne grejo, vzgojitelji vse odločajo ... To nas je presenetilo.	Ocena mladostnikovega doživljanja prehoda v stan. skupino.	Na začetku zadovoljstvo, proti koncu nezadovoljstvo.
D21.	Na mene se v začetku leta niso obračali zaradi kakršnihkoli težav. Edino eni puncni ni bilo najbolj všeč na koncu, zato sem se z njo kasneje pogovarjala o tem. So pa vsakdanje stvari reševali sproti v skupini.	Opora zaposlenih.	Odpriost zaposlenih za pogovor in realizacija leta.
E11.	<i>Na začetku je bilo to težko za vse, tudi za nas. Meni, ki toliko časa delam, je bilo na začetku težko, ker sem bila izgubljena. Najprej je bilo težko, potem pa so se kar naenkrat vsi čisto odprli in ko so se odprli, so se začeli tudi zdraviti.</i>	Ocena doživljanja prehoda s strani zaposlenih.	Mešani občutki na začetku, privajanje na spremembe.
E12.	<i>Na začetku so se morali nekateri kar privaditi na mir, ker so včasih pogrešali akcijo, predvsem takrat, ko so drugi pripovedovali, kaj se je v zavodu vse dogajalo. Tu pa se jim je zdelo, da se nič ne dogaja, dve deklici, štiri dečki, brez veze. Ampak zdaj pa si ne predstavljajo, da bi šli nazaj.</i>	Ocena mladostnikovega doživljanja prehoda v stan. skupino.	Mešani občutki na začetku, prilagajanje, privajanje na spremembe.
E17.	Za vsakega je bilo malo stresno. Prišli so iz počitnic, zamenjali so se vzgojitelji, prišle so tri čisto nove vzgojiteljice, jaz sem imela samo enega uporabnika iz moje skupine in seveda je bilo težko. Bili smo zgubljeni vsi, oni in mi. Nismo vedeli, kaj je smisel vsega, smisel stanovanjske skupine.	Ocena mladostnikovega doživljanja prehoda v stan. skupino.	Mešani občutki na začetku, prilagajanje, privajanje na spremembe, na nove stvari.
E18.	Vsaka sprememba terja čas, prišlo je do čisto novih situacij in čisto sem jih razumela, ker sem tudi jaz prišla iz enega varnega okolja v hišo. Zdaj pa si jaz sama sebe ne predstavljam, da bi šla nazaj v zavod in isto si njih mlade ne predstavljam, da bi šli nazaj. Jaz nikoli več ne bi izbrala tistega načina.	Ocena doživljanja prehoda s strani zaposlenih.	Mešani občutki na začetku, privajanje na spremembe.

E19.	Seveda sem jim bila v oporo , z njimi smo se pogovarjali o tem. Govorili smo o tem, da smo v tem skupaj , da imamo možnost ustvariti nekaj dobrega in da je od nas odvisno, kako bomo to izkoristili.	Opora zaposlenih.	Odprtost zaposlenih za pogovor in realizacija le-tega.
E20.	Smo se spodbujali med sabo, da delamo, ustvarjamo in si naredimo vizijo. Skupaj smo šli skozi začetni del in mladi so videli, da smo si na istem in skupaj v tem, zato ni bil taki problem.	Opora zaposlenih.	Odprtost zaposlenih za pogovor in realizacija le-tega.

TEMA: Spremembe, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini

OZNAKA	IZJAVA	KATEGORIJA	POJEM (<i>kaj je značilnost te razlage, zakaj je neg.</i>)
Č14.	Mladostniki, ki so se preselili v stanovanjsko skupino, s svojim bivanjem vsekakor bolj zadovoljni , počutijo se svobodnejši, bolj samostojni , da se jim bolj zaupa in da imajo več časa za različne aktivnosti kot tudi več interakcije z vzgojitelji .	Pozitivne spremembe pri mladih.	Večja samostojnost, prevzemanje odgovornosti zase.
Č15.	So mirnejši , lažje se čustveno nadzorujejo , lažje sproti predelujejo težave in lažje poiščejo pomoč.	Pozitivne spremembe pri mladih.	Večja samostojnost, prevzemanje odgovornosti zase.
Č16.	Kot že omenjeno, se pričakuje večja samostojnost , zato se tudi bolj trudijo to samostojnost doseči – bolj se morajo potruditi pri stikih z bližnjim okoljem , navezovati stike z različnimi ljudmi, ki jih obkrožajo.	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Pridobitev socialnih veščin, samostojnosti.
Č17.	Več morajo sodelovati pri načrtovanju prostega časa kot tudi pri drugih aktivnostih – pričakuje se več samostojnega učenja , več pomoči drugim – vse omenjeno imajo možnost vaditi in tudi doseči.	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Pridobitev socialnih veščin, samostojnosti.
Č18.	Vsekakor se po odpustu iz stanovanjske skupine pričakuje večja samostojnost kot po odpustu iz zavoda.	Priprava mladih na samostojno življenje, po izhodu iz stanovanjske skupine.	Pridobitev novih spretnosti, ki so pomembne za samostojno življenje.
D22.	Mladi, ki so bili vključeni v stanovanjsko skupino, so bolj samozavestni, sproščeni, samostojni .	Pozitivne spremembe pri mladih.	Večja samostojnost, prevzemanje odgovornosti zase.

D23.	Prav tako so se naučili sprejemati večjo odgovornost zase in za svoja dejanja.	Pozitivne spremembe pri mladih.	Večja samostojnost, prevzemanje odgovornosti zase.
D24.	Mladi si tekom bivanja pridobijo širše znanje , več praktičnih veščin , naučijo se biti bolj odgovorni , so bolj samozavestni in samostojni .	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Pridobitev socialnih veščin, samostojnosti.
D25.	Bolj intenzivno poteka proces osamosvajanja in priprava na življenje izven stanovanjske skupine, na vrnitev v domače okolje.	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Pridobitev socialnih veščin, samostojnosti.
D26.	Sigurno delovne navade , poudarek na izboljšani komunikaciji, delo na odnosih , pridobivanje stikov s skupnostjo . Dobijo vpogled v to, kako je v skupnosti.	Priprava mladih na samostojno življenje, po izhodu iz stanovanjske skupine.	Pridobitev novih spretnosti, ki so pomembne za samostojno življenje.
D27.	Bolj je podobno domačemu, naravnemu okolju življenja, mladi dobijo občutek, kako bo v prihodnosti.	Priprava mladih na samostojno življenje, po izhodu iz stanovanjske skupine.	Pridobitev novih spretnosti, ki so pomembne za samostojno življenje.
D28.	Mladi pridobijo več samozavesti , delajo na samostojnosti .	Priprava mladih na samostojno življenje, po izhodu iz stanovanjske skupine.	Pridobitev novih spretnosti, ki so pomembne za samostojno življenje.
D29.	Nekatere je tudi malo zaneslo in so dobili občutek, da so malo več vredni od drugih v zavodu zato, ker so v stanovanjski skupini.	Spremembe pri mladih.	Občutek večvrednosti.
E10.	<i>Tu so tudi vse težave mladih prišle bolj do izraza. Tam so bili, kot so bili, ampak niso imeli možnosti niti priložnosti, da bi udarila na dan vsa njihova občutja, pozitivna in vse tisto, kaj jih bremeni.</i>	Spremembe pri mladih.	Soočenje s svojimi občutki.
E21.	Otroci so končno lahko zaživeli z vsem, kar nosijo v sebi. Neizražena močna področja, ki se v zavodu niso pokazala, so zdaj prišla na plano. Recimo delo z živalmi, gospodinjstva opravila, veliko takih stvari. Prepričana sem, da so vsi celostno pridobili . Ne predstavljam si, koliko časa bi rabili v zavodu, da bi prišli do tega stanja, kot so sedaj.	Pozitivne spremembe pri mladih.	Večja samostojnost, prevzemanje odgovornosti zase.
E22.	Na primer punca, ki je v stanovanjski skupini, je pridobila na samozavesti, odkar je prišla iz zavoda. Prej je sploh nisem poznala, je bila vedno tiho, zdaj pa se je odprla in zažarela .	Pozitivne spremembe pri mladih.	Večja samostojnost, prevzemanje odgovornosti zase.

E23.	Tu živijo življenje, kot ga živi vsaka družina , čeprav je to umetna družina . V zavodu bivajo in imajo svoje naloge in pravila in obveznosti, tu pa z vsemi temi obveznostmi živimo . Živimo drug z drugim, drug ob drugem; fantje, ko so zadolženi, ko operejo perila, perejo od vseh. Tega v zavodu ni, da bi nekdo umazano perilo zlagal od drugega. To pri naših mladih ni več noben tabu.	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Pridobitev socialnih veščin, samostojnosti.
E24.	Tudi odnos, ker je mešana skupina po spolih, heterogena, tabuja ni. Gre že za večje fante in dekleta, ki so ustvarili bratske in sestrške vezi. Mešana skupina bi lahko bila problem, pa ni. V začetku smo se seveda o tem pogovorili, da se ne smemo igrati s čustvi drugih niti pod razno.	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Pridobitev socialnih veščin, samostojnosti.
E26.	Mladi obvladajo vse, vsa gospodinjska opravila, vse odnosne zadeve . Razvili so dobre socialne veščine . Na vseh področjih pridobijo.	Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.	Pridobitev socialnih veščin.

TEMA: Vključenost v lokalno skupnost

OZNAKA	IZJAVA	KATEGORIJA	POJEM (<i>kaj je značilnost te razlage, zakaj je neg.</i>)
Č19.	Bivanje v stanovanjski skupnosti sigurno prispeva k vključenosti mladih v lokalno skupnost, saj se tudi nehote srečujejo s sosedi in mimoidočimi , ko gredo na sprehod, ali že ko delajo okrog hiše, ali kako drugače preživljajo svoj prosti čas.	Pozitivni učinek bivanja v stanovanjski skupini na vključenost v lokalno skupnost.	Stiki s sosedi, bivanje znotraj vasi.
Č20.	Vpeti so v lokalno dogajanje vsekakor bolj kot otroci, ki so nekoliko »oddaljeni« v vzgojnem domu.	Pozitivni učinek bivanja v stanovanjski skupini na vključenost v lokalno skupnost.	Stiki s sosedi, bivanje znotraj vasi.
D31.	Bivanje v stanovanjski skupini vsekakor prispeva k vključenosti mladostnikov v lokalno skupnost. Mladostniki se aktivno vključujejo v sosedsko pomoč (obiščejo starejše občane, kaj postorijo po hiši, prinesejo živila iz trgovine, pripravijo drva, jim delajo družbo ...), organizirajo skupna srečanja z vaščani, jim odprejo svoja vrata, zanje pripravijo prigrizke, jim povedo, kako živijo, kaj počnejo, lahko organizirajo športne aktivnosti ali skupne izlete.	Pozitivni učinek bivanja v stanovanjski skupini na vključenost v lokalno skupnost.	Stiki s sosedi, bivanje znotraj vasi.

E28.	Mislim, da so nas sosedje na začetku težko sprejeli , ker so slišali, da nekdo pride iz zavoda. Slišalo se je, da ljudje niso ravno navdušeni , ker so mislili, da bodo prišli mladi sem razbijat in podobno.	Interakcija z okoljem – sosedi.	Začetna negotovost sosedov.
E29.	Ko smo prišli, smo v novembru takoj naredili dan odprtih vrat, z izdelki za novo leto smo pripravili bazar. So pa šli mladi skupaj z učiteljico osebno na dom vabit sosedo na dan odprtih vrat. Prišla je večina sosedov in tudi drugi, ki ne živijo tako blizu naše stanovanjske skupine. To je bila odlična ideja. Otroci so bili zelo presenečeni, nad udeležbo in nad vsem, kar so dobili.	Pozitivni učinek bivanja v stanovanjski skupini na vključenost v lokalno skupnost.	Stiki s sosedi, bivanje znotraj vasi.
E30.	Imam občutek, da smo se dobro vključili , občutek, da nas zelo sprejemajo . En sosed nam je prinesel lučke, dobili smo med, domače marmelade, soseda nam je prinesla gajbo jabolk (za pol leta so imeli sladkarij). Jaz to dojemam kot dokaz dobro dobrodošlice .	Pozitivni učinek bivanja v stanovanjski skupini na vključenost v lokalno skupnost.	Stiki s sosedi, bivanje znotraj vasi.
E31.	Bi pa si jaz osebno želela še več stika . Imam idejo za naslednje šolsko leto , da bi poiskali posamezne starostnike, ki bi potrebovali kakšno pomoč pri opravilih, pri nabavi osnovnih stvari ali pa da gremo samo na obisk. To smo imeli tudi letos v načrtu, ampak nam ni uspelo realizirati tega. Bi rada, da bi se še bolj počutili vključeno.	Interakcija z okoljem – sosedi.	Želja po več stikih.

Osno kodiranje intervjujev s strokovnih delavkami

TEMA: Deinstitutionalizacija vzgojnih zavodov

Mnenje o deinstitutionalizaciji

Potrebna in smotrna za mladostnike, ki so zmožni funkcionirati v rednih šolah, ob dodatni strokovni pomoči.

- Č1. Moje mnenje glede deinstitutionalizacije je, da je ta potrebna in smotrna za določen del populacije, ki je zmožen funkcionirati v rednih šolah ob dodatni učni pomoči ter izdatni pomoči CSD-ja družini, kjer ni prisotnih večjih kaznivih dejanj.
- D1. Sama nisem proti deinstitutionalizaciji, saj je smotrna za določen del mladostnikov, ki so zmožni funkcionirati v rednih šolah, ob dodatni strokovni pomoči, ter za mladostnike, pri katerih niso prisotni težji vedenjski odkloni.

Kriteriji možnosti deinstitutionalizacije vzgojnih zavodov: zmožnosti obiskovanja rednih šol ob dodatni pomoči, upoštevanje pravil, odsotnost različnih motenj, potreba po poglobljeni obravnavi, nadzoru in usmerjanju.

- Č2. Vsekakor bi nekateri naši mladostniki bili zmožni obiskovanja rednih šol, če bi imeli ves čas na voljo pomoč, usmerjanje, svetovanje. Za to pa je potreben nabor posameznih strokovnjakov, ki se na terenu ukvarjajo s konkretnimi družinami in celotno problematiko družine, ožjega, širšega okolja in šole.
- Č5. Določen del otrok in mladostnikov pa vsaj na začetku potrebuje dosleden nadzor in usmerjanje, saj se v nasprotnem primeru lahko povsem izgubijo, so povzročitelji kaznivih dejanj ipd. Nekateri imajo toliko različnih motenj in težav, da niti niso zmožni samostojnega upravljanja sami s seboj in svojo okolico. V teh primerih pa je večji nadzor in usmerjanje verjetno nujno potrebno.
- D2. Še vedno pa določen del mladostnikov potrebuje visoko formalizirana pravila, dosleden nadzor in usmerjanje s strani vzgojiteljev v bolj zaprtih ustanovah (vzgojnih zavodih). Nekateri otroci/mladostniki imajo toliko različnih motenj, da niso zmožni samostojnega uvida svojih težav, ne zmorejo shajati s svojo okolico in potrebujejo poglobljeno obravnavo.

Potreba po reorganizaciji vzgojnih skupin

- E3. Mislim, da je že skrajni čas, da tudi če bodo ostali zavodi v taki obliki, kot so, da bi postali dosti manjši in z manjšo kapaciteto otrok v skupinah, moral bi biti neki limit. Zavodi bi morali imeti maksimalno tri vzgojne skupine, moralo bi biti več prostora, več vsega. Če bi se ustvarili drugi pogoji, potem zavodi ja.
- E4. Jaz, ko sem delala v zavodu, nisem imela slabega občutka, ker sem mladim ogromno dala, naredila in vse skupaj je delovalo. Ampak so bili drugi pogoji in letos še drugi pogoji, ker je več otrok, ker je prenatrpano in je nevzdržno. Ne, to ne gre. Zavodi ja, če že bodo manj številčni, z manj skupinami, z drugačnimi pogoji.

Alternativne oblike stanovanjske skupine (prehod iz osnovne šole, drugo)

- E27. Mislim, da če je že zavod kot ustanova, bi mogli imeti vsaj tisto eno leto stanovanjske skupine, kot prehod, pred izstopom iz osnovne šole. Seveda pa bi bilo fajn, če bi bila možnost, da bi imeli še stanovanjske skupine tudi po osnovni šoli za tiste mlade, ki doma nimajo dobrih pogojev, da bi lahko ostali še naprej. Lahko bi imeli še v srednjih šolah za tiste posameznike, ki zelo napredujejo in doma nimajo pogojev in zato mogoče ne bodo uspeli, ker bodo prišli nazaj v isto situacijo, v kateri so bili, preden so prišli v zavod. Tudi znotraj našega zavoda bi to bilo potrebno.

Vizija Vzgojnega doma Veržej glede deinstitutionalizacije.

Usmerjanje v stanovanjske skupine, zavod le kot alternativa.

- Č3. Vsekakor je zaželeno, da se čim več mladostnikov usmerja v stanovanjske skupine in šele, če res ne bi bilo drugih alternativ, se usmeri v zavod.
- D3. Vsekakor je smiselno, da se čim več otrok/mladostnikov usmerja v stanovanjske skupine in da je vključitev v zavode alternativa le za tiste otroke, ki potrebujejo bolj poglobljeno obravnavo in večjo kontrolo.
- E5. Vedno bolj se nagibamo k temu in delamo v tej smeri, iščemo alternative zavodom. Gre v smeri tega, da bo vedno več skupin.

TEMA: Bivanje v stanovanjski skupini – primerjava

Prednosti stanovanjske skupine

Približek družinskemu načinu življenja, občutek neutesnjenosti.

- Č4. Stanovanjska skupina je lahko odlično nadomestilo vzgojni instituciji za določen del populacije, ki pa ima v matični družini zelo slabe možnosti osnovne oskrbe. Prednost je torej vsekakor ta, da oponaša način življenja v družini, socialne interakcije so prav tako bolj družinskemu življenju podobne, saj se mladostniki samostojno vključujejo v vsakodnevne obveznosti in niso ves čas pod nadzorom in nimajo občutka, da so utesnjeni, zaprti.
- E2. Zdaj vidimo, da če je v stanovanjski malo več nemira, jim ni fajn, ker so vajeni miru, vajeni so zasebnosti. Vajeni so utečenosti, ker živimo na svoj način. To se mi zdi tak pristop na naravni način. To je hiša, to je okolica, to je nešteto drobnih stvari, ki daje dodatno vrednost samemu pristopu in sami vzgoji.
- E7. Prednost stanovanjske skupine je ta, da da veliko več možnosti delovanja vzgojiteljem in otrokom, ker je življenje v eni stanovanjski skupini, v hiši, kot rutina, nov način življenja.
- E25. Celostno, na vseh področjih gre za čisto družinski vzorec, družinski stil pristopa. V zavodu smo vzgojitelji npr. obuti v čevljih, tu smo v copatih, po domače. Tu res delamo z njimi. Vzgojitelj ni nadzornik, ampak vzgojitelj z njimi živi.

Sledenje potrebam mladostnika, individualni pristop

- D4. Ena izmed najpomembnejših prednosti je sigurno ta, da v stanovanjski skupini vzgojitelji lažje sledijo potrebam mladostnika, konkretne vzgojne cilje je lažje definirati in izvajati.
- D30. Pridobijo pa res več, imajo priložnost, da se več posvetijo individualnim pogovorom, lažje se vse pogovarjajo in rešujejo konflikte. V skupini v zavodu, kjer jih je deset, pa nastane konflikt, učitelj nima toliko časa za individualni pristop.
- E6. Stanovanjske skupine so definitivno boljše. Otroci prihajajo tudi z zelo različnim spektrom težav, kombiniranih motenj, psihosomatskih težav in če bi bilo možno, bi se lahko skupine tako specializirane. To pomeni, da bi bili skupaj mladi, ki imajo podobne težave, moral bi biti prilagojeni pristop.

Pridobivanje novih spretnosti mladostnika.

- D7. Mladostniki v stanovanjski skupini imajo tudi večji vpliv na oblikovanje skupnih pravil, imajo večje kompetence pri soodločanju.
- D8. Samostojno se vključujejo v vsakodnevne obveznosti, opravljanje del (gredo samostojno po nakup živil, skrbijo za čiščenje vseh prostorov – v vzgojnem zavodu to opravijo čistilke), poskrbijo za kakšna manjša opravila (npr. zamenjajo žarnico) in si sami pripravljajo obroke. V Vzgojnem zavodu ta dela opravljajo zaposleni (kuharica, čistilke, hišnik).
- D9. Otroci postajajo bolj samostojni, pridobijo si spretnosti, ki jim bodo prišle prav življenju.

- D10. Mladostniki tudi niso ves čas pod strogim nadzorom, s tem pa se krepi njihova samopodoba in občutek lastne vrednosti.
- E8. Mladi se naučijo vseh veščin, ker moramo opraviti vse, da pokrijemo vse vzgojne pristope, vse vzgojne metode, vse, da zdaj vse preprosto teče eno z drugim.
- E9. *Jaz, ko primerjam otroke v zavodu in jih primerjam z zunanjimi vrstniki, opazim, da so neprimerljivo bolj opremljeni z vsemi veščinami. Tudi v procesu socializacije, prilagajanja, sprejemanja, potrpežljivosti. Vse to morajo mladi tu pri nas obvladati, saj v zavodu tudi, ampak tu se to bolj opazi.*

Splošna primerjava

- E1. Dokler sem bila v zavodu, sem mislila vedno, da itak zavod je, kot je, in dobro funkcionira in je super, zdaj ko pa sem doživela to razliko, se mi zdi, da je nekaj svetlobnih let razlike med tistim načinom dela in tisto obremenitvijo otrok, s tisto maso drugih otrok. Se mi zdi, da se otroci tu niti ne zavedajo tega in da če bi jih dali nazaj, več ne bi zdržali.

Razlika med stanovanjsko in vzgojno skupino

Splošna primerjava

- Č6. Podobnosti ni veliko, razen da je otrok med tednom zdoma in da ni v stiku s svojimi skrbniki vsakodnevno, razen telefonsko.
- Č7. Funkcijo začasnega skrbnika prevzamejo vzgojitelji, ki mladostniku svetujejo, ga usmerjajo – v obeh primerih podobno.
- Č8. Razlik pa je veliko, že omenjena potreba po nadzoru je v stanovanjski skupini zmanjšana oz. se pričakuje in mladostnika spodbuja k večji samostojnosti.
- D13. Tako mladostniki v vzgojnih zavodih kot mladostniki v stanovanjskih skupinah so med tednom zdoma in so v stiku z domačimi po telefonu.
- D14. Za mladostnike v stanovanjskih skupinah in v vzgojnih zavodih so odgovorni vzgojitelji, ki jih usmerjajo, jim svetujejo, jim nudijo pomoč na različnih področjih, jih nadzorujejo in njihova neprimerna vedenja sankcionirajo.
- E15. Osnovna shema je ista kot v zavodu, osnovna načela in pravila so ista. Ta načela in pravila jaz zelo zagovarjam in se jih držim. Doslednost mora biti, moramo biti enako strogi ali pa še bolj, ker včasih, ko pride do konfliktov, mlade spomnim, da je stanovanjska skupina za nas darilo in da je to priložnost za njih, da več naredijo na sebi. Spomnim jih, da nikar ne smejo tega vzeti kot samoumevno. Morajo biti odgovorni do sebe, da naredijo nekaj več iz sebe, tukaj imajo možnost za to.
- E16. Smo pa se prilagodili glede učnih ur in ureditve prostih popoldnevov.

V zavodu večja izoliranost, potisnjenost na obrobje in povečan nadzor

- Č9. Stanovanjska skupina je nastanjena znotraj nekega urbanega okolja, kjer je del skupnosti, zavodi so po navadi na obrobju oz. podeželju, niso tako zelo povezani z okoljem.
- Č10. Otroci v zavodu nimajo veliko zgledom pričakovanega vedenja, ker se družijo večinoma med seboj in nimajo možnosti opazovati otrok, ki nimajo težav ipd. Zaradi potisnjenosti na obrobje in povečanega nadzora je znotraj zavoda težje zagotoviti vključenost otrok v različne interesne dejavnosti, ki so lažje dostopne otrokom v stanovanjskih skupinah.

V zavodu večja potreba po enotnih pravilih, po prilagajanju

- Č11. Znotraj zavoda je potreba po enotnih pravilih večja in je težje povsem prilagajati se posamezniku.
- D5. V vzgojnem zavodu vzgojitelj pogosto nima časa in možnosti za individualno delo z mladostnikom. V zavodu je tudi deset mladih v eni skupini, kar je bistveno preveč. Mladi imajo občutek, da so en na drugem, zato so večkrat napeti.
- D6. Težko je iti kamorkoli s celotno skupino, saj morajo vedno iti vsi skupaj nekam. Ker pa je v skupini samo en vzgojitelj, se morajo prilagajati ves čas. Če torej devet mladih želi iti na sprehod, deseti pa se počuti slabo, ne bodo šli na sprehod. V stanovanjski skupini pa je to lažje, ker je manj mladih.
- D11. V vzgojnem zavodu je potreba po enotnih pravilih velika in se je težje prilagajati posamezniku. Zavodom se očita, da niso dovolj prilagodljivi, da težko uvajajo inovacije, da se držijo uveljavljenih pravil, da so svet zase in da se razlikujejo od sveta zunaj.
- D12. Vsekakor se spreminja tudi miselnost vzgojiteljev v zavodu, iščejo se različne možnosti in pristopi za delo z mladostnikom, zavodi se odpirajo tudi navzven, v širše okolje, lokalno skupnost.

TEMA: Prehod v stanovanjsko skupino

Ocena mladostnikovega doživljanja prehoda v stanovanjsko skupino

Mešani občutki na začetku, prilagajanje, privajanje na spremembe, na nove stvari

- Č12. Prehod v stanovanjsko skupino so mladi doživeli vsak po svoje, nekateri z navdušenjem, večina tudi s strahom in pričakovanjem novih pravil.
- Č13. So pa kmalu vsi spoznali, da so prišli »na boljše«, čeprav so tudi določene neprijetne strani bivanja na samem, kot npr. soočanje s samim seboj, s samoto ipd.
- D15. Mladi so prehod v stanovanjsko skupino doživeli z mešanimi občutki in z velikimi pričakovanji. Veselili so se tega, da bodo imeli lepe prostore, sobe za enega ali največ dva, da jih bo v stanovanjski skupini manj, predvsem pa tega, da ne bo "gužve".
- E12. *Na začetku so se morali nekateri kar privaditi na mir, ker so včasih pogrešali akcijo, predvsem takrat, ko so drugi pripovedovali, kaj se je v zavodu vse dogajalo. Tu pa se jim je zdelo, da se nič ne dogaja, dve deklici, štirje dečki, brez veze. Ampak zdaj pa si ne predstavljajo, da bi šli nazaj.*
- E17. Za vsakega je bilo malo stresno. Prišli so iz počitnic, zamenjali so se vzgojitelji, prišle so tri čisto nove vzgojiteljice, jaz sem imela samo enega uporabnika iz moje skupine in seveda je bilo težko. Bili smo zgubljeni vsi, oni in mi. Nismo vedeli, kaj je smisel vsega, smisel stanovanjske skupine.

Na začetku zadovoljstvo, proti koncu nezadovoljstvo

- D19. Na začetku so bili vsi zelo veseli, da so tam; govorili so, da jim je lepo, kako se hodijo kopat in v kino, zelo so bili navdušeni. Zato me je zdaj na koncu presenetilo, ko so govorili o tem, da niso zadovoljni. Ne vem, mogoče je vplivalo na njihovo počutje tudi to, da je konec šole in so imeli še veliko testov ali pa to, da odhajajo domov na počitnice.
- D20. Na koncu smo dobili občutek, da so pokazali nezadovoljstvo z vsem, kar se je dogajalo okoli njih. Govorili so, da si oni nič ne kuhajo, nikamor ne grejo, vzgojitelji vse odločajo ... To nas je presenetilo.

Razočaranje zaradi prepovedi telefonov

- D16. So pa bili razočarani, ker so pričakovali, da bodo lahko imeli na razpolago mobitele in so pričakovali, da ne bodo imeli toliko nadzora. Glede telefonov smo se veliko pogovarjali. Odločili smo se, da je boljše, če imajo vsi enaka pravila, tako v zavodu kot tudi v stanovanjski skupini.

Ocena doživljanja prehoda s strani zaposlenih

Mešani občutki na začetku, privajanje na spremembe

- E11. *Na začetku je bilo to težko za vse, tudi za nas. Meni, ki toliko časa delam, je bilo na začetku težko, ker sem bila izgubljena. Najprej je bilo težko, potem pa so se kar naenkrat vsi čisto odprli in ko so se odprli, so se začeli tudi zdraviti.*
- E18. Vsaka sprememba terja čas, prišlo je do čisto novih situacij in čisto sem jih razumela, ker sem tudi jaz prišla iz enega varnega okolja v hišo. Zdaj pa si jaz sama sebe ne predstavljam, da bi šla nazaj v zavod in isto si njih mlade ne predstavljam, da bi šli nazaj. Jaz nikoli več ne bi izbrala tistega načina.

Opora zaposlenih

Odprtost zaposlenih za pogovor in realizacija le-tega

- D17. K meni so lahko prihajali kadarkoli, če so želeli pogovarjati glede bivanja v stanovanjski skupini ali glede šole in interesnih dejavnosti.
- D18. Z dvema uporabnicama, ki sta bivali v stanovanjski skupini, sem hodila skupaj na krožek in smo se na poti do tja lahko same pogovarjale o tem, kako se počutita.
- D21. Na mene se v začetku leta niso obračali zaradi kakršnihkoli težav. Edino eni puncni ni bilo najbolj všeč na koncu, zato sem se z njo kasneje pogovarjala o tem. So pa vsakdanje stvari reševali sproti v skupini.
- E19. Seveda sem jim bila v oporo, z njimi smo se pogovarjali o tem. Govorili smo o tem, da smo v tem skupaj, da imamo možnost ustvariti nekaj dobrega in da je od nas odvisno, kako bomo to izkoristili.
- E20. Smo se spodbujali med sabo, da delamo, ustvarjamo in si naredimo vizijo. Skupaj smo šli skozi začetni del in mladi so videli, da smo si na istem in skupaj v tem, zato ni bil taki problem.

TEMA: Spremembe, ki jih je prineslo bivanje v stanovanjski skupini

Pozitivne spremembe pri mladih

Večja samostojnost, prevzemanje odgovornosti zase.

- Č14. Mladostniki, ki so se preselili v stanovanjsko skupino, s svojim bivanjem vsekakor bolj zadovoljni, počutijo se svobodnejši, bolj samostojni, da se jim bolj zaupa in da imajo več časa za različne aktivnosti kot tudi več interakcije z vzgojitelji.
- Č15. So mirnejši, lažje se čustveno nadzorujejo, lažje sproti predelujejo težave in lažje poiščejo pomoč.
- D22. Mladi, ki so bili vključeni v stanovanjsko skupino, so bolj samozavestni, sproščeni, samostojni.
- D23. Prav tako so se naučili sprejemati večjo odgovornost zase in za svoja dejanja.
- E21. Otroci so končno lahko zaživeli z vsem, kar nosijo v sebi. Neizražena močna področja, ki se v zavodu niso pokazala, so zdaj prišla na plano. Recimo delo z živalmi, gospodinjstva opravila, veliko takih stvari.

Prepričana sem, da so vsi celostno pridobili. Ne predstavljam si, koliko časa bi rabili v zavodu, da bi prišli do tega stanja, kot so sedaj.

- E22. Na primer punca, ki je v stanovanjski skupini, je pridobila na samozavesti, odkar je prišla iz zavoda. Prej je sploh nisem poznala, je bila vedno tiho, zdaj pa se je odprla in zažarela.

Nova znanja, izkušnje, pogledi, stališča.

Pridobitev socialnih veščin, samostojnosti.

- Č16. Kot že omenjeno, se pričakuje večja samostojnost, zato se tudi bolj trudijo to samostojnost doseči – bolj se morajo potruditi pri stikih z bližnjim okoljem, navezovati stike z različnimi ljudmi, ki jih obkrožajo.
- Č17. Več morajo sodelovati pri načrtovanju prostega časa kot tudi pri drugih aktivnostih – pričakuje se več samostojnega učenja, več pomoči drugim – vse omenjeno imajo možnost vaditi in tudi doseči.
- D24. Mladi si tekom bivanja pridobijo širše znanje, več praktičnih veščin, naučijo se biti bolj odgovorni, so bolj samozavestni in samostojni.
- D25. Bolj intenzivno poteka proces osamosvajanja in priprava na življenje izven stanovanjske skupine, na vrnitev v domače okolje.
- E23. Tu živijo življenje, kot ga živi vsaka družina, čeprav je to umetna družina. V zavodu bivajo in imajo svoje naloge in pravila in obveznosti, tu pa z vsemi temi obveznostmi živimo. Živimo drug z drugim, drug ob drugem; fantje, ko so zadolženi, ko operejo perila, perejo od vseh. Tega v zavodu ni, da bi nekdo umazano perilo zlagal od drugega. To pri naših mladih ni več noben tabu.
- E24. Tudi odnos, ker je mešana skupina po spolih, heterogena, tabuja ni. Gre že za večje fante in dekleta, ki so ustvarili bratske in sestrške vezi. Mešana skupina bi lahko bila problem, pa ni. V začetku smo se seveda o tem pogovorili, da se ne smemo igrati s čustvi drugih niti pod razno.
- E26. Mladi obvladajo vse, vsa gospodinjska opravila, vse odnosne zadeve. Razvili so dobre socialne veščine. Na vseh področjih pridobijo.

Spremembe pri mladih

Občutek večvrednosti

- D29. Nekatere je tudi malo zaneslo in so dobili občutek, da so malo več vredni od drugih v zavodu zato, ker so v stanovanjski skupini.

Soočenje s svojimi občutki

- E10. *Tu so tudi vse težave mladih prišle bolj do izraza. Tam so bili, kot so bili, ampak niso imeli možnosti niti priložnosti, da bi udarila na dan vsa njihova občutja, pozitivna in vse tisto, kaj jih bremeni.*

Priprava mladih na samostojno življenje, po izhodu iz stanovanjske skupine

Pridobitev novih spretnosti, ki so pomembne za samostojno življenje.

- Č18. Vsekakor se po odpustu iz stanovanjske skupine pričakuje večja samostojnost kot po odpustu iz zavoda.

- D26. Sigurno delovne navade, poudarek na izboljšani komunikaciji, delo na odnosih, pridobivanje stikov s skupnostjo. Dobijo vpogled v to, kako je v skupnosti.
- D27. Bolj je podobno domačemu, naravnemu okolju življenja, mladi dobijo občutek, kako bo v prihodnosti.
- D28. Mladi pridobijo več samozavesti, delajo na samostojnosti.

TEMA: Vključenost v lokalno skupnost

Pozitivni učinek bivanja v stanovanjski skupini na vključenost v lokalno skupnost

Stiki s sosedi, bivanje znotraj vasi

- Č19. Bivanje v stanovanjski skupnosti sigurno prispeva k vključenosti mladih v lokalno skupnost, saj se tudi nehote srečujejo s sosedi in mimoidočimi, ko gredo na sprehod, ali že ko delajo okrog hiše, ali kako drugače preživljajo svoj prosti čas.
- Č20. Vpeti so v lokalno dogajanje vsekakor bolj kot otroci, ki so nekoliko »oddaljeni« v vzgojnem domu.
- D31. Bivanje v stanovanjski skupini vsekakor prispeva k vključenosti mladostnikov v lokalno skupnost. Mladostniki se aktivno vključujejo v sosedsko pomoč (obiščejo starejše občane, kaj postorijo po hiši, prinesejo živila iz trgovine, pripravijo drva, jim delajo družbo ...), organizirajo skupna srečanja z vaščani, jim odprejo svoja vrata, zanje pripravijo prigrizke, jim povedo, kako živijo, kaj počnejo, lahko organizirajo športne aktivnosti ali skupne izlete.
- E29. Ko smo prišli, smo v novembru takoj naredili dan odprtih vrat, z izdelki za novo leto smo pripravili bazar. So pa šli mladi skupaj z učiteljico osebno na dom vabit sosede na dan odprtih vrat. Prišla je večina sosedov in tudi drugi, ki ne živijo tako blizu naše stanovanjske skupine. To je bila odlična ideja. Otroci so bili zelo presenečeni, nad udeležbo in nad vsem, kar so dobili.
- E30. Imam občutek, da smo se dobro vključili, občutek, da nas zelo sprejemajo. En sosed nam je prinesel lučke, dobili smo med, domače marmelade, soseda nam je prinesla gajbo jabolk (za pol leta so imeli sladkarij). Jaz to dojemam kot dokaz dobre dobrodošlice.

Interakcija z okoljem – sosedi.

Začetna negotovost sosedov

- E28. Mislim, da so nas sosedje na začetku težko sprejeli, ker so slišali, da nekdo pride iz zavoda. Slišalo se je, da ljudje niso ravno navdušeni, ker so mislili, da bodo prišli mladi sem razbijat in podobno.

Želja po več stikih

- E31. Bi pa si jaz osebno želela še več stika. Imam idejo za naslednje šolsko leto, da bi poiskali posamezne starostnike, ki bi potrebovali kakšno pomoč pri opravilih, pri nabavi osnovnih stvari ali pa da gremo samo na obisk. To smo imeli tudi letos v načrtu, ampak nam ni uspelo realizirati tega. Bi rada, da bi se še bolj počutili vključeno.